

BIBLIOGRAFIA HISPANICA

DE

CIENCIES HISTORICO-ECLESIASTIQUES

Anys 1925-1927

Aquesta bibliografia ha estat redactada pel R. DR. JOSEP VIVES, bibliotecari de la Biblioteca Balmes, amb el concurs dels següents col·laboradors: R. DR. JOSEP CASANELLES, R. DR. SEGIMON CUNILL (de Vich), P. MAURICI DE IRIARTE, S. J. (a Insbruck), R. EDUARD JUNYENT (del Pont. Inst. d'Arqueologia Cristiana de Roma), DR. ENRIC KUEN (privat-docent de castellà i català a la Universitat de Leipzig), R. EMILI MORHAIN (professor del Seminari de Metz), R. DR. JOSEP RIUS (col·laborador d'*Hispania Pontificia*), DR. RAMON RENÉ (del Seminari de Lleida), DR. JOSEP TRESERRA (del Seminari de Vich), R. RAMON ROQUER (de la Universitat de Barcelona) i PARE JOAN VILAR, S. J.

Hem intentat ressenyar solament els treballs (llibres, fulletons o articles de revista) publicats durant els anys 1925-1927, que poden dividir-se en dos grups: A) publicats a Ibèria, B) publicats a l'estranger. Pel grup A) exigim aquestes condicions: a) caràcter especialment eclesiàstic o religiós; b) de caire científic o investigació; c) de fons històric. Pel grup B) exigim demés que els treballs fossin de temes hispànics. Treballs que compleixin integralment totes aquestes condicions no són molt abundosos a Espanya. Si haguéssim volgut ésser exigents la nostra tasca hagués resultat molt més planera. Per això de fet ens havem acostat un bon xic a la forma de selecció emprada en la riquíssima i prou coneguda Bibliografia de la *Revue d'Histoire Ecclesiastique*, amb limitacions, però, ben definides. Per manca de fons històric havem deixat de ressenyar una pila de treballs seriosos sobre Moral, Filosofia, Sociologia, Apologetica, etc., com tots els referents a literatura contemporània. Per insuficiència de caràcter religiós o eclesiàstic havem deixat de banda les obres o articles de temes més generals. També les versions a llengües hispàniques de treballs en llengües modernes. La tasca més difícil ha estat discernir el caire científic. A Espanya abunden les publicacions de divulgació científica o cultural; però ben sovint en els seus treballs hi ha barrejats elements d'investigació i sobretot de documentació aprofitables. Havíem doncs de fer una tria, que degut en bona part a un excés de feina, no resultarà tan encertada com era el nostre desig. Per aquesta mateixa raó no seran d'estranyar moltes omissions inexcusables. Per fi volem fer constar que en redactar els resums havem donat preferència als treballs apareguts en

revistes menys accessibles als estudiosos. Havem despullat a Barcelona quasi totes les revistes que es reben a la nostra Biblioteca Balmes, a la de Catalunya, a les dels PP. Caputxins i Jesuïtes de Sarrià, i a la del Centre Excursionista. A Roma les de les biblioteques Vaticana, de l'Institut Bíblic i del Pont. Institut d'Arqueologia Cristiana.

Havem procurat que els resums siguin de caràcter purament objectiu, curant de transcriure el pensament de cada autor sense aprovar o desaprovar les seves idees.

La distribució en matèries semblarà sens dubte un xic arbitrària. Esperem poder en anys successius subsanar les deficiències i precisar millor el nostre camp d'investigació.

INDICACIONS

Els noms d'autors van en versaletes. Els títols dels treballs en cursiva, el mateix que els noms de revistes, les quals generalment són citades a la fi del resum.

| seguida del nom de revistes indica que aquestes revistes no són les que publiquen el treball, sinó que en donen una cita o recensió.

< indica que la notícia l'havem tret de la revista que segueix i no del treball original.

Per les sigles de les revistes vegeu la llista al final.

Els resums porten a la fi en ratlla apart el número d'ordre acompanyat del nom del redactor del resum. Quan hi ha seguits una sèrie de resums extrets per un mateix redactor el nom queda suprimit en els números intermitjos.

AUTORS

Abenhazam

ASÍN, MIGUEL. *Abenházam de Córdoba y su Historia crítica de las religiones*. Madrid, 1927, 350 p. | Cfr. *Rev. Eclesiástica*, 3 (1927), 205-208.

- [1] - Vives

Aguirre, Sáenz de

PÉREZ GOYENA, A. *La lección de despedida del Cardenal Sáenz de Aguirre*. Transcripció del text llatí i traducció de les paraules de comiat a la Universitat de Salamanca del Dr. Sáenz de Aguirre al ser nomenat cardenal. *Est. Ecl.* 4 (1925), 103-105.

- [2] -

Sant Agustí

RESTREPO, F. *San Agustín. Sus métodos catequísticos. Sus principales ca-*

tequesis. Introducción, traducción, comentarios y notas. Madrid, 1925, in 8.º 291 p. | *Gregorianum* 7 (1926), 450-51.

- [3] -

ALVAREZ. *Los sermones de S. Agustín*. Traducidos al castellano, T. III. Madrid, 1926, 484 p. | *RHE*, 23 (1927) 20*.

- [3a] - Vives

CAPÁNAGA, P. V. *En torno a la filosofía agustiniana*. Es proposa dilucidar la filosofia agustiniana de l'acció, tal com se conté en la Ciutat de Déu: Metafísica, Psicologia, Teologia i Història. *Esp. y Amer.*, 2 (1927), 325-336.

- [4] - Roquer

CAPÁNAGA, P. V. *Vitalitat de la filosofia agustiniana*. Partint del subjecte

pensant elabora una filosofia rica, objectiva, diametralment oposada a les orientacions idealistes que ofeguen l'esperit. S'imposa el retorn a Sant Agustí. *Esp. y Amer.*, 190 (1926), 121-180; 401-411.

- [5] -

VEGA, P. CUSTODIO. *La filosofía de San Agustín*. Sant Agustí és el primer dels filòsofs cristians. Planteja el problema epistemològic per primera vegada. Analogia amb Descartes. No té un tractat de psicologia, però en dipersió resol tots els problemes: La introspecció, base de psicologia. La metafísica del bé i del mal, de la bellesa, del temps i de l'espai, de les idees i de les causes, etc. Malgrat greus defectes revelen un pensador de primer ordre. La geologia moderna confirma la cosmologia agustiniana sobre la nebulosa, com la ciència actual valua altament ses teories sobre les "rationes seminales". Té, doncs, el mèrit d'ésser "el primer assaig de filosofia cristiana relativament complet". *Ciudad de Dios*, 1925-1927 (sèrie d'articles).

- [5a] - Roquer

Alonso de Cabrera

LUNA, JOSÉ A. DE. *Fr. Alonso de Cabrera*. Dades biogràfiques i obres de l'insigne predicador dominicà. *Bol. Real Ac. de Córdoba*. Enero-marzo 1926. | *Ciudad de Dios*, 149 (1927), 149.

- [6] - Vives

Alonso de la Fuente

KNELLER, C. A. *Alonso de la Fuente und die Exercitien*. Contesta a un article de Baumgarten (*Theol. Quart.* 107 (1927), 167-283), qui suposa citant a Polanco que el fi principal dels Exercicis era que havien d'ésser donats als qui havien d'ésser jesuïtes. Baumgarten aplica erradament a tots els Exercicis allò que sols era propi de les tandes especials d'Exercicis complets de 30 dies. Replica a altres objeccions de Baumgarten, especialment les derivades dels escrits o actuació del dominicà A. de la

Fuente. *Z. f. Kath. Theol.*, 51 (1927), p. 562-569. Vide - [99] -

- [7] - Vives

Antoni Agustín

YELA, JUAN, F. *Antonio Agustín como historiador*. *Esperanza*, Lérida, 9 (1925), 265; 10 (1926), 3, 27, 52, 73, 102, 124, 145, 193; 11 (1927), 39, 68-70, 138-141.

- [8] - Reñé

Sant Antoni de Florència

HUERTA, A. *Una edición de la Suma de Confesión de S. Antonino de Florencia*. *RABM* 30 (1926), 191-199.

- [9] - Vives

Aristòtil

LLOBERA, J. M. *Aristòtil: Categories*. Versió directa. Cap. I-VII. *Criterion*, 9 (1927), 153-170.

- [10] - Roquer

PUIGDESSENS, J. "L'actualitat d'Aristòtil". La concòrdia Ciència experimental - Filosofia no es farà ni a base d'un empirisme absolut, ni d'un idealisme radical, ni dins el Kantisme, ni menys encara a base del Bergsonisme. La filosofia aristotèlica purificada i completada "és la que respon millor a les exigències de l'esperit modern i la que té fermances més sòlides de dominar en els temps esdevenidors". *Criterion*, IX (1927), 171-181.

- [11] - Roquer

Arrius

VILLEGAS, C. *Arrius i la seva heretgia*. Semblança i doctrina d'Arrius. Propagació d'aquesta. La secta d'Arrius en el Concili i fins a la mort de l'heretge. (*An. Sac. Tarrac.*, 2 (1926), 149-167).

- [12] - Vives

Sant Atanasi

BOVER, J. *San Atanasio en el Concilio de Nicea*. Sant Atanasi ha encarnat i representat en si la gran veritat del cristianisme, la divinitat de Jesucrist, la consubstancialitat del Verb amb Déu Pare. Alguns crítics moderns atenuen o neguen en absolut la intervenció d'Atanasi en les deliberacions del Concili. Docu-

ments que proven aquesta intervenció. Testimonis del mateix Atanasi (*Apologia contra Arianos*, 6); d'Hilari de Poitiers (*PL*, 10, 658); Gregori Naciàcè (*PG*, 35, 1095-96); Rufi (*PL*, 21, 472 i 486); Ciril d'Alexandria (*PG*, 77, 15-16); Sòcrates (*PG*, 67, 63-64 i 115-16); Sozomeno (*PG*, 67, 913-16 i 9575-76); Teodoret de Cir (*PG*, 82, 921-22 i 979-80). Interpretació d'aquests testimonis pels crítics antics i moderns. Obra d'Atanasi en el Concili. (*An. Sac. Tarrac.*, 2 (1926), 271-284).

- [13] - Vives

Bacó

XIBERTA, BART. "El mestre Francesc Bacó". Biografia, escrits, autors citats, orientació doctrinal i index de qüestions. Veus aquí epigràficament el saborós contingut d'aquesta bella monografia del Carmelita català, de la decadència de l'Escolàstica (s. XIV). *Criterion*, 2 (1925), 175-198; 286-310.

- [14] - Roquer

Baconthorp

XIBERTA, BARTOMEU. *Joan Baconthorp, Averroista?* Estudi sobre l'orientació doctrinal i metòdica del Doctor Resolut. La impropietat del títol Príncep dels Averroistes, aplicat a Joan Baconthorp es palesa històricament i doctrinalment. Fins el s. XVI no pren cos l'averroisme de Joan Baconthorp qui no exercí un influx digne d'esment damunt la direcció doctrinal que hom sol apellar averroisme de l'escola de Pàdua. *Criterion*, 8 (1927), p. 45-60.

- [15] - Roquer

Balmes

CASANOVAS, I. *Obres completes*. Primera edició crítica, ordenada i anotada pel P. Ignasi Casanovas, S. J. 33 volums. Biblioteca Balmes. Barcelona, 1925-1927.

- [16] -

CUNILL, S. *Balmes professor de matemàtiques*. Pel 1837, en temps de la guerra civil carlista l'ajuntament de Vich decidí establir a aquesta ciutat una

càtedra de matemàtiques que comprenia 2 cursos. Balmes sol·licità i obtingué la plaça, que exercí a gust de tothom, fins el 1841. Llavors, per a dedicar-se als seus estudis predilectes hi renuncià per lletra inèdita que publica l'A. *Catalunya Social* (1927), 868-871.

- [17] - Vives

COMELLA, J. *Balmes político*. Amb textos de les Obres del insigne filòsof s'exposa serenament el seu punt d'albir respecte a les grans idees que han d'informar la política: religió, pàtria, forma de govern i respecte als partits polítics i a la qüestió dinàstica del seu temps. Conclusió de les idees polítiques d'En Balmes i que ell per la faisó del seu monarquisme, del seu regionalisme i del seu catolicisme no és cap lliberal-conservador, sinó un perfecte tradicionalista. (Conferència). Vich, 1927.

- [18] - Treserra

LLADÓ, J. *Balmes y los pensadores católicos del siglo XIX*. Descriu l'autor amb estil vibrant els trets característics de l'ànima d'En Balmes i el compara amb els altres pensadors espanyols del seu segle que el precediren o el seguien, deixant assentat que lluu entre ells com el sol que no comporta cap més astre de la seva magnitud. (Conferència). Vich, 1926.

- [19] -

POSTIUS, J. *Apología de los bienes del clero según el Dr. D. Jaime Balmes*. Amb erudició i documentació abundantíssima estudia l'autor tot el pensar de Balmes en la transcendental qüestió de les relacions entre l'Església i l'Estat, explica la seva actuació, principalment en el gran afer de la dotació de la Clercia, i aplica lluminosament les idees del gran filòsof a la situació del temps present. (Conferència). Vich, 1925.

- [20] -

FLORI, M. *Valor de las formas dialécticas según Balmes*. A rel del cap. XV d'"El Criterio" conclou l'autor que Balmes creu "molt útils" els prin-

cipis i regles dialèctiques com i també que Balmes no era partidari de Stuart Mill en la doctrina de la inutilitat del raciocini deductiu. *Est. Eccl.*, 24 (1927) 400.

- [21] - Treserra

GIEBENS, A. *L'influence religieuse de Balmes*. (*Nouv. Rev. Theol.*, 54 (1927), 285-294).

- [22] -

Báñez

BELTRÁN DE HEREDIA. *El P. Dominico Báñez y Felipe II. Historia de un empréstito*. En 1590 el esfuerzo hecho por España para aprestar la Armada Invencible dejó exhausto el erario público. Felipe II, por motivos de religión, intervino también en la contienda a la corona de Francia. Obligado a buscar dinero ideó pedirlo a sus súbditos enviando varios religiosos hábiles para lograr el éxito de un empréstito. Estos eran el P. Bartolomé de Sicilia, S. J.; P. Gaspar de Melo, agustino; Juan de Orondo, franciscano, y Domingo Báñez, dominico. Sigue la narración de los viajes del primero por Toledo, Extremadura y Andalucía, p. 4-9 (hasta que es expulsado de la Compañía). El P. Gaspar recorre de Madrid a Galicia. El P. Juan de Orondo parte del reino de León. Al P. Báñez le tocan Salamanca, Burgos, Calahorra, Burgo de Osma y Murcia. De esta última se excusó. Van como apéndices cinco cartas de Báñez, una del rey y tres informaciones de los cabildos visitados. *La Ciencia Tomista* (1927, I), p. 1-29.

- [23] - Vives

LANGE, HERMANN. *Marín-Sola, Báñez und Molina*. Se expone en este artículo la doctrina del insigne teólogo navarro Marín-Sola en sus relaciones con los dos antiguos también grandes teólogos, doctrina que ha sacudido profundamente el mundo de la escolástica. Después de un resumen de los artículos publicados en *La Ciencia To-*

mista, recorriendo los conocidos puntos controvertidos de la cuestión de Auxiliis, va Lange presentando sus reparos, de los cuales el fundamental cree ser la falta de conocimiento directo y profundo del molinismo y de su presupuesto a la ciencia media. *Scholastik*, I (1926), 532-565.

- [24] -

Berceo

HÄMEL, A. *Berceo. Los milagros de Nuestra Señora*. Halle, 1926, IX-58 p. | *RHE*, 1921, p. 110*.

- [25] -

CORRO DEL ROSARIO, PEDRO. *Gonzalo de Berceo* (Estudio crítico-literario). *Ciudad de Dios*, 141 (1925) 400-412; 142 (1926) 36-45. 180-197. 339-351; 142 (1926) 5-16. 342-349; 143 (1926) 267-275.

- [26] -

Sant Bernard

PONS, J. *Obras completas del Doctor Melifluo San Bernardo, abad de Claraval*. Traducidas del latín con notas aclaratorias y precedidas de la vida del Santo. Vol. I. *Sermones de tiempo*. CXII + 528 p. Barcelona, 1925.

- [27] - Vives

Bonet

MARTÍ DE BARCELONA, O. M. C. *Fr. Nicolas Bonet, O. M. (+ 1343) Doctor Proficiuus*. Estudia l'A. en el § I el seu origen: català?, francès?, deixant amb interrogant el lloc de la seva naixença. Respecte la data de la seva mort, es decanta a substituir l'any 1360 que dona l'U. Chevalier pel 1343. En el § II enumera les deu obres que se li atribueixen (les edicions i els manuscrits). *El commentarium in Aristotelis Metaph. lib. IX* es conserva en 15 manuscrits, un d'ells a la Biblioteca de St. Joan del Reis, de Toledo, II, 21, i del *Comm. in X libros priores praedicamentorum Aristotelis* en cita sis ms., un a la Bib. Provincial de Tarragona, núm. III. En el § III analitza les influències que ha exercit en els seus suc-

cessors, evidenciades en els resums i manuals en què abunden les doctrines del P. Bonet, i estudia la seva doctrina caracteritzada per l'agudesia del seu talent i pel seu eclecticisme, i es fixa sobretot en el "bonetisme" o doctrina sobre la filiació natural de St. Joan Baptista per virtut d'una transsubstanciació, idea que encara que s'atribueixi al P. Bonet no és seva perquè no es troba en les seves obres. L'atribució fou tardana: més d'un segle després de la seva mort. *Est. Franc.* 1926, p. 96-111.

- [28] - Rius

Melchor Cano

LANG, A. *Die loci theologici des Melchior Cano und die Methode des dogmatischen Beweises*. Munich, 1925, VIII-251 p. | *Cfr. Gregorianum* (1926), 426-29; *Angelicum* (1926), 306-307; *Scholastik*, 2 (1927), 256-58.

- [29] - Vives

B. de las Casas

BRION, MARCEL. *Bartholomé de las Casas "Père des Indiens"*. Paris, 1927.

- [30] -

CASAS, BARTOLOMÉ DE LAS. *Historia de las Indias*. Pról. de D. Gonzalo de Reparaz. I, Madrid, 1926, XXIX + 608 p., 4.º. II, 1926, 599 p. III, Madrid, 1927, 606 p. | *Bibl. G. esp. e hisp.-amer.* 1927, n. 2029-31.

- [31] -

Sant Damas

WEYMAN, C. *Beiträge*, etc. (Cfr. *Iuvencus*). p. 47-61: *Zu Damasus*. 1. *Zu den Epigrammen* (publicat en 1896). 2. *Damasus und Abdhelm über die Jungfräulichkeit* (en *Munch. Mus.* III, pàgina 172-76). 3. *Ein verschollenes Gedicht des Damasus?* (en 1898). 4. *Zu Pseudo-Damasus de cognomentis salvatoris* (en 1908).

- [32] -

Sant Domènec

SCHEEBEN, W. D. *Der hl. Dominikus*. Friburg, Herder, 1927, 8.º, IV-459.

- [33] -

RAMBAUD, J. DOMINGO. *Saint Domi-*

nique. Sa vie, son œuvre, son ordre. Paris, Téqui, 1926, 322 p., 8.º

- [34] -

FERRETTI, LODOVICO. *San Domenico*. Roma, 1927, p. 185. | *Scuola Cattolica* (1927), 400.

- [35] -

ALTAUER, B. *Zur Beurteilung der Persönlichkeit und Entwicklung der Ordensidee des hl. Dominikus*. *Z. f. Kirchengeschichte*, 46 (1927), 399-407.

- [36] -

Sant Eugeni

GARCÍA GARCÍA, R. *El catálogo de San Eugenio de Toledo sobre el Canon de la Biblia*. "San Eugenio de Toledo puso en verso el Catálogo de las Escrituras siguiendo en todo a San Isidoro de Sevilla". Parla de les relacions d'Eugeni amb Brauli de Saragossa i amb Isidor; del llibre sobre la Trinitat de Sant Eugeni, de la seva intervenció en els concilis toledans; d'un llibre seu perdut; de com treballà en l'esmena de l'*Hexameron* de Draconci i dels seus "Versus in Bibliotheca" que "son unos versos mnemotécnicos compuestos por el Santo para retener con más facilidad el catálogo completo de los libros santos". "Hos nostra praesens Bibliotheca tenet quinque priora gerit veneranda volumina legis...", precedits del títol: "Regula, quos fidei commendat noscere libros", acabant el text amb: "Haec sunt sacra Dei juris, haec mystica Dei vivi haec servare docet, haec temerare nocet". *Rev. Esp. Est. Biblic.* 22-24 (1927), 3-12.

- [37] -

Eximenis

EXIMENIS, F. *El Regiment de la cosa pública*. Text, introducció, notes i glosari del P. DANIEL DE MOLINS DE REI. O. M. Cap. Barcelona, 1927, 216 pàgs. Col·lecció *Els Nostres Clàssics*.

- [38] -

MARTÍ DE BARCELONA, S. *Notes i documents franciscans*. I. *Nous manuscrits de Fra Francesc Eximenis*. A

la llista de Massó i Torrents podem afegir-hi: Ms. amb cota 927 de la Bib. Mazarina, segle xv, del *Vita Christi*. Set manuscrits del *Llibre dels àngels*, un ms. de Toulouse, s. xv del *Pastorale*. Descripció detallada del ms. n. 471 de la Bib. Univ. Jagellon, de Cracovia del s. xv amb 236 ff. de l'obra no esmentada per cap autor entre les d'Eximenis "Ars praedicandi populo". II. *Lletres disperses de caputxins catalans o referents a ells*. Quatre lletres del segle xvii. *Est. Franciscans* 36 (1925), 449-456.

- [39] - Vives

IVARS, ANDREU, O. M. *El escritor Fr. Francisco Eximeniz en Valencia*. 1383-408. Analitza l'A. les doctrines d'Eximenis, principalment segons *El Llibre del Cristià*, referents a vicis, usos i costums, i les compara amb les diferents ordenacions referents a aquestes coses decretades per la ciutat de València. *Arch. Ib. Am.*, 25 (1926) p. 5-48 i 284-333.

- [40] - Rius

Felip II

VEGA, CUSTODIO. *Observaciones críticas a un libro sobre Felipe II (Psicología de Felipe II)*, por Fidel Pérez Mínguez Madrid, 1925). Segons el P. Vega, entre les lletres del manuscrit 8-IV-22 de l'Escorial n'hi ha una del doctor Páez, en la qual fa la censura d'un llibre "Orden de las criaturas y admirable artificio del Creador" atribuït falsament a Felip II per Pérez Mínguez i pel P. Miguélez. La lletra va certament adreçada al rey, però es parla d'un llibre que li havia donat a censurar, sense que ell en fos l'autor. *Cudad de Dios* 144 (1926), rr ss.

- [41] - Vives

Flórez

FLOREZ, ENRIQUE. *Cartas inéditas del P. Florez*. Col·lecció de 69 cartes del gran polígraf conservades pel Duc de T'Serclaes i adreçades a don Patrici Gutiérrez Bravo, rector de l'Arahal,

autor de diverses obres històriques que cita el col·leccionador. Les lletres tracten especialment de llibres i medalles o monedes. *Esp. y Amer.* III (1927), 100-109; 199-204; 263-70; 345-51; 421-28; IV, 20-24.

- [42] -

Sant Francesc de Borja

SINTHERN, PETER. *Neue entdeckte Betrachtungen des hl. Borgias*. El mètode d'oració de Sant Ignasi era pel temps d'exercicis. Per altres temps era necessari un directori que Francesc de Borja redactà, acabant-lo en 1567 i en 1568 hi donava la darrera mà en una *congregació* dels Procuradors. Aquestes *consideracions* entraren a la Companyia? Aquestes meditacions foren impreses a Brusselles en 1675, però l'editor no veié l'original de Borja. Aquest original el posseï el P. Cervós qui en féu l'edició en 1912, *El Evangelio meditado*, Madrid. Però en aquesta obra es parla d'altres meditacions que ara ha trobat a la Biblioteca de Barcelona el P. March: *Meditaciones de San Francisco de Borja para las fiestas de los santos* (82 meditacions). Cfr. *Civ. Catt.* 1 (1926), 245. *Z. f. Ascese und Mistik* (1927), 83-85.

- [43] - Vives

Freud

PUIGDESENS, JOSEP. *El freudisme*. Exposició de les doctrines de Freud i crítica de les mateixes. No descansa sobre base ferma, ni posseeix mètodes d'una precisió i rigorisme que facin improbables els errors, ni ostenta un criteri objectiu i assenyat en la interpretació dels fets. *Paraula Cristiana*, 26 (1927), 100-112.

- [44] - Roquer

P. Gallego

PELZER, A. "Un traducteur inconnu: Pierre Gallego, franciscain et premier évêque de Carthagène". *Miscellanea Ehrle*, I, 407-436. | Cfr. *Criterion*, I (1925), 123.

- [45] -

Gonzal de Balboa

LONGPRÉ. *Questions inédites. De De Maître Eckart, O. P. et de Gonzalve de Balboa, O. F. M. Rev. Neo. schol. de Phil.* 28 (1927), 69.

- [46] -

BÜLOW, DR. G. *Des Dominicus Gundissalvus Schrift "Von dem Hervorgange der Welt"* (De processione mundi.) Münster i. W. 1925, 56 pàgs. | *Archives de philosophie*, 4 (1926), pp. 330-31.

- [47] - Roquer

Guillem de Torto Collo

HEREDIA, B. DE. *El "Correctorium corruptorii" de Guillermo de Torto Collo en defensa de Santo Tomás.* Pertany a la Biblioteca Reial de Madrid. En el lloc es llegeix: *Torto Collo: Correctorium.* Segons el P. Heredia és del segle XIII l'autor del Còdex. Signatura VII-11-5. *Ciencia Tomista*, 27 (1926), 102-111.

- [48] - Vives

Heredia, Fernández de

VIVES, J. (*An. Sac. Tarrac.* 3 (1927) 121-192). *Juan Fernández de Heredia, Gran Maestro de Rodas.* Notes biogràfiques: Aprofita la rica documentació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó per a corregir i precisar alguns fets de la vida del Gran Mestre. Notes bibliogràfiques: descobreix en la Bib. Nacional, Ms. 2211, la 1.ª parte de la *Gran Crónica de los Conqueridores*. Estudia els altres mss. especialment la traducció aragonesa del Plutarc. Formes dialectals: estudi de la fonètica, morfologia i lèxic de les obres d'Heredia.

- [49] - Rius

Ibn-Sa'id

FINKEL, JOSHUA. *An eleventh century source for the history of jewish scientists in mohammedan land* (Ibn Sa'id). Ibn Sa'id era jutge a Toledo i visqué del 1029 al 1070. En ses obres dóna moltes notícies sobre jueus espanyols, fixant d'una manera precisa la data de la mort d'Ibn Gabirol. Finkel

dóna la traducció anglesa d'uns fragments de l'obra. *The Jewish Quarterly Review*, 1 (1927), 45-54.

- [50] - Vives

Sant Ignasi

CODINA, A. *Los origenes de los Ejercicios Espirituales de S. Ignacio de Loyola.* Biblioteca Balmes, Barcelona, 1926, xvi-312 pàgs. | *Cfr. Rev. Asc. et Myst.* 8 (1927), 81.

- [51] -

BOEMINGAUS, E. *Die Asceze der Ignatianischen Exercitien*, Friburg, Herder. 76 pàgs. | *< Razón y Fe*, 81 (1927) 134.

- [52] -

SIERP, W. *Das Fundament der Ignatianischen Exercitien*, p. 279-294: *Der Heilsgedanke in Fundament der Ignatianischen Exercitien.* Z. f. Asceze und Mystik (1927), 95-114.

- [53] -

IRIARTE, J. *Fijando el sitio del "Voto de castidad" de San Ignacio de Loyola.* Examinant les fonts primitives, que parlen del viatge de Sant Ignasi a Montserrat, creu que el vot de castedat el devia emetre més aviat al començar el viatge que no pas en les darreres jornades com és admes generalment. Segurament no fou en terra catalana, sinó a Aragó o abans, potser als peus de la Verge d'Aranzazu. *Manresa*, 3 (1927), 156-164.

- [54] -

BERNOVILLE, G. *Saint Ignace de Loyola. Lettres* (1927), avril, 403-422. | *< Rev. d'Asc. et Myst.* (1927), 335.

- [55] -

STOECKIUS, H. *Ignatius von Loyola Gedanken über Aufnahme und Bildung der Novizen.* Pensaments de Sant Ignasi sobre la recepció i formació de novicis. *Langensaka* (1925), xii-118. | *< Rev. d'Asc. et Myst.* 8 (1927), 108.

- [56] -

BREMOND, H. *Ascèse ou prière.* Notes sur la crise des Exercices de Saint

Ignace. *Rev. des Sciences Religieuses*, 7 (1927), 226-261; 402-28; 579-99.

- [57] -

Sant Ildefons

ROSARIO, FR. PEDRO DEL. *El mona-guillo más insigne de la catedral de Toledo*. Es Sant Ildefons, bisbe de Toledo. Curta memòria escrita amb motiu del Congrès Eucarístic de Toledo. *Esp. y Am.* 24 (1926), 280-285.

- [58] -

Sant Ireneu

LEBRETON, J. *La Théologie de la Trinité chez saint Irénée*. Comparació de la teologia de Sant Ireneu i la dels teòlegs posteriors dels segles III i IV. "Si on la considère d'ensemble, on est frappé à la fois par son caractère archaïque et par ses anticipations de la doctrine nicéenne. Certaines des formules les plus caractéristiques sont citées comme des paroles des presbytres disciples des apôtres, et, d'autre part, les formules de saint Athanase ne paraissent souvent que l'écho de celles que nous avons relevées ici". *An Sac. Tarrac.* 2 (1926), 89-148.

- [59] -

Sant Ireneu de Lió

BOVER, J. M. (*An. Sac. Tarrac.* 1 (1925) 225-241). *S. Irenaeus lugdunensis, universalis mediationis B. Mariae V. egregius propugnator*.

- [60] -

Sant Isidor

WHATMOUGH, J. *Scholias in Isidori Etymologiae Vallicelliana*. Cod. VALLICELL. A. 18, de 306 fulls folis, retallats alguns marges, solament els folis 1-34 són antics. Els folis 1-131 contenen les etimologies d'Isidor (omès el llibre X i fora de lloc alguns trossos) a dues columnes amb comentaris als marges de la mateixa mà. Del segle XI. Transcriu el text, p. 65-75; 134-162, seguit de dos índexs: "Index locorum" i "Index verborum". *Bull. Du Cange.* 2 (1926), 57-75; 134-169.

- [61] -

WEYMAN, C. *Zu den Versen Isidors von Sevilla über seine Bibliothek*. Pàgines 171-177 de *Beiträge zur christl. lat. Poesie*, Munich (1926), viii-308 p. (vide *Iuvenius*).

- [62] - Vives

Sant Jerònim

SANTOS, B. *San Jerónimo y la Vulgata*. I. Revisión de la Vulgata. II. Traducción directa del Salterio. III. Juicio crítico de la Vulgata. IV. Conclusión. *REEBíblicos*, 2 (1926), 1-32.

- [63] - Casanellas

GARRIGÓS, F. *Rev. Calasancia*, 1926, 1927, diversos articles sobre: *Lecturas Jeronimianas*.

- [64] - Vives

B. Joan d'Avila

Obras del beato Maestro Juan de Avila. Volum de 2.200 pàgs. En ell han estat recollides no solament les ja conegudes generalment, sinó també altres que han aparegut en revistes de difícil trobar. Apostolat de la premsa, Madrid, 1927.

- [65] -

DE BUCK, J. M. *Le Bx. Juan de Avila (1500-1569). Lettres de Direction*. Traducció, introducció i notes. Louvain (Museum Lessianum), 1927, 317 p.

- [66] -

DE BUCK, J. M. (*Nowv. Rev. Theol.* 53 (1926) 596-666, 674-683). *La Bx. Juan de Avila et les Jesuites espagnols*.

- [67] -

Sant Joan de la Creu

Obras de San Juan de la Cruz. Apost. de la Prensa, Madrid, 1926, 852 p. | Cfr. *Ciudad de Dios* 146 (1926) 228-29.

- [68] -

AMBROSIUS A S. THERESIA. *Der hl. Johannes vom Kreuz*. Obres completes en cinc volums. I. *Aufstieg zum Berge Karmel*. (Subida al monte Carmelo). Munich XXIII-425 p. | < *Rev. Asc. et Myst.* (1927), 333.

- [69] -

SISTERS OF NOTRE DAME OF LIVERPOOL. *Life of Saint John of the Cross*.

Amb prefaci del P. Zimmermann. London, 1927. | < *Bull. of Spanish Studies* (1928), 37.

- [70] -

P. THEODOSE DE SAINT JOSEPH. *Vie iconologique de S. Jean de la Croix, docteur mystique*. Courtrai, 68 p. i 61 pl. | < *Rev. Asc. et Myst.* (1927), 214.

- [71] -

C. D. (*Études Carmelitaines* (1926) 1-27). *Saint Jean de la Croix micux connu*.

- [72] -

CAZES, F. M. (*Revue des Jeunes* (1926) 310-325; 431-448). *St. Jean de la Croix*. | < *Rev. Asc. et Myst.* (1927) 111.

- [73] -

PORTALUPPI, A. *La Scuola Cattolica* (1927) 321-342. *San Giovanni della Croce Dottore de la Chiesa*.

- [74] -

LOUIS DE LA TRINITÉ. (RSPT, 16, 39-50; 165-187). *Le procès de beatification de Saint Jean de la Croix et le "Cantique Spirituel"* | *Rev. Asc. et Myst.* (1927), 321.

- [75] -

KOCK, K. (*Theol. prakt. Quartalschrift* (1925), 506-519; 698-705). *Johannes vom Kreuz und die Nebenerscheinung der Mystik*. Examina especialment les visions del Sant.

- [76] -

HECTOR, J. (*Theol. prakt. Quartalschrift* (1925) 291-302; (1926) 314-426). *Der heilige Johannes vom Kreuz ein Lehrer und Führer auf dem Wege der Vereinigung mit Gott*. Examina i comenta minuciosament les quatre estrofes del càntic "Llama de amor viva" que poden caracteritzar-se així: 1.ª, L'ànima aima Déu; 2.ª, s'alegra en Déu; 3.ª, alaba Déu; 4.ª regracia Déu. Continuació d'un estudi sobre "Noche oscura" (publicat en 1921). Un tercer article: *Der geistliche Gesang zwischen der Seele und Christi, ihren Brautigam* (Càn-

tic espiritual entre l'ànima i Crist el seu espòs).

- [77] -

AMBROSSIUS A S. THERESIA. *Die mystische Poesie des hl. Johannes vom Kreuz*. Z. f. *Assese u. Mystik* (1927), 80-82.

- [78] -

CLEMENT JOSEPH DU PRECIEUX SANG. *Invending Bilden volgens den H. Joannes van het Kraais* (pregària mental segons Sant Joan de la Creu), Gand, 132 pàgs. | < *Cfr. Rev. Asc. et Myst.* (1927) 214.

- [79] -

DALLIÈRE, L. (*Rev. d'Hist. et de Phil. religieuses* (1926). *Le mysticisme de St. Jean de la Croix*.

- [80] -

CHEVALIER, P. *La Vie Spirituelle*, Supplément [69] - [109]. *Le cantique spirituel (de S. Joan de la Creu) interpolé*.

- [81] -

Abregé de toute la doctrine mystique de Saint Jean de la Croix. Paris, ed. de *La Vie Spirituelle*, 1926, xviii-248 p.

- [82] -

EUGENIO DE S. JOSÉ. (*Mensajero de Sta. Teresa*, 5, 38-44; 79-88). *Fué San Juan de la Cruz teólogo*. Id. 103-113. *Algunos reparos a un artículo de Ph. Chevalier O. S. B. sobre el "Cántico espiritual de S. Juan de la Cruz"*.

- [83] -

CLAUDIO DE JESÚS CRUCIFICADO. (*Mensajero de S. Teresa*, 4, 293-300). *S. Juan de la Cruz y la contemplación*.

- [84] -

GAUTIER, JEAN. *Rev. d'Apol.* (1927), 165-179. *Saint Jean de la Croix, docteur mystique*. "Nous étudierons seulement la vie en fonction de la doctrine, puis la doctrine elle-même. Deux points vont d'abord fixer notre attention: quelles influences intellectuelles subit Jean de la Croix dans les milieux où s'écoula son

adolescence étudiante? Quelle fut la physionomie morale du Saint?"

- [85] - Vives

ALOYSIUS AB IMM. CONC. *¿Fué glosado el texto de la segunda redacción del "Cántico Espiritual", por el mismo San Juan de la Cruz, o es apócrifo?* Un subtítulo anuncia que es una réplica a las conclusiones patrocinadas por Baruzzi. Confiesa también el autor que el material para este estudio le fué preparado por el P. Florencio del Niño Jesús, de la Provincia de Castilla la Vieja. Es un serio estudio de crítica textual, en el que se hacen converger en un foco de luz los testimonios de los contemporáneos, el proceso de la composición y la historia de los manuscritos existentes. Pruébese la autenticidad de esa segunda redacción glosada; y se prescriben algunas atinadas reglas para las futuras ediciones de las obras del gran Doctor místico. *Theol. und Glaube*, 19 (1927), 604-631.

- [86] - Iriarte

MAGER, ALOIS. *Der hl. Johannes vom Kreuz. Bened. Monatschrift*, 9 (1927), 34-40, 130-139, 200-208. El primer artículo es un boceto de la vida del Santo nuevo Doctor, en el segundo, de sus obras y manuscritos, y en el tercero, de su doctrina. No hay propiamente juicios de valoración. No sabemos qué conocimiento posee el A. de la bibliografía española, cuando no halla mejor testimonio en favor de S. Juan de la Cruz que una frase de Unamuno, a quien en cambio llama la más grande cabeza de la España contemporánea, sin duda por haber visto cómo lo han trompeteado en Alemania los protestantes modernistas y los revolucionarios.

- [87] - Iriarte

Sant Josep de Calasanc

HUERTAS, A. (*Rev. Calasancia* (1927) 529-538). *Del epistolario de San José de Calasanc*. 1) de Roma primer de juliol de 1638 al P. Melcior Alacchi de Tots els Sants, qui es trobava a Guisona, so-

bre la fundació i construcció de la casa d'aquesta vila. 2) de 4 de setembre de 1618 al mateix P. Melcior. En elles hi ha frases molt laudatòries de la "Nazione catalana non ha par al mondo per chi si porta bene con essi loro e per il contrario si porta male".

- [88-89] - Vives

Ven. Josep de Sant Benet

GRAU, DOM ROBERT M. *An. Mon.* 6 (1925) 11-76. *El venerable fra Josep de Sant Benet, religiós llec de Montserrat* (1654-1723). Noticias bibliográficas. En la primera part de l'estudi l'autor intenta donar tota la documentació biogràfica que coneixem fins a l'hora present. (Autobiografia, cartes i vida escrita per Dom Argerich, Madrid, 1746). Fra Josep nasqué a Signí. En la segona part detalla el catàleg complet dels escrits, any que veieren la llum, edicions, com es divulgaren arreu del món, doctrina mística, o ascètica del Venerable, passatges controvertits i elogis de què foren objecte (42 obres).

- [90] -

Just de Toledo

JUST DE TOLEDO. *Iusti Episcopi Toletani "De enigmatibus Salomonis"*. Transcrit del còdex núm. 13086, folis 76-82 de la Biblioteca Nacional de Madrid. *Rev. Esp. de Est. Bíblicos*, 2 (1926), 1-14.

- [91] - Vives

Just d'Urgell

JUSTO DE URCELL. *Epistolae y Comentario al Cantar de los Cantares. "D. Iusti Urgelitani Episcopi in Cantica Canticorum Salomonis, Explicatio Mystica"*. Com introducció carta de Just d'Urgell a Sergi. *Rev. Esp. de Est. Bíblicos*, 5 (1926), 13-28.

- [92] - Casanellas

Iuvençus

WEYMAN, C. *Beiträge zur christl. lat. Poesie*. München, 1926, VIII-308. pàg. Notes sobre poetes llatins cristians. A les pàgs. 21-28: *Zu Iuvençus*. 1. *Zu Evangelienharmonie des Iuven-*

cus (ja publicat en 1915). 2. *Iuvenius und Optatianus Porphyrius* (publicat en *Hist. Jahrb.* 45 (1925). Sant Jeroni en la seva Crònica (ed. Helm. 332) posa a l'any 329 "Iuvenius presbyter natione hispanus evangelia heroicis versibus explicat". Immediatament segueix altra notícia sobre *Optatianus Porphyrius*: "Porphyrius misso ad Constantinum insigni volumine exilio liberatur". La datació quant a Iuvenius no ofereix cap dificultat, però quant a Porphyrius sembla endarrerida. Weyman compara frases extretes de les obres dels dos poetes que suposen dependència. Com que l'obra de Iuvenius és del 330 i les poesies de Porfiri datades, amb alguna excepció, són anteriors d'alguns anys i per altra part el mot *scrupula* l'empra Porfiri sovint i Iuvenius una sola vegada, creuriem que Iuvenius és l'imitador, però s'ha de tenir en compte que proporcionalment és gros el nombre de poesies de Porfiri que no poden ésser datades.

- [93] - Vives

Lope de Vega

LOPE DE VEGA. *Otra poesía inédita de Lope de Vega*. Sacada del ms. de Durán, f. 146. Canción sacra pastoril.

—Quién llama, quién está ay?

—Un niño como unas flores.

—Y viene perdido?

—Sí.

Denme posada, señores,
tengan lástima de mí.

Preguntadle a qué venía
que tales perlas derrama.

—Dice que Jesús se llama
y que es su madre María.

—Pues qué busca por aquí?

—Almas que matar de amores.

—Abriré la puerta?

—Sí.

—Denme posada, señores,
tengan lástima de mí.

RcrBAM, 2 (1925). 430.

- [94] - Vives

Lucas de Tuy

PUJOL, JULIO. *Crónica de España por Lucas, obispo de Tuy*, primera edición romanceada, conforme a un códice de la Academia, preparada y prologada por J. Pujol. Madrid, 1926, XXXVI-473 p. Edició crítica. Aquesta crònica és una traducció del *Chronicon mundi* de D. Lucas amb algunes interpolacions en els cap. LI, LIV i LXI. El *Chronicon mundi* el va escriure D. Lucas entre 1197 i 1204. El traductor podria molt bé ésser Pedro de Leon, com consta en una estrofa final. Almenys és segur que el traductor o interpolador era persona molt afecta al mosterir de Sant Isidor de Leon.

- [95-96] -

Sant Lluís Gonzaga

MARQUÉS DE SALTILLO. *San Luis Gonzaga y la nobleza española*. *Estrella del Mar* (1926), 107-109 (número dedicado a S. Luis en su centenario).

- [97] -

ROSA, E. *San Luis Gonzaga en su epistolario y sus escritos*. "De las cartas de S. Luis (33 auténticas) brota una figura de S. Luis mucho más amable y simpática que la convencional, a saber: primero, un niño y luego un jovencito piadoso, estudioso, ejemplar, pero mucho más brioso, vivaz y amable que como de ordinario le pintan los biógrafos y la fantasía popular". Publica facsímil (fotos) de una carta del 21 mayo 1587 de Roma. *La Estrella del Mar* (1926), 304-306.

- [98] -

Lluís de Granada

BAUMGARTEN, P. M. *Zu den geistlichen Schriften des Dominicaners Fray Luis de Granada*. Basant-se en documents de l'ambaixada d'Espanya al Vaticà i en el llibre d'I. de Recalde, *Les Jésuites sous Aquariva*, examina algunes relacions de les obres del P. Lluís de Granada i de la mística dels Jesuïtes amb el moviment dels *alumbrados* al segle XVI, del qual n'haurien estat la

causa la Companyia de Jesús i els escrits de Granada segons les acusacions d'Alonso de la Fuente. *Theol. Quartalschrift* (1926), 267-283.

- [99] -

LLANEZA, MAXIMINO. *Biografía del V. P. M. Fr. Luis de Granada de la Orden de Predicadores*. Salamanca, 1927.

- [100] -

Lluís de Lleó

BELL, A. F. G. *Luis de León* (A study of the Spanish Renaissance), Oxford, 1925, 396 p. Com precedents dedica els tres primers capítols (p. 13-84) als temes: Espanya i la Renaixença, Espanya i la Reforma, la Universitat de Salamanca. Segueix la biografia de l'eximi escriptor. Especialment minucios el capítol *En les cel·les de la Inquisició*, en el qual apareix clarament que els motius de l'empresonament foren les enveges, misèria humana de tots els temps. Els quatre darrers capítols dedicats al *caràcter i idees* de Fray Luis, estudiant-lo com poeta, com escriptor en prosa i com pensador polític. En apèndix van unes quantes traduccions líriques, una riquíssima bibliografia i dues taules, la cronològica i la de referències, molt útils. Darrerament aquesta obra ha estat traduïda al castellà. | Cfr. *RESÍLOS* (1927), 331-339) article: *Fray Luis de León* per JUSTO PÉREZ DE URBEL.

- [101] -

ENTWISTLE, WILLIAM J. *Fray Luis de Leon's Life in his Lyrics*. A new interpretation. (La vida de Fra Lluís de Leon en ses obres líriques. Una nova interpretació). Relaciona aquestes obres amb la seva vida en aquest ordre: Traduccions horacianes. *The laureate poems*. Els poemes del temps de persecució. Els poemes de la deslliurança. *Portus quietis*. Traduccions bíbliques i darrers poemes. *Revue Hispanique*, 71 (1927), p. 176-224.

- [102] -

COSTER, AD. *Dos palabras más sobre las poesías de Fr. Luis de León*. Aclaració dels articles ja publicats per l'autor en *Rev. Hispanique* (1916 i 1922). Dóna regles per a la futura edició de les poesies de Fr. Lluís, qui escriví aquestes obres com passatemp i després les corregí de pressa. En general per a les traduccions és preferible la lliçó posterior en temps i al revés per les poesies originals. Porta l'edició del "Quán descansada vida". L'estudi minucios de la vida i caràcter de Fr. Lluís ha convençut l'A. que aquell "decía verdad cuando escribía que no daba ninguna importancia a sus poesías, que nunca tuvo intento de publicarlas y que nunca preparó un texto definitivo de ellas". *Hom. a Men. Pidal*, 1, 287-297.

- [103] -

GETINO, FR. LUIS. *Nuevas poesías de Fray Luis de León*. En un códice con colección de poesías escrito en Salamanca hacia fines del siglo xvi, adquirido por el autor, de don Roque Pidal, hay muchas de Fray Luis de León, la mayor parte ya conocidas y otras desconocidas. Para la *Ciencia Tomista* reservamos la más digna de estudio. Por su extensión y por el carácter descriptivo de sus estrofas y por ser como un esbozo suyo la titulada *Alma region luciente*. Nos permitimos titularla *Patria verdadera*. En transcrivim la primera i darrera estrofes. *Ciencia Tomista* (1927, II), 202-209.

Del agua de la vida
mi alma tuvo sed insaciable;
desea la salida
del cuerpo miserable
para gozar desta agua perdurable.

De ti si me olvidare,
mi Dios, mi dulce amor, mi enamorado,
en olvido yo pare,
sin que haya en lo criado
quien de mí triste tenga algún cuidado.

- [104] -

Ramon Llull

LULL, RAMON. *Llibre d'Amic e Amat. Llibre d'Ave Maria*. Text per MARÇAL OLIVAR, introducció i notes per MN. SALVADOR GÀLMÉS. Barcelona, 1927, 164 pàgs. Col·lecció *Els Nostres Clàssics*.

- [105] - Vives

LONGPRÉ, P. E. *Le Liber de Acquisitione Terrae Sanctae du Bieuchereux Raymond Lulle*. "Dans sa remarquable étude sur Raymond Lulle, le R. P. Golubovich, O. F. M. regrettait de voir encore inédit l'ouvrage du martyr majorquin qui a pour titre: Liber de acquisitione Terrae Sanctae. Cette lacune, la présente édition se propose de la combler. Le traité de Raymond Lulle est contenu dans trois manuscrits: Paris, Bibl. Nat., lat. 15.450, fol. 544 v-547 v; lat. 17.827, fol. 342; Munich, Bibl. d'Etat. lat. 10.565. Vue que le ms. lat. 15.450 de la Bibl. Nat. de Paris est le plus autorisé de tous du fait qu'il provient du célèbre disciple de Raymond Lulle, Thomas le Myésier, chanoine d'Arras, et qu'il est transcrit avec une grande correction, il a été choisi de préférence aux autres." *Criterion* (1927) 265-278.

- [106] -

LLABRÉS, G. *Documento inédito de Ramón Lull*, de 4 idus nov. 1271, venta de la finca Abderena a Guillermo de San Justo, hecha antes de emprender sus largas peregrinaciones. Firma también su esposa Blanca Picany. No es posible identificar bien el lugar de la finca, pero es probable que sea la llamada hoy *Son Lull*. | *Bol. Soc. Arq. Luliana*, 21 (1927), 353-55.

- [107] - Roquer

TUSQUETS, J. *Posició de Ramon Llull en el problema de l'eternitat del món*. Llull inventa un novell argument... emmarcable potser dins la tradició agustiniana per a defensar la no-eternitat del món. Resumint-lo. Els efectes de la creació són semblants als atributs del creador (bonitas, duratio aeterna, po-

testas, sapientia, voluntas, virtus, magnitudo, veritas et gloria). El Criador no pot obrar amb més intervenció d'un atribut que d'un altre puix que a Ell són identificats. Ara, Déu no pot crear un món infinit en poder, bondat... Doncs tampoc en duració. D'altra banda la criatura ha de posseir en grau igual cadascun dels atributs que Déu li ha comunicat mitjançant creació, perquè el terme de l'operació, posat que aquesta no actui sobre una matèria preexistent, depèn solament i total de l'operació de l'agent. Com sigui, doncs, que cap criatura no és, ni pot ésser infinita en poder, bondat, etc., es segueix necessàriament que cap criatura serà d'infinita duració. Ramon Llull reconeix que ha manllevat als àrabs el fonament de sa teoria. Incorre en l'error de fer la "duratio" propietat transcendental de l'ésser. Així i tot, no probaria res son argument per tal com entre Déu i la creatura s'obre, a tall d'abis, l'analogia. La ignorància d'aquesta veritat porta el doctor il·luminat a confusions lamentables en els problemes de l'essència i l'existència. *Criterion*, 1 (1925), 95-114.

- [108] -

PROBST, DR. S. H. *Ramon Lull philosophe populaire catalan et franciscain*. Introducció. El filòsof de la unitat. *Criterion*, 2 (1926), 387-406.

- [109-110] -

AVINYÓ, J. *Breu exposició del sistema científic lul·lià*. Extracte d'*El sistema científico luliano* de Mossèn Bové, Canonge magistral de la Seu d'Urgell. *Criterion*, 2 (1926), 169-183.

- [111] - Roquer

GÀLMÉS, SALV. *Obres de Ramon Llull. Arbre de Sciencia*, escrit a la ciutat de Roma l'any MCCLXXXV. Transcripció directa amb facsimils, introducció i variants dels vells manuscrits. Mallorca, 1926, t. III, VIII + 524 p. (els dos vol. anteriors publicats en 1917 i 1923).

- [112] -

AVINYÓ, MN. JOAN. *Història del lullisme*. Vilanova i Geltrú, 1925. Presenta l'A. 37 capítols interessants que ha de repassar qui vulgui conèixer l'història del lullisme. Una recensió ben feta de l'obra pot veure's en *AIA*, t. XXV, p. 129-35, redactada pel P. A. Ibars.

- [113] - Rius

LONGPRÉ, E. Article: *Llull en Dict. de Theol. catholique* (fasc. 74, col. 1072-1141). L'autor dóna el resultat dels treballs més recents sobre la vida, les doctrines i el record del cèlebre terciari franciscà. |< Cfr. *Rev. Asc. et Myst.* (1927), 97.

- [114] - Vives

CALASANÇ D'IGUALADA. *Fr. Lluc Wadding i la Causa de beatificació de Ramon Llull*. Publica sis lletres del segle XVII, quatre adreçades a Wadding, sobre el tema esmentat. *Est. Franc.* 36 (1925), 362-374.

- [115] - Vives

María de los Dolores y Patrocinio

PINAGA, EPIFANIO DE, O. F. M. *Cartas autógrafas de Sor Maria de los Dolores y Patrocinio*. Publica l'A. 10 cartes d'aquesta Sor dirigides a S. M. Alfons XIII, dues respostes d'aquest príncep i dues cartes dirigides a les religioses de la Concepció Descalça de Toledo. En les pàgines 121-8 del fascicle el P. Atanasi López, O. M. fa recensió de la vida d'aquesta religiosa escrita per Sor Maria Isabel de Jesús (Guadalajara, 1925). *Arch. Ib. Am.*, 25 (1926), 106-12.

- [116] - Rius

Mariana

PÉREZ GOYENA, A. *El P. Juan de Mariana considerado como teólogo* (conclusió). *Est. Ecles.* 4 (1925), 74-90.

- [117-118] - Vives

Fr. Josep Oliva

MARTÍ, F. *El tractat de l'Analogia de fra Josep Oliva*. Biografia del P. Josep i exposició de l'obra. *Criterion* (1925), 339-366; (1926), 184-202.

- [119] - Roquer

Orígenes

XIBERTA, B. F. M. *La doctrina de Orígenes sobre el sacramento de la Penitència* (opúsculo "De Oratione", cap. 28). Exposició de les diverses explicacions del text d'Orígenes (d'Alès, Batifol, Stuffer, Funk, Rauschen, Tixeront, Schanz, Vaccandard, Windisch, Redepenning). Conclusió: Orígenes afirma que hay pecados irremisibles... adulterio, fornicación; pero esta afirmación... significa a lo más que estos pecados capitales no pueden ser remitidos por pura misericordia; no testifica en manera alguna la existencia de una ley inexorable o tendencia rigorista que rehusase toda esperanza de reconciliación a ciertos pecadores; al contrario, dentro su perspectiva cabe la esperanza de que más adelante, cuando el penitente haya llevado por más o menos tiempo una vida santa, podrá ser admitido a la reconciliación de la Iglesia. *REC.* (1926), 237-246; 309 ss.

- [120] - Vives

Osius

CUNILL, S. *Osius bisbe de Còrdova*. Notes biogràfiques del sant bisbe; la seva intervenció en els principals concilis del segle IV. Inversemblança de la seva suposada claudicació de la fe al final de la seva vida. *An. Sac. Tarrac.* 2 (1926), 285-301.

- [121] -

Pal·ladi

RAMON I ARRUFAT, A. *Palladi. Historia Lausiaca*. Text revisat i traducció. Barcelona, Fundació Bernat Metge (1927), XII+125 pàgs. (numeració doble).

- [122] -

Paterius

WILMART, D. A. *Le recueil grégorien de Paterius et les fragments wisigothiques de Paris*. El ms. n. 641 de les "nouvelles acquisitions latines du département des manuscrits" de la Bib. Nac. de París, segons el catàleg *S. Gregorii Magni Moraliū in Job...* que

consta de sis fulls de pergamí, és visigòtic com ja provà Dom De Bruyne, però el text no correspon a l'obra esmentada, sinó al *Liber Testimoniorum* que composà Paterius, un dels familiars del Pontífex, amb l'aprovació d'aquest. *Rev. Benedictine* 39 (1927), 81-104.

- [123] - Vives

Infant Pere d'Aragó

VALLS I TABERNER, F. *De Regimine principum*. Nat l'infant Pere en 1305, abans dels 20 anys era ja emancipat. En 1322 fou nomenat comte de Ribagorça, de nova creació, iniciant una nova política respecte la successió dels fills dels reis, no dividint els territoris. En la successió al comtat d'Empúries remarca el senyor Valls les vicissituds que passa i la intervenció del Papa Joan XXII, la part que prengué en aquest afer i en els matrimonis dels fills de Jaume II el Cardenal Orsini i la influència que tenia a la Cort aragonesa, a la del Rei de França i a la d'Avinyó, la seva entrada a la religió de Sant Francesc en 1358 i la seva mort a Pisa en 1381 i el trasllat de les seves cendres a València. Parla també de l'infant com a cançonier i de l'escola a què pertanyia i analitza el tractat *De Regimine* que publica íntegre segons una còpia del segle XVIII treta del Còdex d'Ecija, avui perdut segurament, que el suposa escrit entre 1349 i 2353 estudiant també les seves fonts que regularment són la Sagrada Escripura i els SS. PP. sobretot Sant Agustí i Sant Gregori. *Est Franc.* 27 (1926), 271-87; 232-50; 28, 107-19; 199-209.

- [124] - Rius

Sant Pere d'Alcántara

LLANEZA, FR. M. *Tratado de la oración por S. Pedro de Alcántara*. Salamanca, 1926. S. Pedro de Alcántara, valiéndose del "libro de la oración que nuevamente compuso el... P. Luis de Granada", hizo este libro. Así constaba en la dedicatoria de la edición de Alcalá de 1558, pero por providencial des-

cuido del editor, pasó al compendio que ese mismo año o a principios del siguiente preparó el citado P. Granada e imprimió en Lisboa Juan Blasio. Así pudo pasar como obra de S. Pedro de Alcántara esta joya literaria que es obra del P. Granada.

- [125] - Vives

PÉREZ, FR. L. *San Pedro de Alcántara, Fr. Martín Lilio y Fr. Luis de Granada*. Sobre el llibre anteriorment esmentat. *El Eco Franciscano* (1927), 527-534.

- [126] -

Sant Pere Canisi

CARVALHO, A. P. S. *Pedro Canisio, S. J., doutor da Igreja Universal*. Canisi fou un home essencialment objectiu; les seves aspiracions, projectes... sa pròpia carn i sang estaven penetrats de la realitat divina de l'Església catòlica. Aquesta li confià la sort dels seus membres del Centre i Nord d'Europa. Canisi aprofità els motllos tradicionals de l'Apostolat i els adaptà admirablement a les condicions del segle XVI. *Brotéria*, 2 (1926), 22-34.

- [127] - Vives

Fra Pere Riu

XIBERTA. *El mestre Fra Pere Riu*. L'erudit P. Xiberta ens dona una interessant notícia biogràfica de Fra Pere Riu, O. Carm., i ens fa assaborir un lleu tast del seu comentari sobre el *Miserere*. *La Paraula Cristiana*, 5 (1927), 56-63.

- [128] - Roquer

Fra Pere Tomàs

MARTÍ DE BARCELONA. *Fra Pere Tomàs (segle XIV), Doctor strenuus et invincibilis*. En el § I intenta l'A. donar la biografia del P. Tomàs, quasi desconegut a casa nostra a pesar d'haver desenrotllat la seva activitat en la nostra terra, si és que, com és el més improbable, no era català. En el § II estudia la seva obra, gairebé inèdita, exceptuant *Les Formalitates* (Venècia, 1517), que per cert no es troben en cap

biblioteca de Barcelona. D'aquesta obra enumera l'A. 21 ms. entre els quals hi ha: Escorial, L. II, 11 y Esc. P. III, 20; Madrid, B. Nac. 2016 i 2017. De les altres obres no en guarda cap ms. la nostra península, car el ms. *De conceptione B. M. V.*, que hi havia en la Bib. Observ. de Madrid és avui segurament perdut. *Est. Franc.* 39 (1927), 90-103.

- [129] - Rius

Pérez Bayer

CANTO BLASCO, F. *El humanista Pérez Bayer y el pueblo de Benicasim*. Resum o esquema d'una conferència dada a Benicasim sobre aquest tema; retrau els trets principals d'aquest caronge, i es refereix principalment a la part que prengué en la fundació de l'església de Benicasim que documenta. *Bol. Soc. Cast. Cult.* VII (1926), 309-16.

- [130-131] -

Priscil·lià

MARTÍN, JOS. *Priscillianus oder Instantius?* El tractat publicat per Schepss en el *Corpus SEL* de Viena, del ms. de Würzburg, atribuït per ell a Priscil·lià, el creu Morín (*Rev. Ben.* 30 (1913), 153) del seu tinent Instantius. Ningú no ha impugnats la tesi de Morín, qui es basa en l'estil, indigne segons ell de Priscil·lià. Aquest, segons Sulpici Sever, era molt instruït i de fàcil paraula. Martín pensa que la tesi de Morín no és cap solució i origina noves dificultats. *Hist. Jahrbuch*, 47 (1927), 237.

- [132] - Vives

Prudenci

COLOMBO. *De Prudentii codicibus Mss. qui in Ambrosiana bibliotheca conservantur*. L'*Ambrosianus* D. 36 està compost de dues parts: la primera escrita en petites uncials del segle VII o VIII; l'altra en lletra longobarda del segle X. Truncat al principi comença al vers 149 de l'himne *Ieiunantium*. Altre còdex, n. 104, sup. 2 chartac. porta la *Psychomachia*. Colombo dona les lli-

cons variants comparades amb les de Dressel. En l'*Ambrosianus*, cod. p. 9, sup. saec. xv, als folis 74 r.-788 v., hi ha uns *Prudentii tetrasticha*. L'*Ambros.* D. 36, sup., al fol. 18 r.-19, porta una *Inscriptio Damasi de S. Agnete*, o sia, la inscripció n. 40 edició d'Ihm dels epigrames de St. Damas. *Didaskaleion*, 1927.

- [133] -

MENGIS, P. *Fragmente einer Freiburger Prudentiushandschrift*. Quatre fulls de pergam. 23 X 18 cm., restos d'un manuscrit de Prudenci del segle IX; tres planes del mateix copista, lletra minúscula carolina; l'altre és d'altre o altres copistes segons sembla i no del mateix temps, com ho prova no sols la lletra sinó el diferent ús de les abreviatures. No hi ha cap signe de puntuació, però en els hexàmetres de l'*Apotheosis* hi ha a vegades separació entre dues paraules. Dona el text crític. El ms. conté: *Cathemerinon*, X, 129-172; XI, 1-75. *Apotheosis* (*Prefaci*), 38-36. "Incipit contra Heresim quae passum Patrem affirmat", 1-40 i 461-620. *Peristephanon*, 1043-1140; I, 1-17. Segueixen uns comentaris sobre els ms. amb què estava emparentat aquest fragment, i sobre el quadern com estaria format. *Philologus*, 83 (1927), p. 89-105.

- [134] -

WEYMAN, C. *Zu Prudentius*. 1. *Prudentius und Sulpicius Severus* (ja publicat en 1894). 2. *Zur Chronologie der Dichtungen des Prudentius* (publicat en 1897). 3. *Zu contra Symmachum* (en 1898). 4. *Zum Peristephanon* (en 1915). 5. *Zum Prudentius - kommentar der Handschrift von Valenciennes* (1911). *Beiträge*, etc. (Cfr. *Iuvenius*), p. 61-87.

- [135] -

BERGMANN, J. *Prudentius der grösste christliche Dichter des Altertums*, t. I. Dorpat, 1922, 128 p. | Cfr. *AB*, 44, 1926, p. 405-406. | *RHE*, 1927, 106*.

- [136] -

MONTI, U. *Prudenzio: Gl'inni della giornata cristiana*. Florencia, 1925, 118 p. | Cfr. *Did.* (1926), 37-89.

- [137] -

BERGMAN, I. *Aurelii Prudentii Clementis Carmina*. Primera edició verament crítica de les obres del gran poeta. Viena-Leipzig, 1926, p. LVI-578.

- [138] - Vives

La Puente

HATHEYER, FRANZ. *P. de Pontes, S. I., Mystik*. Este Pontes, en genitivo alemán, es Luis de la Puente, que persiste en ser latinigermanizado irracionalmente contra todo criterio de bibliografía. El P. La Puente es una gran autoridad en mística, según Hatheyer, pues era un granteólogo, era él mismo místico, y había hecho largas experiencias en otras almas. Se analizan sus doctrinas expuestas en la vida del P. Baltasar Alvarez, en la de doña Marina y en su propio Memorial. Conclúyese que, en opinión del P. La Puente, la oración del verdadero místico no está limitada únicamente a la contemplación. *Zeitschrift für Ascese und Mystik*, 1 (1926), 367-375.

- [139] - Iriarte

Rodríguez, Fr. J.

LÓPEZ, ATANASI. *Fr. Jerónimo Rodríguez, canonista franciscano del siglo XVII*. L'A. descriu les quatre edicions de les *Quaestiones regulares* del P. Manuel, publicades pel seu nebot P. Jeroni. *Arch. Ib. Am.* 26 (1926), 128-30.

- [140] - Rius

Rodríguez, Fr. M.

LEJARZA, FIDEL, O. M. *Fr. Manuel Rodríguez, escritor franciscano del siglo XVI*. Precedida d'una breu relació de la vida del franciscà portuguès publica la bibliografía del P. Rodríguez, que generalment és de qüestions canòniques. *Arch. Ib. Am.* 26 (1926), 109-28.

- [141] - Rius

Arz. Don Rodrigo

LUÑO PEÑA, E. *Legislación foral de*

Don Rodrigo Giménez de Roda. La personalidad histórica de Don Rodrigo ofrece los rasgos vigorosos del sabio y del poliglota, del historiador y del sociólogo, del hombre de Estado que salvó a su patria en las Navas de Tolosa. *Universidad*, enero-marzo, 1927 | Cfr. *Ciudad de Dios*, 149 (1927), 456.

- [142] - Vives

SÁNCHEZ ALONSO, B. *Las versiones en romance de las crónicas del Tole-dano. Hom. a Men. Pidal*, 1, 341-354.

- [143] -

GOROSTERRATZU, JAVIER. *Investigaciones históricas sobre la E. M. Don Rodrigo Jiménez de Rada, gran estadista, escritor y prelado*. Pamplona, 1925, XVI+471 p. Prueba documentalmente la asistencia de Don Rodrigo al concilio de Letrán de 1215, lo que el P. Fita consideraba una fábula. Expone documentalmente la labor del gran arzobispo. En el apéndice se citan los documentos de procedencia pontificia, formados por una colección de 200 bulas, algunas desconocidas. Formará otro volumen. | < *Universidad*, 1925, p. 932-933. | Cfr. *Bol. Com. Mon. Navarra*, 1926, p. 185-187.

- [144] -

Sabunde

DORER, M. *Montaignes Apologie des Raimund von Sabunde und ihre Bedeutung für den Skepticismus*. | *Phil. Jahrbuch*, 40 (1927), 414-422.

- [145] - Roquer

MONTERRAT, C. *La "Theologia Naturalis" de Ramon de Sabunde*. Tra-ducció amb algunes notes crítiques i un proemi vindicador de l'ortodòxia de Sabunde. *Criterion* (1925), 48-59; 162-173; (1926), 142-151; 407-417.

- [146] - Roquer

Salinas

ESPINOSA MAERO, R. *El abad Francisco Salinas, organista de la catedral de León*. En 5 de mayo de 1563 el cabildo de León decide ofrecer la prebenda de organista a Salinas; y, después

de algunes dificultades, se lo comunican y hacen el contrato, desconocido por falta de actas. *BRAE*, 13 (1926), p. 188-193.

- [147] - Vives

Scio

SCIO, MIGUEL DE. *En honor del Padre Scio*. Datos interesantes de la vida del insigne Padre escolapio. *Rev. Calasancia*, mayo 1926. | *CD*, 140, p. 303. - [148]

Duns Scot

KLUG, HUBERT. *B. Joannis Duns Scoti doctrina de sacrificio presertim de sacrosancto Missae sacrificio*. | *Est. Francisc.* 1927, p. 408-425. - [149] -

CARRERAS ARTAU, J. *Ensayo sobre el voluntarismo de J. Duns Scoto* | *Cfr. Ciudad de Dios*, 140 (1925), 65. - [150] - Vives

SESMA, P. LEANDRE. *La volonté dans la philosophie de J. Duns Scot*. La voluntat humana és "appetitus cum ratione liber", "simpliciter activus". L'enteniment no exerceix una veritable causalitat en l'acte ulterior de la voluntat. L'amor és lliure. La voluntat té el primat en la jerarquia de facultats humanes. L'objecte *quod* és el bé. El principi formal de la beatitud és un acte d'amor, "fruitio activa". La llibertat és el poder absolut que té la voluntat d'inclinarse vers un bé o son contrari, o d'abstenir-se de tots dos actes positius. Relacions de la forma del lliure arbitri de Scot amb Spinoza. *Est. Franc.* (1927), 220-249. - [151] - Roquer

Sèneca

TUSQUETS, J. *Ideologia de Sèneca*. I. Exposa una síntesi doctrinal de l'Estoïcisme. Caràcters de la seva decadència. II. Ideologia filosòfica de Sèneca. III. Ideologia religiosa amb els elements estoics i personals. IV. La personalitat de Sèneca. Temperament i caràcter.

Aristocràcia. Passió política. *Criterion* (1925), p. 250-258.

- [152] - Roquer

Soto

CANAL, MAX. *El P. Fray Pedro de Soto. Apuntes para su biografía*. Dolent-se de les moltes errades i confusions dels historiadors, qui han tractat del savi dominic, entre elles la de Pastor que dels dos Sotos en fa un, refà la biografia en sis capítols: 1. El Padre Soto hasta su nombramiento de confesor de Carlos V, o sea desde su nacimiento hasta 1543 en que se encarga de la conciencia del César español. — 2. El P. Soto durante los cinco años que pasa en este oficio. — 3. El P. Soto desde 1548 hasta 1555 en que, por orden de Felipe II, deja el continente y sale para Inglaterra. — 4. El P. Soto desde esta fecha hasta 1561 en que es convocado como teólogo pontificio para el Concilio de Trento. — 5. Su actuación en esta gloriosa asamblea y su muerte. — 6. Obras y escritos del P. Soto. (Ha de continuar, sols dóna els dos primers capítols). *Anal. Ord. Praed.* 33 (1925), 279-305.

- [153] - Vives

CARRO, P. VENANCIO. *El maestro fray Pedro de Soto*. | *Ciencia Tom. I*, 1927, p. 159-182.

- [154] -

Suárez

CARRERAS ARTAU, J. *Doctrinas de Francisco Suárez acerca del derecho de gentes y sus relaciones con el derecho natural*, fullet en 8.º, 55 p. L'objet propre de Carreras est de montrer que si Suarès a tiré du droit naturel enseigné par saint Thomas une doctrine du droit international applicable à la paix et à la guerre, il n'a fait autre chose dans le *De legibus* et dans le *De charitate* que de reprendre avec plus de méthode les idées formulées par Vitoria dans le *Praelectio de Indis posterior seu de bello*. | *Bull. Hisp.* (1926), 296.

- [155] -

DALMAU, JOSÉ M.^a. *El principio de identidad comparada, según Suárez*. Exposició de la doctrina de Suárez i refutació de l'obra de LÉON MATHIEU: François Suárez. *Sa philosophie et les rapports qu'elle a avec sa theologie* (París, Desclée-Picard, 1921, p. XIV, 140, 141, 515, 522, 524). *Est. Ecles.* (1926), 91-98.

- [156] - Vives

HELLIN, J. M. *La ubicación en el Doctor Eximio. Notas a unas notas*. Refutació d'unes notes del P. I. Chianale publicades a *Gregorianum*, 1926, p. 44 ss. Exposa i prova la doctrina de Suárez sobre el lloc intrínsec i extrínsec d'un cos: La ubicació és una modalitat real de la substància material i distinta de la mateixa. En el segon article exposa la ubicació dels esperits creats: Els esperits creats poden estar en els cossos com en un lloc extrínsec d'una manera anàloga proporcional a com estan els cossos. La ubicació intrínseca dels esperits creats és una realitat intrínseca a la realitat; no una relació ni una denominació extrínseca: Es a més una entitat finita i distinta de la substància; és un sistema real de la substància espiritual. *Est. Ecl.* 19 (1926), 272-283; 20, 390-405.

- [157] - Roquer

Santa Teresa

Werken der hl. Theresia (Obres de Santa Teresa, vol. III i IV). — III. *Der Weg der Vollmátheit. Het Kastel der Ziel*, per A. v. RIJSLIICK. — IV. *Eerste Gedeelte der Brieven*, per HUBERTUS D. DRIESSEN, 1926 i 1927, XVI-397 i XXVIII-313 p.

- [158] - Vives

NOLKER, W. *Der visionär-ekstatische Erleben der S. Teresa de Jesus in seiner Entwicklung*. Teresa tenia quaranta anys quan començà a experimentar les tres classes de visions: a) amb manifestacions corporals; b) visions imaginatives; c) visions intel·lectuals. Examina el caràcter i desenrotllament

de la vida extàtica de la Santa, basant-se en les seves obres: *Vida (Autobiografia)*, cap. 18-22). *Meditaciones* (cap 6), *Castillo interior (Morada)*, VI, 4). *Zeitsch. f. Kirchengeschichte*, 45 (1926), 433-52.

- [159] -

AGUADO, FR. JOSÉ M.^a. *Relaciones entre Santa Teresa y Felipe II*. Entre las satisfacciones hondas que debieron regocijar el corazón de este monarca... pocas tan puras como la del afecto conquistado en el corazón de esta mujer incomparable. Pero ni la estima del Rey hacia la persona de esta Santa... podía compararse con la que engendra en nuestros corazones la imagen viva de sus escritos... ni la correspondencia y trato con el Monarca... es suficiente para valorar el afecto como de la lectura detenida de todos sus escritos hoy aquilatarlo puede. Esta valoración y aquilatarlo será la labor principal del presente trabajo. *Ciencia Tomista*, 11 (1927), 29-56.

- [160] -

GALZU, J. *Sainte Thérèse d'Avila*. París, 1927, 250 p. | < *Bylichnis*, 30 (1927), p. 142.

- [161] -

DELGADO, J. *El libro de Santa Teresa del P. Graciano Martínez*. Prólogo. *Esp. y Amer.* 24 (1926), 205-18.

- [162] -

MARTÍNEZ, G. *Santa Teresa de Jesús ante los neurólogos. ¿La erotómana? ¿La histérica? ¿La antifeminista?* *Esp. y Amer.* 85 (1925), 3-12, 161-171, 241-250; 86 (1925), 3-12, 241-260.

- [163] -

Terré

XIBERTA, B. M. *Guidonis Terreni (Terré). Questio de magisterio infallibili Romani Pontificis*. Monasterii, 1926. | Cfr. *Schol.* 2 (1927), 281-2.

- [164] -

Sant Tomàs

CONTRERAS, F. *Biografía de Santo*

Tomás de Aquino. | Cfr. *Ciencia Tomista*, 36 (1927), 159-160.

- [165] -

REVILLA, P. MARIANO. *Santo Tomás modelo de vida y maestro de doctrina. Ciudad de Dios*, 140 (1925), 492-510.

- [166] -

HEREDIA. *Los manuscritos de Santo Tomás en la Biblioteca del Cabildo de Toledo. Ciencia Tomista*, 99 (1925), 338-412; 100 (1926), 88-111; 101 (1926), 196-216.

- [166a] -

PUIG DE LA BELLACASA. *De transsubstantione secundum S. Thomam*. Barcinone, 1926, 31 p. | Cfr. *Scholast.* 1, (1926), 622.

- [167] -

TEIXIDOR, L. *Una cuestión lexicográfica. El uso de la palabra Justicia original en Santo Tomás de Aquino. Est. Ecles.* 6 (1927), 337-376.

- [168] -

CUADRADO MAREDA. *El opúsculo del Doctor Angélico Sto. Tomás de Aquino "Del ente y de la esencia"*, traducido... Mondoñedo, 1926. | Cfr. *Ciencia Tomista*, 36 (1927), 113.

- [169] - Vives

REVILLA, P. ALEJO. *Valor doctrinal de la obra de Sto. Tomás. Síntesi de l'estat cultural del segle XIII. Sant Tomás és l'arquitecte que en mig de la varietat de materials científics concep i executa la sistematització de la ciència cristiana. Ciudad de Dios*, 140 (1925), 511-536.

- [170] - Roquer

MARCOS DEL RÍO, P. *El conocimiento según Sto. Tomás y S. Agustín. Paralelo entre las doctrinas de l'Angèlic i el doctor d'Hipona sobre el coneixement humà. Pretén demostrar la conformitat d'ambdós pensadors en tan àrdua qüestió. Ciudad de Dios*, 140 (1925), p. 401-427; 141 (1925), p. 163-201; 144 (1926), p. 355-387; 145, p. 5-29; 197-220; 427-447; 146, p. 81-102.

- [171] -

BERTOMEU, A. *La concepció tomista de la llei. Pels subjectivistes l'existència de la llei es dedueix de la de l'obligació. Per St. Tomás, l'obligació és conseqüència de la llei. La llei és un principi immanent de finalitat d'ordre. La concepció tomista de la llei és profundament intel·lectualista. Criterion*, III (1925), p. 279-285.

- [172] -

MARXUAC, S. J. *Doctrina Sti. Thomae circa concursum Dei cum causis secundis. Exposició simple de textos de l'Angèlic. Est. Ecles.* 22 (1927), p. 208-213.

- [173] -

MARXUAC, S. J. *Es contrari a la ment de Sant Tomás el concurs simultani de Déu amb les causes segones? Sembla que no. Contra el R. P. Stuffer, S. J. Criterion* (1926), 152-159.

- [174] -

ARNÁIZ. *Filosofia escolástica y Tomismo. Explicació dels mots. Ciudad de Dios*, 140 (192), 428-443.

- [175] -

BORDOY-TORRENTS, P. *De "Secunda via" Divi Thomae. Il·lustra amb breu i encertat comentari el text de l'Angèlic. Ciencia Tomista* (1927), 197-207.

- [176] -

PELÁEZ, P. G. *La sanción penal en la moral tomista. | Ciencia Tomista* (1927), 52-73.

- [177] -

MARCOS, P. F. *La moralidad de los actos humanos según Sto. Tomás. Extracte del llibre del P. Cathrein referent al mateix problema. Ciudad de Dios*, 148 (1927), 322-336; 401-412; 149 (1927), 5-16.

- [178] -

GARRIDO, P. AMBROSIO. *Licitud de la guerra, según Sto. Tomás. La guerra és justa sempre i en tant que és declarada per l'autoritat legítima, amb justa causa i recta intenció. Ciudad de Dios*, 140 (1925), 482-491.

- [179] - Roquer

CARRERAS Y ARAÑO, J. *Filosofía de la ley, según Sto. Tomás de Aquino?* Granada, 1926, XIV-189 p.

- [180] - Vives

MINGUIJÓN, S. *La creación según Santo Tomás.* | *Universidad*, 2 (1927), p. 233-241.

- [181] -

BARBADO. *Correlaciones del entendimiento con el organismo* (Comparación de las doctrinas modernas con las de Santo Tomás). La doctrina psicológica tomista no refusa *a priori* cap dels índexs (cerebrals): al contrari suposa i exigeix l'existència d'alguns. *Ciencia Tomista*, 98, (1926), 177-202; 101 (1926), 161-195.

- [182] - Roquer

DALMAU, J. *Sant Tomàs i Kant.* Característiques de l'esperit tomista referents al lloc donat a Déu en l'especulació, l'harmonia de la pau i la plenitud de la llum de la veritat. L'agnosticisme kantian, "essent el regne de les tenebres", no és estrany que sigui la terra del desordre, per tal que no hi llueix la llum de Déu, autor de tota veritat i tota pau. *An. Sac. Tarrac.* (1925), 243-258.

- [183] -

GARCÍA, P. ESTEBAN. *Ideas de Santo Tomás de Aquino acerca del delito y de la pena.* El delito és un acte desordenat, contrari a un ordre establert; i la pena, una reacció de l'ordre pertorbat contra el pertorbador. A la triplicitat d'ordenació — consciència, ordre social, ordre universal — respon la triple pena — remordiment, pena humana, pena decretada per Déu —. La pena no és efecte directe del pecat. La pena és repressió, retribució, reparació i s'ordena a l'esmena dels homes. Es fonamenta en el principi de justícia i en el bé comú o utilitat social. La pena deu ésser personal i proporcionada. La pena de mort és necessària en certes ocasions. *Ciudad de Dios*, 140 (1925), 457-468.

- [184] -

VEGA, P. CUSTODIO. *Valor característico de la Moral de Santo Tomás.* "Lo extraordinario y característico, lo propio y original de la ética tomista está en ser el primer ensayo completo de "ciencia moral". Ni el naturalisme aristotèlic, ni l'humanisme cristià moral, ni el metafísicisme, ni son harmonisme (ciència i religió) són característiques exclusives de Sant Tomàs. *Ciudad de Dios*, 140 (1925), 444-456.

- [185] - Roquer

Valentín de Erice

PÉREZ GOYENA, A. *El tercer centenario de la muerte de un insigne teólogo navarro.* Del P. Valentín de Erice, nacido en Pamplona en 1571, pariente de San Francisco Javier. Entró en la Compañía de Jesús en Salamanca en 1591. Casi toda su vida estuvo dedicada a la enseñanza superior, explicando filosofía y por 20 años teología en el colegio de Valladolid y en el de Salamanca. La Inquisición confirióle el nombramiento de Calificador del Santo Oficio. En 1622 es nombrado rector de Pamplona, encargándole aquel año la Diputación el sermón en la fiesta de declarar por patrono único del reino a San Francisco Javier. Falleció aquí en 1626. Publicó en Pamplona, 1623, la obra *Quatuor tractatus in I partem S. Thomae distincti disputationibus* in folio, 876 hojas de texto y 15 de índices. Los tratados son: I. De la ciencia de Dios; de la voluntad divina; de la Providencia, de la predestinación y reprobación; de la visión de Dios. Siguen dos apartados. Impugnadores de Erice; juicios sobre su obra y noticia sobre otras obras suyas. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1926), 99-III.

- [186] - Vives

Sant Vicens Ferrer

SANCHIS SIVERA. *Dos sermones inéditos de San Vicente Ferrer.* A la catedral de València es conserven quatre volums de sermons d'aquest sant disposats en ordre litúrgic i escrits en

l'idioma en què foren predicats. Qui va formar aquest sermonari oi els sermons, sinó tots la major part. Hi ha 279 sermons. En transcriu dos, predicats a Saragossa els dies 2 i 3 de desembre de 1414, i tracten del judici universal: 1. PRIMA DOMINICA ADVENTUS DOMINI. *Benedictus qui venit in nomine Domini*, p. 423-32. — 2. SEQUENTI DIE LUNE. *Audivi vocem de caelo dicentem michi*, p. 432-40. BRAH (1925), 420-440.

- [187] - Vives

SANCHIS SIVERA, J. *Quaresma de Sant Vicent Ferrer predicada a València l'any 1413*. Introducció, notes i transcripció. Institució Patxot, Barcelona, 1927, LVIII-357 p. amb gravats. En extensa introducció l'autor va presentant el punt històric incloent-hi documents. Particularment exposa la vinda del Sant a València el 1413, el 4 març, vespra de Carnestoltes, hi predicà. N'eixí el 27 abril i no pas el juny o juliol com volen els historiadors. Els sermons predicats aquesta Quaresma eren desconeguts, els trobà l'autor a l'arxiu de la Seu de València en un ms. del segle xv, relligat a la rústega en el segle XVIII, n. 275 de l'index de l'Arxiu. No són autògrafs del Sant, però certament són els predicats en la Quaresma de 1413. En el foli 344 devia començar el sermó predicat el Divendres Sant, però sols hi apareixen aquestes paraules: "non valui scribere sermonem propter fletum..." Nota bibliogràfica dels mss. i edicions de sermons de Sant Vicens. Taules amb les concordàncies dels sermons amb altres reculls de predicacions de Sant Vicens. Textos citats de la Sagrada Escripura. Index onomàstic.

- [188] - Casanellas

JULIÀ MARTÍNEZ, EDUARDO. *San Vicente Ferrer en el Maestrazgo*. Dedicat el treball a la memòria de Mn. Beti proposa l'A. que es faci l'edició del sermonari de Sant Vicens Ferrer que havia trobat i estudiat l'erudit arxiprest

de Sant Mateu. Abans s'estudien breument la vida, obres i manuscrits del Sant. *Bol. Soc. Cast. Cult.* 7 (1926), 139-46.

- [189] - Rius

ZARCO, J., O. S. A. *Sermón de Pasion predicado en Murcia por S. Vicente Ferrer*. Publica el P. Zarco un sermó de Sant Vicens, predicat a Múrcia entre 1430 i 1450, conjecturant que podria molt bé ésser predicat en valència i per això trobar-se entre els sermons escrits en aquesta llengua que es guarden en la Biblioteca de la Catedral de València. En l'epígraf el Sant és anomenat "el santo frey Vicente". El títol del sermó és: "El sermon de la Pasion de Jhesu Christo que predico frey Vicente en Murcia e tomo por tema *secundum legem debet mori*". *Ciudad de Dios*. 148 (1927), 122-47.

- [190] - Vives

Vitoria

GONZÁLEZ, J. *El ideario de Francisco Vitoria*. | *Rev. del Clero Leonés* (1927), 651-654.

- [191] -

HEREDIA, BELTRÁN DE. *La herencia literaria del maestro Fray Francisco de Vitoria*. I. Diligencias para conservar y publicar los escritos de Vitoria. Vitoria no llegó a imprimir ninguna de sus obras. La Universidad, por cédula de 26 enero 1548, encargó a los maestros teólogos de la Universidad vieran sus escritos. En marzo del mismo año se ordenaba copiarlos, pero la labor no fué fructífera; un extranjero, Boyer, comenzó la publicación de las *Prelecciones* en 1557. Esto originó la edición salmantina de Muñíos que aun tardó ocho años. Entretanto iban dispersándose los más y no se hizo otra cosa que reeditar tres obras de Vitoria. II. Inventario y descripción de los manuscritos. Ha examinado todos los de España y Portugal y se ha procurado noticia de los de Roma y del de Viena y Londres. Describe y copia largos párrafos

de 28 manuscrits. *Ciencia Tomista* (1927), 57-84; 210-264.

- [192] -

BIEDERLACK, J. *Das Verhältnis von Kirche und Staat bei Franz von Vitoria*, O. P. Exposa la doctrina de Vitoria sobre la potestat del Papa, de l'Església i la del poder civil. Ve a ésser la mateixa teoria defensada per Bellarmino: "Papam habere summam temporalem potestatem indirecte". *Zeitsch. f. kath. Theol.* 51 (1927), 548-555.

- [193] -

Lluís Vives

LLUÍS VIVES. (*Cultura Valenciana*, 2 (1927), quadern 3 dedicat a Lluís Vives). Index: Joan Lluís Vives, *València i nosaltres*, per J. BENEYTO PÉREZ, *Datos biográficos de L. Vives*, p. 98-101. *Impresiones de Valencia, la ciudad de L. Vives*, per FORSTER WATSON, p. 105-108. *La cátedra de Luis Vives y la Universidad de Valencia*, per CARLOS RIBA Y GARCÍA, p. 110-115. *Renacimiento vivista*, per J. B. SENTANDREU, p. 116-119. *El espíritu de Luis Vives*, per FR. A. TURRÓ, O. F. M., p. 120-21. *Las cenizas de Luis Vives*, per OSCAR WRAIL, p. 122-124. *Iconografía de Juan Luis Vives*, per J. GIL Y CALPE, p. 125-130. *Influencia gran obrada en Lluís Vives pels records de sa família i de València*. Conferència de M. FORSTER WATSON, p. 151-154. *Juan Luis Vives en Inglaterra*, pel DR. RIBA GARCÍA, p. 135-140.

- [194] - Vives

Grups, anònims

PÉREZ GOYENA. *Los Maestros de Teología españoles en naciones extranjeras en los siglos XVI y XVII*. Notícies sobre l'actuació de teòlegs espanyols mestres del Col·legi Romà fundat per Sant Ignasi, de la Sapiència i de la Minerva de Roma fundat aquest per Fr. Joan Solano. Mestres d'altres facultats de Roma. Itàlia, França, Països Baixos,

Anglaterra, Alemanya i Polònia. *Razón y Fe*, 81 (1927), 518-532.

- [195] - Vives

MONASTERIO, J. *Místicos agustinos españoles*. Llargà sèrie d'articles sobre els místics agustins dels segles XVI-XIX. *Esp. y Amer.* (1924-1927).

- [196] -

IBEAS, BRUNO. *Los ascéticos agustinos españoles* (de una conferencia en el Congreso Ascético de Valladolid). *Esp. y Amer.* 23 (1925), 99-112, 172-183.

- [197] -

RENEDO MARTINO, A. *Escritores palentinos* (datos bibliográficos). T. III, Madrid, El Escorial, 1926, 482 p. | Cfr. *Arch. Ib. Amer.* (1926), 403-409. | < *RHE* (1927), 89*.

- [198] -

DOMÍNGUEZ BORBONA, J. *Poesías de una monja concepcionista del siglo XVI, de un Ms. de la Bib. Nacional*. Manuscrito 4527, 58 fol. papel, del conde de Miranda. El tema general es de la Virgen y en concreto de la Inmaculada. Son anónimas, pero debió ser una monja concepcionista la autora, pues dos se dicen escritas a ruegos de estas monjas (fechas de 1543 a 1547). En total 19 composiciones: I. *Nunc dimittis*. III, IV, V. *De la Concepción*. VI, VII. *Natividad de la Virgen*. VIII, IX. *Profesión de una monja*. X. *Coplas para la Concepción y chanzonetas*. XI. *Canciones al tono de danza, Concepción*. XII. *Resurrección*. XV. *Al Nacimiento*. XVI. *A la Ascensión de la Virgen*. XVIII. *Corpus Christi*. *Rev. ABM* (1927), 251 y siguientes.

- [199] -

ZARCO, P. J. *La Biblioteca y los bibliotecarios de San Lorenzo de El Escorial*. IX. Bibliotecarios del s. XVIII: Fr. Francisco de Ocaña († 1734); Fr. Nic. Ramírez († 1733); Franc. de Fontidueña († 1761); Ant. de San Jerónimo († 1742); Ant. de San José († 1792) sus virtudes, cualidades y beneméritos trabajos en la librería. X. Fr. Julián de

Villegas (1773-1781) y Fr. Franc. de Campo Real, librero segundo; Juan Núñez hasta 1787 (Catálogos de Casiri, Pérez Bayer y Fr. Juan de Cuenca); Fr. Diego de Cisneros y Miguel de Guevara, libreros segundos. Escritos del P. Núñez: *Vida de algunos monjes exemplares de N. Monasterio de San Blas de Villaviciosa*. Ms. H. I, 9. fol. 488 g. Cat. I, 357, n. 56. Quinta parte de la *Historia de la Orden de San Jerónimo*. Catálogo I, p. 351, n. 6. XI. Fr. José Manzanares, catedrático de hebreo (1787, 1792-1801). Obras: Sermón publicado. Sermones. Ms. J III, 35. Franc. Valerio Cifuentes, profesor de hebreo (1771) † después de 1835. Obras: *Algunos Ejercicios de la lengua santa o hebrea sobre el libro del Exodo*. Vide Cat. Zarco, I, p. 350, n. 1, etcétera (continúa). *Ciudad de Dios* 143 (1925) 182 ss. 144 (1926) 192-210; 451-456; 145, 232 ss.

- [200] -

ASÍN PALACIOS, M. *In opus cui titulus "Logia et Agrapha Domini Iesu apud Moslemicos scriptores, asceticos praesertim, usitata"* animadversiones. *Rev. Biblique* (1927), 76-83.

- [201] -

LUZAIDE, JOSÉ M. DE. *Alivio de Caminantes*. En el fasc. anterior, p. 83-86, había publicado un canto de peregrinos. En éste, hablando del itinerario para ir a Santiago, detalla especialmente la ruta seguida entre Roncesvalles y Francia, basándose en los asilos, cuyos restos subsisten. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1925), 150-153.

- [202] -

LE BLAS, GABRIEL. *Un manuscrit mardite du Polycarpus*. Es el ms. 7127 de la Bib. Nacional de Madrid i deu ésser afegit a la llista establerta per Fournier dels mss. del *Polycarpus*. Sembla contenir la primera forma de la susdita col·lecció. Podria pensar-se amb un parentiu d'aquest ms. amb el 2881 de la

Bib. Nacional de París. *Rev. Jur. de Catalunya* (1927), 334.

- [203] -

HERGUETA, DOMINGO. *El famoso soneto "A Cristo crucificado" llamado también "Acto de contrición y jaculatoria"*: "No me mueve, mi Dios, para quererte." ¿Quién fué su autor? En los devocionarios anda a nombre de Santa Teresa. Otros lo han atribuido a San Ignacio, San Francisco Javier, Fray Pedro de los Reyes, Fray Miguel de Guevara... Ninguno es seguro como autor. Es del siglo XVI y a mediados del XVII era muy popular. Lo más probable sea de un religioso anónimo jesuita. *RABM* (1927), 99.

- [204] -

PÉREZ DE URBEL, J. *Patrologia española*. I. Un tractat d'astrologia (Migne, *PL*, 90, 951-52) atribuït pel copista del ms. a Beda i donat com dubtós per Migne, és evident que fou escrit a Espanya, perquè les seves prediccions s'han de realitzar a Córdoba, Saragossa, etcétera, i són moltes les referències als regnes d'Espanya. Segurament era traducció d'un original àrab. II. Un tractat de Sant Julià interessant per a la Història dels Heterodoxos espanyols es troba com obra anònima en Migne (*PL*, 96, 1379-86), al costat de les obres d'aquell Sant Pare. Fèlix, el seu successor nomena entre les obres de Julià "Item de remediis blasphemiae". Lorenzana digué d'ell "perit omnino" però de segur és l'anònim susdit, ja que hi ha frases que concorden amb el títol "de remediis blasphemiae" i el seu autor era del s. VII. *BBMP* (1925), 195-199.

- [205] -

BLÁZQUEZ, A. *Estudios de Historia y crítica medievales*. Alfonso III autor de la *Crónica de Roda*? Sèrie d'articles que resumim així: 1) Crònica breu del tipus de l'Albeldense escrita per Alfons III, com base la tradició oral. 2) Crònica extensa tipus de Roda, redac-

tada posteriorment per l'esmentat Rei amb l'ajuda de testimonis escrits que li eren desconeguts a l'escriure la primera redacció. 3) Crònica extensa (de tipus distint) de Sebastian amb noves dades. 4) Afegits que prolonguen la Crònica amb els regnats d'Alfons III, García i Ordoño II, escrits per Dulcidio els dos darrers, per Sebastian el primer (en el Silense o Pedro de León). 5) Nova relació d'aquests regnats per un altre autor (en la crònica de Sampiro). 6) L'única cosa provada és que la crònica breu correspon exactament a la carta d'Alfons III a Sebastian i que és aquesta la més antiga. *Ciudad de Dios* 145 (1926) 30-32. Segueixen dos capítols *El códice Soriense i Ardobasto y las Crónicas españolas*. Cfr. sobre aquest estudi l'opinió distinta de García Villada en el número següent.

- [206] -

GARCÍA VILLADA, Z. *La crónica de Alfonso III. Rectificaciones*. Contesta als articles del P. Blázquez (vide n. anterior) defensant que la crònica publicada en 1918 per ell és la d'Alfons III i que no tenen cap valor les objeccions de Blázquez a la seva tesi. *Razón y Fe*, 74 (1926), 221-232.

- [207] -

PELÁEZ, MARIO. *La leggenda della Neve e la "Cantiga de Santa Maria"*, n. CCCIX di Alfonso el Sabio. Es difícil determinar els elements nacionals i estrangers de les Cantigues. Certament hi ha una llegenda d'origen romà. D'aquesta inserida al Breviari i Missal no abans dels segles XIV o XV en cita catorze composicions.

Les representacions artístiques no van més enllà de primeries del segle XIV com el mosaic de la façana de Santa Maria Maggiore en el qual la llegenda està representada en totes les fases. 1.ª escena: Al Papa Liberi dormint li apareix la Verge en un núvol de foc. 2.ª Semblant aparició a Joan. 3.ª Libe-

ri escoltant el rechte de Joan. 4.ª El Salvador i la Verge fan caure neu sobre l'Esquilí. De l'any 1422 o poc abans. Altres representacions tardanes. Coneguts els dos quadros de Murillo de El Prado. El culte de M. de les Neus es difongué, però no apareix en els llegendaris medievals per no contenir elements didàctics. Alfonso la dona així: El papa, l'emperador bo i el poble volien alçar un temple a la Verge, però no decideixen el lloc, i un bon home digué que esperessin la indicació de Déu. El papa somia i li apareix la Verge dient que l'edifiquessin allà on veuria nevar a mig agost. El mateix somia l'Emperador i ho anà a contar al Papa. Esperen l'agost i compraren el camp on veieren nevar. Els motius de l'edificació són diferents, en un el desig de dos particulars; en la d'Alfons, el Papa, l'Emperador i el poble. La data és assignada per Alfons al 15 d'agost. De comú tenen el somni i caiguda de neu, potser el bon home representa Joan. Es probable que Alfons introduís la variació de l'emperador i papa. La llegenda no guanyà res de poètic. *Hom. Men. Pidal*, I, 215-233.

- [208] -

GILLET, JOSEPH, E. *Traces of the Judas legend in Spain*. Cites d'adagis castellans i catalans amb al·lusions: a) el pelo rojo, de Judas; b) de nació era calabrés?; c) professió i vestit; d) traïció, mort i damnació. e) *Judas a man theme in Spanish literature*. El primer tractament de la llegenda de Judas de la península és la història versificada catalana "Escarioth e de la sua vida" del s. XIII o XIV, Milà i Fontanals, *Jahrbuch f. rom. engl. Lit.* (1864), 137 n. 23. Del s. XV o XVI és el "Auto de cómo Judas desesperado se ahorcó", i en 1603 L. Martín escriví una "Sàtira a Judas Iscariote". En la dramàtica comença al segle XVI i se'n troben algunes *Revue Hispanique* 65 (1925), 316-341.

- [209] -

ARTIGAS, M. *Unos "Gozos de la Virgen" del siglo XIV, en el mismo códice que contiene el "Libro de miseria de hombre"*. (Vide: *Bol. Bib. Menéndez Pelayo*, I, 31). El número de gozos es de doce, separándose de la clásica tradición franciscana de siete. Añade la Visitación, Presentación de Jesús, huida a Egipto, el Niño perdido y bodas de Caná. Eran unos gozos escritos en la cuadernavia, pero alterados perversamente por un copista inhábil y desmemoriado. Sigue la transcripción del texto (fol. 94 v. a 99 v. del Ms.), con 112

versos; las correcciones en las notas. (*Hom. a Men. Pidal*, I, 371-373).

- [210] -

KANY, C. E. *Proverbios de Salomón*. Un antic poema espanyol inèdit. *Hom. Men. Pidal*, I, 268-285.

- [211] -

SALVADOR, A. *La primera versión espanyola de "El Purgatorio de S. Patricio" y la difusión de esta leyenda en España*. *Hom. a Men. Pidal*, II, 219-257.

- [212] - Vives

TREBALL DE BIBLIOTEQUES I ARXIUS

Bibliografies

PÉREZ GOYENA, A. *La biblioteca de Escritores de la antigua asistencia de España hasta 1773. Razón y Fe* 26 (1925, I) 193-204.

- [213] - Vives

GRIERA, A. *Die Entwicklung der spanischen Wissenschaft in den letzten 25 Jahren*. Bibliografia científica hispànica dels darres 25 anys. Ciències històriques. Publicada en *Jahresbericht d. Görres-Gesellschaft* (1925-1926), 77-84. Köln 1927.

- [214] -

REY, AGAPITO. *Índice de nombres propios y de asuntos importantes de las cantigas de Santa María*. BRAE (1927), 327-355.

- [214 a] -

CARRERAS ZACARES, S. *Ensayo de una Bibliografía de libros de fiestas celebradas en Valencia y su antiguo reino...* Valencia, 1926. VI + 560 + 412 pàgines de documents. | < *Bib. Gen. Esp. e Hisp-Amer.* (1926), n. 747.

- [215] -

KONETZKE, R. *Spanische Literaturbe-richt*. *Historische Zeitschrift*, 136, pàg. 155-67.

- [216] -

REVEST CORZO, LUIS. *Aportación a la bibliografía de Mossén Manuel Betí*. En el número de març-abril d'aquesta publicació dedicat tot a la memòria de Mn. Betí, publica l'A. la bibliografia del malaguanyat investigador del Maestrat. La divideix en 7 capítols: I. *Notícies de manuscrits i documents*. II. *Història eclesiàstica tortosina*. III. *Benifagà*. IV. *Sant Mateu*. V. *El papa Lluna i Sant Vicens Ferrer*. VI. *Història artística*. VII. *Cartes de població i estudis varis de Història Valenciana*. *Bol. Soc. Cast. Cult.*, 7 (1926), 108-12 i 334-35.

- [217] -

B. C. *De les velles biblioteques de Tarragona*. *Repertorium dels llibres de la biblioteca del Convent dels PP. Franciscans*. Conté 13 seccions: Dogmàtics y expositivos. SS. Padres y AA. Clàssics. Juristas. Morals. Místics, Predicadores. Històrics. Humanistas. Filòsofs y Teòlegs. Gramàtics. Extravagantes. Mèdics y Cirúrgics. Rubricuistas. *Bol. Arq. Tarragona* (1925), 16-18, 25-28, 64-67, 88-91 (1926), 146.

- [218] -

Bibliografía de San Luis Gonzaga. Algunes obres espanyoles sobre el San-

to. *Estrella del Mar* (1926), 537, 590.

- [219] -

Incunables, velles edicions

DA ROCHA MODOHIL, A. G. *Os incunábulo da biblioteca do liceu de Coimbra*. Notícias de sis incunables: Aristòtil, Avicenna, Benedictus, Cora, Gaspar, Geraldinus (seguirà). *O Instituto*, Coimbra, 74 (1927), 338-353.

- [220] -

J. D. F. *Un incunable orensano*. Es tracta de un *Manuale Sacramentorum* imprès a Monterrey per l'alemany Joan Berlinch en 1496. L'únic exemplar que es coneixia i vegé A. Pereira de Figueiredo fou destruït en un incendi en 1866. El colofó deia: "Explicit Manuale Sacramentorum cum brevi compilatione missarum et aliquorum festorum secundum consuetudinem Metropolitanae Ecclesiae bracarensis, Impressum per magistrum Ioannem Berlinch alemanum, cui finem datur Monti Regio Domino Francisco de Çuniga dominante in eadem villa et comitatu. Anno 1496, 4.º idus Junii". *Bol. Arq. Com. Prov. de Monumentos de Orense*, 7 (1923-1926), 177-178.

- [221] -

PÉREZ GOYENA. *Curiosidades Bibliográfico - pamplonesas, encontradas en Burgos pero impresas en Pamplona*.

1. Incunable (ya conocido) de 1499. "Tractatus sacerdotalis de sacramentis..." 2. "Tractatus de sacrosancto Missae sacrificio" del P. Marco de las Huertas. Pamplona, 1627, sólo citado por algunos bibliógrafos como Quetif. 3. "Theoremata Sacra... discutienda in comitiis Provincialibus". Pamplona, 1715, no citada por ningún bibliógrafo. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1925) 73 ss.

- [222] -

IRIARTE, M. DE. *Una antigua vida de Santa Ana*. Habiendo encontrado el autor del artículo en un puesto de libros esta interesante obra, no catalogada en las bibliografías ordinarias, da de ella una amplia descripción. El título

es el siguiente: Libro de la vida y excelencias de la gloriosa Santa Ana, Madre de la Madre de Dios, compuesto por el Padre Fray Andrés de Soto, Frayle Menor y Confesor de la Serenísima Señora la Infanta Doña Isabel Clara Eugenia, y dirigido a Su Alteza Serenísima. 16, 14h. + 256 p. + 1 h. Aunque falta la parte inferior de la portada, por la *Aprobación* suponemos que fué impreso en 1607, acaso en Bruselas. *La Estrella del Mar*, 8 (1927) 390-392.

- [223] -

RESTORI, A. *Il "Para todos" di Giovanni Pérez de Montalbán*. D'aquest curiós llibre tan criticat i envejat al seu temps no se'n conservava cap exemplar de la primera edició de maig de 1632. Els autors principals de bibliografia hispànica, Nicolau Antonio, etc., o no el conegueren o el citen de referència sens haver-lo vist. En 1908 un exemplar ofert a Madrid fou adquirit per L. Cotarelo qui el donà a conèixer en *BRAE*, 1 (1914), 186. Restori n'ha trobat un altre exemplar a la biblioteca cívica Bertoliana de Vicenza. Exemplar ben conservat i porta una indicació antiga: *A. XXV | 4. 29 | Perez*. Hi manca el retrato de l'autor que es troba en la còpia de Cotarelo. Segueix l'estudi de les diverses edicions d'aquest llibre el títol del qual és: *Para todos | exemplos morales | humanos y divinos | con que se tratan | diversas ciencias | materias y facultades | repartidos en los siete | días de la semana | y dirigidos a diferentes | personas | Por el Doctor Iuan Perez de Montalban | natural de Madrid. | Año de M.DC.XXXII | A costa de Alfonso Perez su padre | Libro de su magestad | En la imprenta del Reyno. La Bibliofilia* (Florença), 29 (1927), 1-19.

- [224] -

SANTAMARÍA, JOAN. *D'uns Missals del Museu del Bisbat de Solsona*. Són del Museum archeologicum diocesanum.

1. Missal de 1521 de 303 fol. En la portada en la inicial l'ornament de Santa Eulàlia amb la llegenda "Missale secundum usum Almae Sedis, Sanctae Crucis Barcinone". Fou imprès a Lió per Bernat Lescuyer a expenses dels honorables llibreters de Barcelona, Joan Trinxer i Francesc Costa, anno Domini MCCCCXXI, die vero XXIX aprilis. 2. Consta de 200 fol. pergami. És tot escrit amb lletra gòtica, amb totes les inicials il·luminades o bellament miniades. En la portada consta. Anno a Nat. Doni. MCCCC primo venerabilis frater Bernardus Mercerii, monachus et sacrista monasterii Serratexii... fecit fieri. Copià una part del Ordinarium Missae i en una làmina 4 pàgines, 2 del Missal de Barcelona, 2 del de Solsona. *Missatger del S. Cor* (1927), 338-345. - [225] - Vives

Manuscripts, documents

VII Centenario de la Catedral de Burgos. *Exposición de arte retrospectivo. Catálogo general*. Burgos, 1926, amb pròleg d'ELOI GARCIA DE CONCELLON. "Gracias a este bien editado Catálogo, podremos admirar siempre las arquetas arábicas y mudéjares, los magníficos trípticos de las Huelgas, Vitoria, etc.". |< Cfr. *Bol. Soc. Exc. Madrid*, 25 (1927), 92.

- [226] -

OLMOS GANALDA, E. *Catálogo descriptivo de los Códices de la Catedral de Valencia*. Dóna la descripció de 118 manuscrits, amb 21 làmines. Continuarà fins el total d'uns 300 ms. *BRAH* 91 (1927) 390-468.

- [227] -

KEHR, P. *Das spanische, insbesondere katalanische Archivwesen*. (Els arxius espanyols especialment els catalans). *Das spanische General archiv von Simancas*. (L'arxiu general de Simancas). *Arch. Zeitschrift*. 36, 1-30 i 31-43. - [228] - Vives

PINAGA, O. M., EPIFANI DE. *Testa-*

mento de D.ª Berenguela López, fundadora de la Iglesia de S. Francisco de Vitoria. Año 1226. Publica l'A. el testament de D.ª Berenguela de l'any 1226 i avans rectifica alguns errors sobre la genealogia de la mateixa fundadora. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927), 110-16.

- [229] - Rius

ESCAGEDO SALMÓN, M. *Colección Diplomática. I. Documentos en pergamino que hubo en la Real ex-colegiata de Santillana* (Santander). 8.º II. *Privilegios, Escrituras y Bulas de la Insigne y Real Iglesia Colegiata de Santillana*. Santoña, 1927, XXXVI-433 pàg. i 489 pàg. |< *Bib. Gen. Esp. e Hisp-amer* (1927) n. 2050-51.

- [230] - Vives

DOMÍNGUEZ BORBONA. *Miniaturas bolognesas del siglo XIV* (en códices conservados en España). Biblioteca Nacional: *Decretum G. 5, Decretum C. 4, Bartolus D. 1-2, Clementinas C. 17, Lucii A. Senecae 10238*. Toledo. Biblioteca capitular: *Decretum 4-1, 4-2, 4-3, 4-4, Misal 52-13*. Escorial. Real biblioteca: *Decretum G. I. 3, G. I. 8, Gregorii IX decretalium libri c. I. 10, Bonifacii VIII liber VI decret. d. I. 9, Justiniani institutiones V. I. 6*. *Arch. Esp. Art. y Arqueología* 1 (1925), 177-188.

- [231] -

MURO GARCÍA, M. *En el archivo municipal de Ubeda. Un precedente de las "Partidas"*. Como debían jurar los cristianos, judíos y moros. Copia una carta expedida per ordre d'Alfons X en 21 de juny de 1260. "Prueba... tal documento cuánto se preocupaba el monarca castellano de que fuera lo más pacífica posible la convivencia de aquellos vasallos suyos, que profesaran las más opuestas creencias religiosas". *BRAH* 91 (1927), 376-384.

- [232] -

Acta de donación entre vivos de la infanta Violante de Aragón con motivo de su ingreso en el Real Monasterio de

Santa Clara de Játiva en 1403. Arch. Ib. Amer. (1927) 568.

- [233] - Vives

PINAGA, O. M., EPIFANI DE. *Testamento de la Infanta D.ª Blanca de Molina, fundadora del convento de S. Francisco de Molina de Aragón. Año 1293.* Exhuma l'A. el testament de l'infanta D.ª Blanca que disposa la fundació del convent de Sant Francesc de Molina, on vol ésser enterrada, precedint avans una resumida biografia de la sobredita infanta. *Arch. Ib. Am.* 27 (1927) 394-400.

- [234] - Rius

LA MADRID, O. M. LLÀTZER. *Testamentos de D.ª María de Zúñiga, Duquesa de Béjar.* L'A. publica un testament de dita Duquesa datat en novembre de 1530, fundant un convent de clarisses a Béjar i altre de la mateixa amb la data 2 d'abril de 1533, deu dies abans de morir disposant el seu sepeli al convent de franciscans de Salamanca, que disposa es fundi. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927) 101-106.

- [235] - Rius

BOFARULL, J. *Vària de documents.* I. Carta de la Reina Dna. Maria de Castella esposa d'Alfons el Savi, IV d'Aragó, a l'abat de Poblet. Octubre de 1442. II. Cautela de Ferran N. Folch Duch de Cardona a l'abat Porta de Poblet d'haver recobrat un collar d'or, 1525. *Bol. arq. Tarragona* (1925) 7-8.

- [236] - Vives

FAJARNÉS, E. *Protesta de los jura-dos contra los Dominicos por negarse a predicar en la fiesta del Beato R. Lull.* Document de 1713. Acorden "no asistir tot l'any de son offici en ninguna festa ni funció de dits Pares de Sant Domingo en son convent ni en altres llocs, Iglesias en que dits Pares... offician y predicen" *Butll. Soc. Arq. Lulliana* (1926), 11-12.

- [237] -

MARCH, J. U. *Una carta inédita y*

desconocida del P. Araoz. Est. Ecl. 5 (1926).

- [238] -

CODINA, A. *Una carta autógrafa inédita del P. Nicolás Alonso de Bobadilla. Est. Ecl.* 5 (1926).

- [239] -

CAPDEVILA, S. *Un sermó del Bisbe Robuster i Sala* (bisbe d'Elna i de Vich, s. XVI). Extret d'un còdex amb minuts de sermons colleccionats pel batxiller J. Eroles, rector de Vimbodi. Robuster era fill de Reus, el sermó fou predicat a Montblanch el dia 1 de nov. de 1590. *Rev. del Centre de Lectura de Reus* 7 (1926) 277-279.

- [240] -

FERRER, ELOI. *Un inventari del se-ble xv.* Còpia del document, d'interès pels objectes enumerats. *Bol. Soc. Cast. Cultura* 7 (1926), 241-253, continua 297-308.

- [241] -

MARCH, J. M. *Recorriendo bibliotecas antiguas. I. La biblioteca capitular de Tarazona.* Hi ha 162 manuscrits i 300 entre incunables, gòtics i primitius. Dóna notícia especial de 5 mss. del segle XIV. *Est. Ecl.* 4 (1925), 325-29.

- [242] -

PÉREZ DE GUZMÁN. *Un inventario del siglo XIV de la catedral de Toledo* (la Bíblia de San Luis). Noticias sobre la Bíblia. *Inventario* pág. 382-419. Se citan otras 4 biblias. *BRAH* (1925) 273-419.

- [243] -

MARTEORELL I TRABAL. *Manuscrits dels PP. Caresmar Pascual i Martí a la biblioteca del Convent de Franciscans de Balaguer. Est. Univ. Cat.* 12 (1927), 178-240.

- [244] -

MORAGAS, FIDEL DE. *Catàleg de l'arxiu parroquial de l'Església de Sant Joan Baptista de la vila de Valls.* Noticias de documents dels anys 1283 al 1717 i llibres manuscrits o impresos dels

segles XIV-XIX. *Est. Univ. Catalans* II (1926) 173-181.

- [245] -

ALBIZU, JUAN. *Catálogo del archivo parroquial de San Saturnino de Pamplona*. Códices 1, pergaminos 46, libros y documentos en papel y objetos diversos. *Bol Com. Mon. Navarra* (1924-25).

- [246] - Vives

TORRE REVELLO, JOSEF. *Archivo general central de Alcalá de Henares. Reseña histórica y clasificación de sus fondos*. Buenos Aires, 1926. *Los Archivos españoles*. Buenos Aires, 1927. De com interessin als americans els nostres estudis, en són un índex aquestos dos folletons publicats per l'Institut d'investigacions històriques de la Facultat de Filosofia i Lletres de Buenos Aires. Qui vulgui, però, tenir una idea més completa dels nostres Arxius, que consulti la *Guía histórica y descriptiva de los Archivos históricos de España*. *Archivo general central de Alcalá de Henares*.

- [247] - Rius

ALBAREDA, ANSELM. *Els Manuscrits de la Biblioteca Vaticana*. Reg. Lat. 123, Vat. Cat. 5730 i el *Scriptorium de Santa Maria de Ripoll*. *Catalònia Monàstica*, I (1927), 23-96.

- [248] - Vives

TORRES LANZAS. *Catálogo de los documentos relativos a las islas Filipinas existentes en el archivo de Indias de Sevilla*. Barcelona, 1925, CCCIV-209 pàgs. L'autor ha examinat 1809 peces dels segles XV-XVII. Hi ha un llarg prefaci del P. Pastells. < Cfr. *RHE* (1927) 178.

- [249] - Vives

LÓPEZ, ATANASIO, O. F. M. *Descripción de los manuscritos franciscanos existentes en la Biblioteca provincial de Toledo*. Amb precisió i erudició descriu l'A. els 78 mss. franciscans que, procedents de S. Joan dels Reis de Toledo, es

troben ara a la Bib. provincial. Publica, a més, tot el que hi ha de més interessant, si és inèdit. Els mss. 27-34, són del conventual P. Pons Carbonell, i contenen exposicions sobre l'A. i N. Testament. Això el porta a descriure el ms. 545 de la Bib. de Catalunya del mateix Carbonell refutant de passada l'opinió del P. G. Villada que confon aquest Carbonell (s. XIV) amb En Pons Provensal del s. XIII. En la pàg. 175-6 resumeix la vida de l'Infant Joan d'Aragó, Arquebisbe de Tarragona. *Arch. Ib. Am.*, 25 (1825), 49-105; 173-244 i 334-82.

- [250] - Rius

GARCÍA VILLADA, Z. *Descripciones desconocidas de Tierra Santa en códices españoles*. En un còdex de la Bib. Nacional de Madrid (1007 D, alias 254), hi ha un *Itinerarium burdigalense* abreujat i un xic diferent del publicat per Geyer (CSEL). En el còdex 14, fol. 15 (s. X) de la catedral de León s'hi conserva un fragment inèdit d'una descripció de Terra Santa composta per un prevere Jacinto. Altre còdex del s. XIII (Bib. Nac. 1358) al fol. 25 r. porta un itinerari des de Càdiz a Constantinoble. L'itinerari podria molt ben ser dels segles IV-VII *Est. Ecl.* (1925), 178-184; 322-24.

- [251] - Vives

DE BRUYNE. *Fragments en onciale des Homelies de S. Gregoire*. Encara que l'A. cregui francès aquest ms. el volem resenyar aquí per la gran difusió que va tenir a casa nostra aquest llibre de S. Gregori. El fragment de què es tracta es troba a la Biblioteca de Berna ms. 123 i creu l'A. que pot atribuir-se al s. VII o VIII. *Rev. Benedictine* (1925), 405.

- [252] - Rius

RIVERA MANESCAU, S. *El "Beato" de la Biblioteca de Santa Cruz de Valladolid*. Procedencia y vicisitudes. És una còpia d'un monjo del Monestir de Val-

cabado de l'any 970. *Bol. Com. de Monumentos de Valladolid*. I (1925). 34-36.
- [253] - Vives

SERRANO, LUCIANO. *Tres documentos logroñeses de importancia*. Un referent a Vigila monjo de Albelda. És un acord entre l'abat Vigila i els seus monjos d'una part i Benet bisbe de Nàjera de l'altre sobre la percepció dels delmes del poble de Sojo. Amb motiu del document, Serrano parla de la cultura de Vigila, la qual revela que l'espanyola d'aquell temps era superior al que creuen molts, suposant que la portaren els monjos de Cluny de França, puix Vigila és anterior a la vinguda d'aitals monjos. *Hom. a Men. Pidal*, III, 172-179.

- [254] -

LLAURÓ, S. *Los glosarios de Ripoll*. Primera part d'un estudi que ha de continuar sobre els glosaris continguts en els mss. 59 i 74 del fons de Ripoll de l'Arxiu de la Coronà d'Aragó. *An Sac. Tarrac.* 3 (1927) 331-390.

- [255] -

MILLARES, C. A. *El Códice toledano 33, 2 y el Emilianense 47*. Perdido aquel códice de carácter litúrgico del cual hizo una transcripción completa Palomares por encargo del P. Burriel "Codex mozarabicus in quo continentur officia de S. Martino, S. Aemiliano, et de Assumptione B. Maraie Virginis ex vetustissimo membranaceo..." Ferotín creyó poder identificar el códice perdido con el Emilianense 47. De Bruyne no aceptó esta identificación (*Rev. Bened.* 1904, 7-26). Millares hace una descripción detallada del Emilianense y da una prueba, que cree decisiva, para negar la identificación de Dom Ferotín, reproduciendo un facsímil de la copia de Palomares, que por su paleografía acusa un original del s. x y muy diferente del Emilianense. *Homenaje a Menéndez Pidal*, III 501-507.

- [256] -

MILLARES, A. *De paleografía visigótica. A propósito del "Codex Toledanus"* Madrid 1925, 30 p. A propósito de un artículo de Rev. Ben. 1823 267-71, Millares ha estudiado este códice llegando a la conclusión de que el códice es del s. x, fué mandado escribir por Servando, obispo de Eciija o de Baza, mucho antes de 988, acaso antes de 950 como afirma Beer y mandado terminar según se desprende de la frase "compte perfectum, que se emplea en la donación, por Juan obispo de Córdoba (957-988) quien lo regaló poco antes de su muerte a la iglesia de Santa María de Sevilla. Esto indica que se ha de dar poco valor a la conocida división por épocas según sus caracteres extrínsecos de los manuscritos visigóticos y menos aún darle carácter de regla infalible. |< Cfr. *Rev. Arch. y Bib. Madrid* (1926) 114-15.

- [257] -

MILLARES, C. A. *Documentos del archivo municipal de Madrid acerca de judíos españoles*. Cita els ja publicats i entre altres reproduïx n. 9: *Padrón de los judíos de Valldeolivas*, 22 març de 1388, 20 jueus; n. 10: *Exposición hecha al rey y a su gobierno de Regencia acerca la destrucción de la aljama hebrea de Madrid y de los desafueros subsiguientes*, doc. de 6-VII-1392. *Rev. Bib. Arch. y Museo de Madrid* 2 (1925), 395-405.

- [258] -

BRUYNE, DOM DE, O. S. B. *Une lettre inédite de Ponce, moine (de Ripoll?) vers l'an 1015*. La còpia del ms. 2858 de la Bib. Nac. de París, que és el que serví a Baluze per editar les cartes de Oliva, i que no pogué llegir. L'A. creu que Pons era un monjo de Ripoll i atribueix la carta a l'any 1015 aproximadament. *Neues Archiv.* (1927), 244-6.

- [259] -

BOIX, J. *Les sinodals de Solsona relacionades amb el Codi de Dret Canònic, sobre el venerable Sagrament de*

l'Eucaristia. Són de 1670, del bisbe D. Lluís Pons, reunien les *Constitucions* donades en els sinodes de 1629 i 1640. *Missatger del S. Cor* (1927), 305-314.

- [260] -

ARAMON I SERRA, R. *Un sermonari amb fragments rimats*. El ms. 479 de la Bib. Catalunya del s. xv conté un recull de sermons o millor notes per a preparar sermons escrits en llatí amb abundància de fragments rimats en llengua vulgar catalana. Text de 34 ser-

mons d'autor desconegut. *Est. Univ. Cat.* 12 (1927) 241-269.

- [261] -

A. *Documentos inéditos* (s. xi). Donación para construir una iglesia por Pedro obispo de Pamplona a Aynerico, abad pinatense (año 1092). Otra del mismo obispo al monasterio pinatense, 26 junio 1093. Donación de la iglesia de Santa María de Artaxona por S. García Aznárez (1070). *Bol. Com. Mon. Navarra* (1926), 112-144.

- [262] - Vives

HISTÒRIA ECLESIASTICA

General

VIVES, J. *L'Església en començar el segle iv*. Basant-se principalment en l'obra de Harnack *Die Mission und Ausbreitung, etc.*, resumeix l'expansió del Cristianisme al temps del Concili de Nicea en les diverses nacions, fixant-se especialment en Espanya, corregint i millorant en aquest punt l'obra de Harnack. Acompanya un amplíssim mapa amb les comunitats cristianes l'any 325 (*Orbis christianus tempore Concilii Nicaeni*) i un índex topogràfic amb referències al susdit mapa. *An. Sac. Tarrac.* 2 (1926).

- [263] - Rius

BIHLMAYER, K. *Das erste allgemeine Konzil zu Nicäa 325 und seine Bedeutung*. (El primer concili general de Nicea de l'any 325 i la seva significació). *An. Sac. Tarraconensia*, 2 (1926) 199-218.

- [264] - Vives

MARTÍ, R. *El Concili de Nicea: la seva celebració i els seus canons*. *Analecta Sacra Tarraconensia*, 2 (1926), 227-259).

- [265] -

SAGARRA, F. *Intervenció del Papa al Concili de Nicea*. *An. Sac. Tarrac.*, 2 (1926), 259-270.

- [266] -

MALLON, A. *Le Concile de Nicée dans la littérature copte*. Un recull titulat "Concili de Nicea" ha estat conservat en tres còdexs principals fragmentaris. 1. Còdex de la col·lecció copta del cardenal Borgia, uns fulls a Roma i altres a Nàpols publicats per Zoega (n. CLIX). 2. Un papyrus del s. vii del museu de Turin. 3. Manuscrit de la Bib. Nac. de París (copte 129, 14) del segle xii. Tots són traduccions. Transcriu en llatí el símbol amb llista dels Pares i sis canons. *An. Sac. Tarrac.*, 2 (1926), 219-226.

- [267] -

PONT, A. *L'Imperi romà i el Cristianisme*. El cristianisme no amagava una essència dissolvent de l'Estat i de la societat. Doctrina de l'Evangeli i dels Pares sobre l'autoritat civil. Les persecucions. Triomf de l'Església de Constantin i Teodosi. *An. Sac. Tarrac.*, 2 (1926), 68-87.

- [268] -

RIUS SERRA, J. *El Concili de Nicea en la província eclesiàstica Tarraconense*. Estudia l'A. les col·leccions canòniques que contenen el Concili de Nicea, les biblioteques de la nostra província eclesiàstica que les guardaven, la doctrina de Nicea incorporada als concilis tarraconins, i en la disciplina nostra,

i una curta biografia dels principals autors que han escrit sobre concilis. A la fi alguns apèndixs descrivint còdexs que es refereixen al primer Concili Ecumènic. *An. Sac. Tarraconensia*, 2 1926.

- [269] -

GRUMEL, VENANCE. *La papauté à Byzance. Saint Agapet* (535-536). Elegit en maig de 535 era llavors emperador de Constantinoble Justinà, qui volia, lluitant contra els heretges, establir la unitat de fe, però amb una gran inclinació a legislar en matèries de fe. L'emperadriu Teodora era la protectora dels monofisites. Arreu, fora d'Egipte, hi havia bisbes catòlics. L'emperador demana al papa que conservi les dignitats eclesiàstiques d'alguns arrians convertits, entre altres demandes. El papa en lletres de 15 octubre 535 ho refusa dient amb Sant Pau: *Non enim possumus aliquid contra veritatem, sed pro veritate*. Moria aqueix temps el patriarca de Constantinoble, l'emperadriu assoleix posar-hi Antimi, amic dels monofisites i ajudat d'aquests escampà l'error entre el poble. *Est. Franc.*, (1927) 11-27.

- [270] -

WEBB WHEELER. *The Papacy and hispanic interstate relations 1195-1212*. *The cath. hist. Review*, 47 (1927), 29-38. | *RHE* (1927), n. 4143.

- [271] -

SANABRE, JOSEP. *El cisma de Occidente y los reyes de Aragón*. Pel que toca al cisma hi havia tres partits en la Cort d'Aragó. El partit del rei Pere, que adoptà la posició indiferent per als deures, però decidit per a qualsevol quan es tractava de drets. El del seu fill Joan a favor de Climent. El de l'infant Pere, oncle del Rei, per el papa Urbà. El partit del Rei que va prevaler ocasionà conseqüències molt doloroses al patrimoni moral i material de l'Església. Documents. 1) Primera manifestació del Rei respecte al cisma. Barce-

lona, 25 d'octubre de 1378, del Rei nega les galeres que li demanaven els ambaixadors de Roma. 2) Al governador del Rosselló per la detenció del delegat del papa Urbà. 13 nov. 1378. És queixa de dita detenció i mana el deslliurament de la presó incontinenti. 3) Carta contestació al missatge rebut del papa Urbà. 4) Demana el Rei al burgès de Perpinyà el trasllat de les allegacions fetes pel rei de França sobre el cisma per a saber la veritat. Barcelona, 23 gener 1379. 5) Prohibició de predicar a favor del Papa Climent, 27 gener 1379, al "priori Provinciali Predicatorum in provincia Aragoniae". 6) Memorial a les autoritats de Provença protestant de la detenció d'un enviat del papa Urbà, 12 febrer 1379. 7) Barcelona, 16 de febrer de 1379. Carta del rei Pere al de Castella dient-li que no farà res en l'afer del cisma, sense posar-se d'acord amb ell. 8) Altra de Barcelona, del 9 novembre 1379. Al mateix Rei dient-li que s'informarà molt bé sobre lo del cisma, i que li comunicarà la seva intenció quan resolgui. 9) Altra de Barcelona, de 22 desembre 1379. Li diu el mateix i que estava satisfet que ambdós Reis tinguin la mateixa voluntat, i que encara que li hagin arribat missatgers de França, ell no els donarà cap resposta fins que es posin d'acord. 10) Salvaterra, 3 desembre 1379. Carta del rei de Portugal al de Castella dient-li que li envia uns missatgers per a informar-se sobre lo del cisma. 11) 20 desembre 1378, Medina del Campo. Carta de Joan, rei de Castella, a Carles, rei de França. Li diu que l'únic remei al cisma és reunir un concili de tota l'Església, puix que el Papa de Roma fou el primer elegit sense discussió i té l'obediència de diverses nacions catòliques. 12) 23 desembre 1379 del rei de Castella al d'Aragó. Diu que el Rei de Portugal li ha dit que com el de Castella no es decideix per cap Papa. El mateix el de Navarra. Que espera que el d'A-

ragó resolgui en la reunió que tindrà amb els legats laics i no clergues. 13) 28 desembre 1379, Barcelona. Del rei Pere al rei de Castella dient-li que el rei de França li ha enviat llegats perquè es decideixi pel papa Climent, i que ell no els ha volgut donar cap resposta; li prega que ell faci el mateix. 14) 15 gener 1380. El rei d'Aragó diu al de Castella que li agraeix la carta anterior i que és difícil la reunió del concili. Li proposa *vistes* per a tractar millor d'aquest assumpte. *Reseña Eclesiástica* (1927), 577-594.

- [272] -

GIMÉNEZ SOLER, A. *El carácter de don Pedro de Luna*. (a propòsit de la novela de Blasco Ibáñez "El Papa del mar"). Examina las obras de Valois: *La France et le grand Schisme*, que juzga apasionada; la de Puig: *Episcopologio barcinonense*, demasiado servil a la anterior; y la de Ehrle: *Chronica Actitatorum temporibus Domini Benedicti XIII*, documental y correcta; y, por fin, la novela. *Universidad*, 3 (1926) 49-97.

- [273] - Vives

G. MOLLAT. *Episodes du siège du palais des papes au temps de Benoît XIII* (1396-1399). Quelques détails tirés du livre des comptes de Jean de Rivesaltes, collecteur apostolique dans le diocèse d'Elne (Archives du Vatican, Collectoria 160, f. 134-142), sur les tentatives faites par les amis et parents de Benoît XIII pour le délivrer, alors qu'il était assiégé dans son palais par les Avignonnais: mission de Raymond de Périllos auprès de Louis, duc d'Orléans; échec de l'entreprise militaire de Pierre de Czagarriga; négociations avec l'Italien Laurent Fermo, qui moyennant une somme de 10.000 florins veut procurer l'évasion de Benoît XIII; nouveaux pourparlers, sans résultat pratique, d'Antoine de Luna et de Pierre de Çagarriga à Paris et à Villeneuve-lèz-

Avignon. *Rev. d'Hist. Eccl.*, 23 (1927), 389-501.

- [274] - Morhain

RIUS Y SERRA, J. *Catalanes y Aragoneses en la corte de Calixto III*. L'A. es proposa provar que són molt exagerades les acusacions generalment admeses de nepotisme contra el papa català. Havent despullat pacientment tots els registres de l'Arxiu Vaticà referents al susdit papa, dona per ordre alfabètic la llista de tots els personatges catalans o aragonesos amb les referències documentals, els càrrecs, prebendes, donacions, etc., obtingudes, la majoria de les quals són de caràcter espiritual. *An. Sac. Tarraconensia*, 3 (1927), 193-330.

- [275] - Vives

RIUS Y SERRA, J. *Calixto III y Lérida*. El Rnd. Altisent publicà un llibre sobre *Alonso de Borja en Lérida*, i l'A. dona en aquesta revista del Seminari de Lleida tot el que Calixte III havia fet per aquesta ciutat. *Esperanza*. Lérida (1925).

- [276] - Reñé

WERNER. *Des päpstlichen Nuntius Nicolini Reise nach Spanien in Jahre 1686*. Del Ms. italià 369 de Münchener Staats Bibliothek. És un dietari de viatge d'un acompanyant de l'enviat papal Francisco Nicolini cap a Portugal. El viatge comença a Avinyó l'1 de gener de 1686 i passen per Montpel·lier, Barcelona, Saragossa, Madrid, on entra el Nunci el 8 de febrer. Acaba l'11 de febrer amb la indicació d'una continuació en un *altro libretto* no trobat. El desconegut escriptor és un actiu i atent observador que sap contar i dir coses interessants. *Rev. Hisp.*, 68 (1926), 220-320. | < *Hist. Jahrbuch* (1927), 583.

- [277] - Vives

WILLEMSSEN, C. A. *El Cardenal Napoleó Orsini i Jaume II d'Aragó*. Des del Conclave de 1314-1316 començaren les estretes relacions del cardenal amb el rei d'Aragó i continuaren cada vegada més íntimes. El cardenal intervé en

favor d'Aragó en totes les negociacions d'aquell temps amb tant d'interès que el seu *adlatus* Ferrer podia dir d'ell al rei: "Multa regia maiestas tenetur sibi, nam se ipsum totum vestre regie maiestati dedit, quia in veritate non desino admirari, unde venit tantus zelus, tantus amor ad regiam maiestatem". *Est. Univ. Catalans*, II (1926), 89-109.

- [278] - Vives

Espanya: bisbats, bisbes

ARIAS PRIETO. *Síntesis de historia eclesiástica de España y general*. Torrelavega, 1926, 320 p.

- [279] -

GARCÍA VILLADA. *Los orígenes del cristianismo en España*. (Conferència llegida a la Reunió de la Görres-Gesellschaft a Coblença l'any 1926 i publicada en alemany en l'anuari de la Görres, Colònia, 1927). És un resum del primer volum de la *Historia eclesiástica de España* que el mateix autor prepara. Abarca els cinc primers segles de l'Església des de la vinguda de Sant Pau i els set barons apostòlics, la vinguda dels quals admet identificant les seus que correspondrien a aquests set barons. Enumera els primers màrtirs, les heretgies i els primers escriptors catòlics i nota al final les primeres manifestacions de l'art cristià. *Razón y Fe*, 81 (1927), 493-503.

- [280] - Rius

MUNIZ PABLOS, T. *Del nombramiento de Obispos en España*. Discurs llegit al Seminari Conciliar de Madrid a la ineuguració del curs de 1926-1927. Cfr. *Ciudad de Dios*, 147 (1927), 306-307.

- [281] - Vives

KEHR, P. *Das Papsttum und der katalanische Prinzipat bis zur Vereinigung mit Aragon*. Estudia les relacions dels prínceps catalans amb Roma durant tres segles (X-XII). Com a conclusió fa notar la concòrdia d'aquestes relacions entre els prínceps catalans i la Santa Seu i l'Església en general. El Papa intervé en qüestions entre els bis-

bes i monestirs de Catalunya i jamais trobem la més petita senyal d'oposició a Roma. És curiós de veure que molts prínceps i nobles catalans en llurs testaments fan nombroses deixes a esglésies i monestirs, especialment deixes per esglésies o festes romanes. Així la comtessa Ermesinda, en 1057, deixa als canonges de Sant Pere de Roma 100 *mancusos*, 200 per les festes i 100 al Papa i al morir dona a aquest la seva copa. La comtessa de Pallars dona en testament, en 1100, a Sant Pere 77 unces d'or, etc. És aquest treball un bell resum de la història eclesiástica de Catalunya dels esmentats segles basat en rica documentació. *Abh. d. preuss. Akad. d. Wissensch. Phil. hist. Klasse* (1926), n. 1, tiratge a part, 92 p.

- [282] -

FINKE, E. *Relacions de l'Església i Catalunya en la segona meitat de l'edat mitjana*. Síntesi d'aquestes relacions que en general foren molt cordials. *An. Sac. Tarrac.*, I (1925), 295-300.

- [283] - Vives

IBARS, O. M., ANDREU. *Costumbre de los Reyes de Aragón de presentar a sus confesores para las dignidades eclesiásticas*. L'A. documenta la translació del bisbe de Famagusta (Xipre) Francesc Rafart, confessor de l'Infant Joan al bisbat de Segorbe i Albarracín; la del bisbe d'Elna Fr. Pere Cima a Mallorca en 1337 i la promoció al bisbat de Torres (Sardenya) de Fr. Joan Fornells, aquests dos confessors del Rei En Pere i l'infant de promoció a la dignitat episcopal que féu la reina Maria a favor del seu confés Fr. Joan Eiximeno, morint la reina en 12 de setembre de 1405 sense veure realitzada la seva idea. *Arch. Ib. An.*, 26 (1926), 245-55.

- [284] - Rius

SANABRE, JOSEP. *Una promoció a la Sede episcopal de Barcelona en el siglo XIV*. Al morir el bisbe Escalles, sepultat el dissabte 27 de juliol de 1398, surt la figura de Fra Ermengol, abat de Sant

Cugat. Aquest, nomenat l'any 1385 canceller dels estudis de Perpinyà, apareix aviat a Sant Cugat i en 1313 nomenat abat; en 1398 es presenta com ambaixador del rei Martí i va i ve moltes vegades a Avinyó. En maig de 1398, vacant el bisbat de Girona, és recomanat pel rei, però no l'obté. Mort el de Barcelona, bisbe Escalles, en juliol de 1398, ja el mateix dia o potser abans comencen els tràmits per a conferir-li el bisbat. Primer el rei vol guanyar-se la voluntat del Capítol i dirigeix lletres a diferents canonges i a un particular, A. Pujadas. Simultàniament escriu a Benet XIII amb recomanacions per a diversos cardenals. Però l'arquebisbe de Saragossa i altres personalitats havien escrit al capítol de Barcelona que seria cosa molt agradosa l'elecció de Francesc Climent, cambrer del Papa. El rei, indignat, torna a escriure al Capítol, al Papa, als Cardenals. Es va presentar a Barcelona el canonge F. Martin que demanava l'elecció de Climent en nom del Papa. Per últim el Rei, fent ús de totes ses influències, va obtenir el què desitjava. *Res. Eclesiàstica*, (1926), 745-51; (1927), 51-60.

- [285] -

ALBAREDA, A. *Contribució a la biografia del cardenal dom Benet de Sala, O. S. B., abat de Montserrat*. Amb l'ajuda de l'*Epistolario* del cardenal Sala ja publicat en 1889 per Curiel i els 80 documents reproduïts en l'Apèndix copiats per l'Albareda en els arxius del Vaticà i ambaixada espanyola a Roma, refà la història dels deu darrers anys del P. Sala, 1705-1715. Era al temps de la guerra de successió. Partidari Sala de l'arxiduc d'Austria, és allunyat de la seva diòcesi de Barcelona per Felip V i cridat a Madrid (1705). Posteriorment presa la capital per les tropes de l'Arxiduc, el bisbe Sala és fet presoner per les de Felip V i portat a la presó de Bayona en companyia de l'arquebisbe Benavides i altres bisbes. Després de

no pocs esforços diplomàtics la Santa Seu obtingué fossin deslliurats. *An. Montserratensia*, 6 (1925), 77-224.

- [286] -

SORRET I ARBÓS, J. *Un il·lustre manresà del segle XIV*. Fra Guillem Col·teller, bisbe Terralbense. Fou nomenat bisbe castrense en 1349, no se sap de quin bisbat, probablement d'un de Sardènia. A l'any 1356 es firmava *Terralbensis episcopus*. Per les revoltes tindria de deixar l'illa. Era dominic. Morí en 1364 rodejat de sa família i fou enterrat al convent de frares dominics de Manresa. *BCE de Bages* (1927), 69-73.

- [287] -

RIUS I SERRA, J. *El bisbat de Vich en el s. XIII*. Publica l'A. la part de comptes de la dècima de la croada ordenada pel concili de Lió de 1274, referent al bisbat de Vich, tret del ms. *Collectonia* 25 de l'Arxiu Vaticà. Com que les variants geogràfiques són interessants, sempre que no són iguals els noms de les parròquies en els dos anys que comprèn la collecta, vénen indicades en nota. *An. Sac. Tarraconensia*, I (1925), 397-414.

- [288] - Vives

RIUS Y SERRA, J. *El obispado de Lérida en el siglo XIII. La décima de la Cruzada de 1279*. Del mateix ms. Vaticà que l'anterior en transcriu l'A. la part referent al bisbat de Lleida. La identificació dels noms antics amb els moderns no hi és feta, però és perquè quasi són els mateixos d'ara. *Esperanza*. Lérida, 1925 y 1926.

- [289] - Reñé

D'ALGAIDA, SAMUEL. *Fra Joan Exemeno i la successió a la Corona d'Aragó*. Fa notar de bon principi que Aragó, València i Catalunya, encara que una sola monarquia, formaven però tres Estats amb corts separades, adduint aquest mateix fet del funcionament de les corts un text del Dr. Pere de Belluga, autor d'un tractat de Dret positiu (s. xv), i les reunions del Parlament

de Catalunya a Montblanc, del d'Aragó a Calataiud i del de València a Trahi-guera i Vinaroz, en ocórrer la mort de Martí l'Humà, el 31 de maig de 1410, i enumera els pretendents a la corona reial. I concretant-se a la intervenció del defensor del Comte d'Urgell, Fra Joan Exemenó, bisbe de Malta, seguint-li els passos des de la presentació al parlament de Casp, en 16 de maig de 1412, l'acompanyament que féu al Comte d'Urgell a Lleida, després del parlament, la intercessió que féu al Rei Ferran a favor del comte presoner a Balaguer, la intervenció que tingué en el procés essent testimoni en Lleida el 22 de novembre de 1413, acompanyant-lo fins a la presó de Xàtiva, i en últim terme publica alguns documents referents a Exemenó trets de l'Arx. de Mallorca, *Lib. sup.*, 1418-32, essent interessant la llista dels llibres que tenia i que deixà al convent de Mallorca. *Est. Franc.* 38 (1926), 38-54.

- [290] - Rius

BACH, P. *La seu de Roda i bisbes que la regentaren*. Resum històric d'aquesta Seu (sense documents). *BCEC*, (1295), 182-202.

- [291] - Vives

VALLS TABERNER, F. *Una lletra de Sant Olaguer a Sant Ramon, bisbe de Barbastro i Roda*. Extreta del Ms. n. 26 de la Bib. provincial de Tarragona, el qual conté una col·lecció canònica del segle XI, però intercalats hi van diversos documents relacionats amb la història de la Seu episcopal de Roda, alguns ja copiats per Villanueva. La lletra, al fol. 24 r. ha d'ésser dels anys 1118 al 1126. Tracta de la indissolubilitat del matrimoni. *Bol. Arq. Tarragona*, (1925), 28 ss.

- [292] -

RUILLAN, J. *Notícies para servir a la Història eclesiàstica de Mallorca*. Ordinacions per al Govern de la Casa de Misericòrdia, de l'any 1677. Continua-

ció d'articles ja publicats en 1920. *Bull. Soc. Arq. Luliana*, (1927), 257-260.

- [293] -

CALVO, J. *Poncio Meropio Paulino y Therasia Crescente*. (*Orígenes de la diócesis de Madrid-Alcalà*). Asturius fou el primer bisbe. D'ell diu Sant Ildefons: "cum sacerdotio fungeretur divina, dicitur, revelatione commotus complutensi sepultos municipio Dei martyres perscrutari". De Complutum era Therasia filla de Flavi Crescent i després esposa de Sant Paulí de Nola. *Rev. BAM*, 2 (1925), 1-17.

- [294] -

LOPERA, F. *La catedral de Toledo y sus arzobispos*. Cfr. *Toledo*, (1926), 1354-1356. | *Rev. de Filol. Española* (1926), 196.

- [295] -

SÁNCHEZ ALBORNOZ, C. *El Obispado de Simancas. Cuando fué creado?* Probablemente en 953 por el rey Ordoño nombrándose obispo a Ilderado, quien se titulaba obispo de Segovia. Le siguió Teodiscló. A su muerte, bajo Ramiro III, en 974, se reunieron varios obispos de las diócesis vecinas y varios palatinos y ahogaron por la supresión de Simancas como obispado. Tiene razón Risco (*España Sagrada*, 34, 283) contra Flórez (*id.*, 16, 120-183) pero el documento aducido por Risco también es falso. El documento original (con letra visigótica) acerca del obispado de Simancas y de la junta de obispos y magnates de 974 está en el archivo de Astorga. Transcripción de este documento (a tres columnas) al lado de los de Risco y Flórez. *Homenaje a Men. Pidal*, III, 325-344.

- [296] -

RUBIO Y MORENO, L. *Algo más del arzobispo Virrey caballero Góngora*. *Bol. Real Acad. de Córdoba* (1925), Julio-Septiembre | < *Ciudad de Dios*, 145 (1926), 309.

- [297] -

DE ARILUCEA, D. *En qué época fué creado el obispado Alavés?* Expone les opinions de Flórez, Risco, Leudozusi i Floranes i, basat en les obres d'aquests i altres autors, sobretot antics, i en la Crònica d'Alfons III, conclou que el bisbat d'Alava fou creat per Alfons el Catòlic, entre els anys 732-757, com ja diu Floranes. *Ciudad de Dios*, 150 (1927), 216-30. 263-76.

- [298] -

TRUJILLO, FRANCISCO. *La Iglesia de León, obra escrita a fines del siglo XVI por Francisco Trujillo, obispo de esta diócesis*. Publicada com fulletó (continua) en *Rev. del Clero Leonés*, 1926-1927.

- [299] -

LÓPEZ, FR. A. *Obispos legionenses del siglo XIV*. Después de algunas consideraciones sobre la imperfección de algunos episcopologios, pasa a tratar del obispo de León D. Pedro Raimúndez (1354-1360) el cual fué designado por bula del papa Clemente VI de 21 de febrero de 1348 como obispo de Coria, trasladado por Inocencio VI a la sede de León por bula de 15 de enero de 1354, cuya bula, por ser inédita, publica transcribiéndola del Reg. Avin. (Innoc. VI, t. VII), 127, fol. 38 r. En el registro siguen otras bulas dirigidas al Cabildo, al clero de la ciudad y diócesis, a los vasallos de la iglesia de León y al rey D. Pedro el Cruel. Sucesor del anterior fué D. Pedro Raimúndez de la Barrera del cual no hablan los documentos de la catedral de León. Según el Regesto Vaticano fué elegido por bula de agosto de 1360 (también inédita). Gobernó esta iglesia hasta 19 noviembre 1361 por ser trasladado a la sede de Toul y en 1363 a la de Mirapoix y en 22 de abril de 1377 a la de Antien. Al tiempo del Cisma se unió al papa Clemente, quien le nombró en 1378 cardenal de San Marcelino y Pedro. Murió en Aviñón

en 13 de junio de 1383. *Rev. del Clero Leonés* (1927), 666-670y 682-683.

- [300] -

GONZÁLEZ, J. *La iglesia leonesa en la invasión árabe*. La ciudad y parte llana del territorio fué invadida hacia 711-715. Las cuencas montañosas no fueron holladas por la planta musulmana más que en retiradas desastrosas para los árabes, especialmente en las derrotas de Camposagrado, 845, y de Lutos en los primeros años de Alfonso II. *En dónde se dió la batalla de Lutos?* Hay que descartar Lugo, pues la crónica Albeldense dice: "intra Asturias". Creemos que el sitio más a propósito fué el valle Pardomino en el territorio *Primaliense*. Allí está Lotares y allí la collada de los Muertos. Después de Lutos los árabes no volvieron a entrar en la montaña leonesa y Almanzor que destruyó Eslonza, Sahagún, Astorga y Lera no pudo romper la línea de castillos de Alfonso III en Luna, Gordón, Alva, Aviados, Aguilar y los Conjas del Cea. *Rev. del Clero Leonés* (1927), 195-198 y 257-261. Vide article anterior pg. 129-131 parlant de les fonts documentals i de les Cròniques utilitzades.

- [301] -

RODRÍGUEZ, R. *Notas para el Episcopologio Legionense. El obispo D. Diego ¿fué depuesto en el Concilio de Carrión?* D. Diego era ciertamente obispo en 1113, tiempo de miseria y calamidades. Para remediarlas reunióse el 18 de octubre de 1114 en León un Concilio, presidido por el arzobispo de Toledo D. Bernardo, legado del Papa. D. Diego, compadecido de su iglesia, hizo una muy copiosa donación. Por carta de testamento de 29 de junio de 1120 estableció, con autorización de la Santa Sede, que todas las canongías fuesen perpetuas e independientes del Prelado, señalando rentas fijas e imponiendo al que sucediera en cada prebenda la obligación de celebrar la misa todo un año

por el alma de su antecesor. Antes todo dependía del arbitrio del obispo. Él hizo venir el agua del río Torio a la ciudad. Mientras algunos documentos alargan su pontificado hasta el 1129 y aun el 1130, otros (como uno de Eslonza) lo suponen muerto ya en 1122. Seguramente ya era obispo de León en 30 de mayo de 1129 su sucesor D. Arias. El P. Risco afirma que fué depuesto en el concilio de Carrión de febrero de 1130 apoyado en la *Historia Compostelana*, pero ésta no merece fe. En el Necrologio legionense de fines del s. XII al XIII hay la nota "III idus Iulii. Eodem die sub era MCLXVI obiit famulus Dei dominus Didacus legionensis episcopus", es decir, que murió en 1128. Luego no es probable ni menos cierto se celebrase el concilio de Carrión, y dado que se celebrara, no pudo ser D. Diego el obispo depuesto. *Rev. del Clero Leonés* (1927), 201 y 278-282.

- [302] -

SANTOS ALVAREZ. ¿Cuándo vivió y murió San Froilán? No puede ponerse en duda la existencia de dos obispos de León de nombre Froilán, uno lo era en 905 y el otro en 990. Al tiempo del Santo sabemos era obispo de Zamora un Atilano, y según Sandoval parece que efectivamente de 909 a 911 era obispo de Zamora un Atilano. Por lo tanto el Santo era de principios del siglo x. Noticias acerca del culto de este santo y su extensión en el Misal y Breviario. Es muy probable que el fragmento de la vida de San Froilán de la Biblia gótica del siglo x no es auténtico, ya que hasta el siglo xvii no es conocido por ninguno de los escritores que se han ocupado de San Froilán. Sería, pues, una imitación de la letra original de Juan Diácono. Tampoco es aceptable la afirmación de Risco de que San Froilán murió en 905. *Rec. del Clero Leonés* (1927), 181-189.

- [303] -

RODRÍGUEZ, R. *El Pontificado de*

Don Aleramo. En un artículo anterior había dicho que el pontificado de este obispo fué entre los años 1382-1399, lo que fué tomado por la crítica por equivocación, ya que Risco pretende que su antecesor D. Fernando murió en 1380. Pero el autor saca de las Actas capitulares varias citas para probar que Don Fernando vivía en octubre de 1381, pero en 13 de noviembre ya estaba la sede vacante. Risco publicó (Ap. 25 del t. 36) una escritura 3 junio del año 1380 bajo la presidencia de Aleramo. Pero esta fecha está equivocada. En cuanto al fin del Pontificado, algunos ya lo fijan al 392, pero por un obituario (cód. 18, fol. 120) consta que murió en 25 julio de 1399. *Rev. del Clero Leonés* 582-583. 638-641.

- [304] -

Historia Compostelana durante el pontificado de Don Diego Gelmírez (1101-1140). Publicada en petits fragments (continua) en *El Eco Franciscano* 1926-1927.

- [305] -

ALONSO, B. F. *Efemérides para la historia de la provincia y obispado de Orense*. Bol. Arq. Com. Prov. de Monumentos de Orense (1927). Diversos artículos amb referències al segle xvi.

- [306] -

DE AZEVEDO, L. G. *Idade Média: Notas de História e de Crítica*. XIV. O problema galaico-portoghese na segunda metade do seculo xi. A herança de Fernando Magno. Dissension entre seus filhos. *Brotéria* 2 (1926) 105-116. xv, D. Garcia, Leonardo. *Moçarabes em Coimbra*. *Brotéria* 3 (1926) 177-87.

- [307] -

NUNES, J.-J. *L'avoir d'un évêque portugais au moyen âge*. Bull. Du Cange, 3 (1927) 89-94.

- [308] -

CEREJEIRA, M. G. *O Senior D. Duarte, filho de D. João III e arcebispo de Praga*. Fill natural d'aquest rei fou confiat per a la seva educació als monjos

del monestir de Costa en 1537. Fou arquebisbe electe de Praga i morí en 1543.

- [309] -

FERREIRA, J. A. *O desacato que se diz praticado em Coimbra pelo arcebispo de Praga D. João Peculiar, não tem base historica accitaval*. Viterbo, en el seu *Elucidario*, acusa l'arquebisbe Peculiar (segle XII) de no pocs escàndols, entre altres d'haver trepitjat el sant Sacrament. Ferreira prova que aquestes acusacions no tenen base històrica. *O Institutio*, Coimbra 73 (1926) 527-539. Extracte d'una obra en preparació: *Fastos Episcopais da Igreja Primacial*.

- [310] -

PÉREZ BOSTAMANTE. *Santo Toribio de Mogroviejo, arz. de Lima, un graduado compostelano del s. XVI*. Nasqué a Mayorga el 6 nov. de 1538, als 12 anys passà a la Universitat de Valladolid, després, 10 anys a Coimbra i en 1565 a Salamanca on obtingué la càtedra "prima de leyes" després al Col·legi Major d'Oviedo. Ocupà el càrrec de Presidente de Castilla i en 1575 el d'Inquisidor de Granada. Nomenat arquebisbe de Lima per butlla de 17 març de 1579 entrà a la ciutat el 24 maig de 1581. Segueix la relació de la seva gloriosa actuació apostòlica. Morí el 23 març de 1606. Dóna la transcripció dels documents i 3 facsimils. *Bol. Bib. Men. Pelayo* (1926), 99 ss.

- [311] - Vives

Vària

HERNÁNDEZ SANZ, F. *La colonia griega establecida en Mahón durante el siglo XVII*. Mientras tenían los ingleses la isla de Menorca después de la guerra de sucesión, una colonia griega se estableció allí, y aumentando, pidió tener iglesia propia. Encontrando dificultades en la autoridad eclesiástica y civil del país, obtuvo el permiso del rey de Inglaterra. Pero el pueblo no quiso prestar obreros ni materiales para la construcción del templo y cementerio. Por fin se pudo construir en 1748-54. Lista

de los que contribuyeron a sufragar los gastos. En cuatro años levantaron la Iglesia, gastando 100.000 pesos. La colonia no bajaría de 2.000 griegos. El templo tiene 19 m. ancho por 22 m. fondo, su piso, de nivel más bajo que la calle, en sillería, y precedido de un atrio, de planta cruz griega cubierta por bóvedas ojivales en sus correspondientes tres naves terminadas en nichos, gran cúpula central. En 1899 fué reformada su fachada. Como apéndice, 26 documentos que tratan de estos hechos y de los subsiguientes hasta la desaparición de la colonia. *Rev. de Menorca* (1925), 327-372.

- [312] - Vives

GAZULLA FAUSTÍ D. *Moros y cristianos*. Seguint les fonts principals d'alarbs i cristians (Almacari, Abencotaiba, el Silense, Sampiro, Dozy, Codera, etc.) el P. Gazulla segueix el pas i condició dels catius cristians primer durant l'invasió i el govern dels emirs dependents de Damasc i després durant el califat independent. *Bol. Soc. Cast. Cult.*, 7 (1926) 195-209; 266-72; 317-20; 8, 21-9; 71-8; 221-34.

- [313] - Rius

MARCH, S. J., JOSEP M.ª *Sobre la conversión de los moros del reino de Granada. Nuevo documento*. L'autor fa la història dels sistemes seguits pels reis Catòlics per convertir els moros de Granada, sistemes de persuasió, si no feien necessària la mà de ferro les sublevacions, i ho confirma pel document que publica tret de l'Arx. del Palau de Barcelona en el qual hi ha les concessions que fan els reis catòlics als que es converteixin al cristianisme. *Razón y Fe*, 79 (1927) 338-48.

- [314] -

PÉREZ, O. M., LLORENS. *Los españoles en el imperio de Auman. Ard. Ib. Amer.* 24 (1927), 24-28 (continuará).

- [315] -

ALVENTOSA, O. M., JOAN. *Felipe III y la Tierra Santa*. Endeutats els fran-

ciscans de Terra Santa malgrat la sol·licitud de Felip III a procurar-los almoines, demanen al rei llicència per fer una collecta a tots els regnes d'Aragó, i Felip III els la concedeix en gener de 1618. L'autor exhuma aquests últims documents trets de l'Arx. de la Corona d'Aragó, Reg. 4.899. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927) 106-110.

- [316] - Rius

Agustinians

BENEYTO PÉREZ, J. *De historia biográfica agustiniana. El Ven. Fr. Posidonio M. Mayor Agustino*. De jove les lluites intestines de la seva ciutat natal, Vilajoyosa, l'havien omplert d'odi. Havent en octubre de 1607 oït un sermó contra la venjança del P. Joan Carrion, es convertí. Es dirigí a Poblet a consultar amb el seu oncle l'abat Bernard i prengué l'hàbit agustinian a València la vigília de St. Llorenç de 1611. Després d'una vida penitent morí el 3 de desembre de 1633. Un elogi d'ell trobem en la *Chronica espiritual agustiniana* del P. Portillo (t. IV, pàg. 176). *Ciudad de Dios* 148 (192) 370-372.

- [317] - Vives

TODA, E. *Escornalbou*. Sèrie d'articles, relligats després en un volum sobre el monestir d'Escornalbou. *Bol. Arq. Tarraçona*, 1925-1926.

- [318] -

RODRÍGUEZ, P. ANGEL. *El Convento de Agustinas Trinitarias de la Sma. Trinidad de Aldaz* (Navarra). *Arch. Hist. Ibero Agustiniano*. Feb. 1927. | < *Ciudad de Dios*, 149 p. 212-13.

- [319] -

NOVOA. *Datos para la Historia del Convento de Agustinos Recoletos de Palencia*, copiados por el P. Zacarías Novoa de la obra "*Teatro clerical Apostólico y secular*" de Fernández del Pulgar, que se conserva en la Bib. Menéndez Pelayo, de Santander. *Arch. Hist. Ibero Agostiniano* (1926). Mayo-junio. | < *Ciudad de Dios*, 146 (1926), 303.

- [320] -

VELEZ, P. P. U. *Leyendo nuestras crónicas*. Notas sobre los historiadores de la Orden Ambrosio Coriolano, Jerónimo Seripando, Onofre Panvinio, Bto. Alonso de Orozco, José Pánfilo, J. Román. *Arch. Hist. Ib. Agust.* (1927), marzo-abril. | < *Ciudad de Dios*, 149 (1927), 313.

- [321] -

Benedictins

DÍAZ-JIMÉNEZ Y MOLLEDA, E. *Datos para la historia del Monasterio de San Justo y Pastor* (sobre el río Esla, en el valle de Ardón). Tenim notícies d'aquest monestir benedictí lleonès des de 915 fins a 1039: En la primera data esmentada apareix com abat Berulf. En 937 Esperaindeo. Julià és esmentat diverses vegades (959). Després hi hagué un cisma i el monestir restà deshabitat. Hi tornaren els monjos a instàncies de donya Elvira, tia i tutora del rei D. Ramir. Les darreres notícies són de 1010.

- [322] -

RAMON, DOM. A. *La Orden Benedictina*. Monasterio de Montserrat. 1927.

- [323] -

ALCOCER, RAFAEL. *La "Domus Seminis" del Silense*, era sin duda el Monasterio de Silos. Conclusió: "Gran monasterio castellano, no cluniacense, muy obligado al rey Alfonso, en condiciones de que alguno de los monjes pudiera conocer el teatro de las gestas del monarca, y en cuyo nombre pueda resolverse la perifrasis *damus seminis*, sólo hay uno, el de Silos (pág. 59). *Rev. Hist. Valladolid*, (1925). 1-16; 49-59.

- [324] -

ALCOCER, M. *Archivo General de Simancas. Colección de documentos inéditos para la historia de Valladolid*. 1) *Relación y parecer del obispo de Astorga sobre la Orden de San Benito*. Doc. de 23 maig de 1577, publicat com fulletó en *Rev. Hist. de Valladolid* (1925) 1-34.

- [325] -

FIGUERES, GREGORI M. *Documents referents a monestirs catalans* (trans-

cripció) 6 de Sant Cugat, 1 de Sant Benet de Bages, 1 de Sant Marçal de Montseny (alous, censos, donació, alineació, obediència prestada pels monjos a l'abat). *Cat. Monastica*, I (1927), 331-338.
- [326] -

BOZZO, REINALD M. Obituari de la Congregació Benedictina claustral dels anys 1672-1749. En un Ms. B. C. 23 de Montserrat. El títol a la coberta "*Llibre de Obits* | de tots los Abats Monjos y | Monjes Benitos Claustrals de la Congregació Terraconense | y Cesaragustana que | comença en lo mes de | Mars 1672." 628 obits de monjos i monges. *Cat. Monastica*. I, 1927, p. 97-130.
- [327] -

GRAU, R. *Index de diversos documents oficials de la Congregació Claustral* (transcripció). D'interès per refer la cronologia de les visites canòniques practicades a la Congregació Claustral des dels anys 1441 a 1553. El document és de finals del XVIII o principis del XIX i tot d'una mà. *Cat. Monastica*. I, 1927, p. 297-322.
- [328] -

FELIU, PLÀCID M. *Decretum pro administratione spoliū Abbatis Gerrensis* (1689). Francesc Benet de Pons, abat de S. Cugat i president de la Congregació Claustral, decreta l'administració de l'espoli de Miquel Guanter, Abat de Sta. Maria de Gerri. *Cat. Monastica*. I, 1927, p. 323-25.
- [329] -

TOBELLA, ANTONI M.^a. *Dues actes capitulars de l'any 1227 i 1229*. Trobades en els fulls afegits en el Ms. 41 de l'Arxiu de Ripoll (Corona d'Aragó). La lletra és del segle XIII. El primer Capítol es celebrà a Tarragona en el Monestir de Santa Maria Magdalena (on avui hi ha la necròpolis cristiana). Presidents del Capítol foren els Abats de Sant Pere de Rodas, Sant Cugat del Vallès, Santa Maria d'Amer, Sant Salvador de Leire. L'altre de 1229 el dia de Sant Martí es celebrà al Priorat de Sant Pau

del Camp de Barcelona. Presidents els abats de Ripoll, Sant Benet de Bages, Sant Salvador de Breda, Sant Pau del Camp. *Cat. Monastica*. I, 1927, p. 331-145.
- [330] -

ALBAREDA, A. M.^a *L'emperador Lotari confirma les donacions fetes al Monestir de Sta. Maria de Ripoll (982)* (transcripció). *Catalonia Monastica*. I, 1927 p. 326-30.
- [331] -

RIERA, JORDI M.ª *Professions monàstiques emeses al monestir de St. Pau del Camp (1672-1833)* 258 professions. Prefaci. Aquest monestir des de 1672 tenia el Col·legi noviciat de la Congregació Benedictina de Catalunya. L'hagués tingut ja cent anys abns, si no hagués estat per l'oposició de la congregació rival de Valladolid. La fórmula de professió, ja establerta en sa expressió més simple en una cèdula del s. XIV procedent de St. Llorenç del Mont: "Ego frater Berengarius promitto stabilitatem meam et conversionem morum meorum et obedientiam secundum regulam S. Bencti. coram Deo et omnibus sanctis eius quorum reliquiae hic habentur in hoc loco, qui Sanctus Laurentius vocatur, constructo honore beati Laurentii martyris in presentia Domini Jacobi abbat. Quod est actum: idus feb. anno Dni. 1350." (*Cat. Monastica*. (I, 1927), p. 241-294.)
- [332] -

Catalonia Monastica. I, 1927, p. 341. *Adquisicions*. Detall de 28 pergamins referents a S. Cugat del Vallès
- [332a] -

GUITART, J. *Recull de documents comarcals* (continuació) XXIV. *Sant Benet de Bages*. Sulla el fundador del monestir posà com condició que els abats havien d'ésser descendents de la seva família. Això donà lloc a abusos i per això l'any 1002 es trencà aquesta regla elegint abat Ramio, elecció que aprovà el comte Raimond. Ramio es dedicà a

donar al monestir aquell esperit moral i monàstic dels primers temps i per obrar amb més llibertat demanà a la Santa Seu d'ésser lliure de tota jurisdicció eclesiàstica i civil, fora del Papa. Així ho aconseguí del Papa Benet per butlla de 16 de desembre. Indicció xv. Havia de pagar a la Santa Seu cada any tres *bisanteos*. Transcripció de la butlla. *BCE Bages* (1927) 58-59, 96-99, 119 ss. - [333] - Vives

MASDEV, J. *Sant Joan de les Abadeses*, resum històric. Vich, 192?, 88 pàgines amb gravats. L'autor, amb tot i fer un resum històric de la vila de Sant Joan, ens dóna la del Monestir, amb les seves vicissituds per les quals ha passat aquell vetustíssim cenobi. És que a Sant Joan de les Abadeses, el Monestir donà la formació a la vila, des de la novena centúria en què el Comte de Barcelona Wifred el Pilós, al reedificar l'any 887 l'església, havia donat sa filla Emmona l'any 875 a Sant Joan del Ripollès, nom amb què era coneguda primitivament la dita església. De les abadeses benedictines, que residiren de des de l'any 898 en el Monestir fins a 1017, prengué el nom que ha conservat actualment. Durant el segle xi passaren pel cenobi canonges aquisgranesos i benedictins de Sant Victor de Marsella, per tornar altra vegada als primers subjectant-los a Sant Ruf de Provença. Novament es féu reforma de la comunitat l'any 1111 restituint-se l'antiga canònica agustiniana, perdurant amb la dignitat abacial fins a la mort d'Isalguer (1484), seguint uns abats comanadors fins a l'extinció de les canòniques regulars agustinianes l'any 1592. Com a Collegiata insigne es veié governada per un Arxiprest, onze canonges i dotze comensals, que variaren més o menys amb el temps fins arribar al Concordat de 1851 en el qual s'establí l'arranjament parroquial. El temple actual de planta de creu grega fou consagrat pel Bisbe de Vich Pere de Redorta l'any 1150. A 16 de

juny de 1250 fou col·locada una Hòstia consagrada a la testa (front) del Crucifix de tamany natural, la qual es conserva en el cambril de l'església actual i és coneguda amb el nom de *Santíssim Misteri*. Qualques notes de caràcter civil, comercial i industrial clouen aquest interessant resum històric.

- [334] - Cunill

SERRANO, L. *Cartulario de S. Pedro de Arlanza antiguo monasterio benedictino*. Madrid, 1925. Centro de Estudios históricos. xvi + 209 p.

- [335] - Vives

MACÍAS, M. *Osera y Marín*. Copia dos documentos, uno de 1173 referente al monasterio benedictino de Osera y otro de 1150 referente al de Marín. *Bol. Arq. Com. Prov. de Monumentos de Orense* 7 (1925) 352-354.

- [336] -

Un abazologio inédito de Celanova (Galicia). Monestir benedictí fundat per Sant Rosend. Notes sobre els abats des de Franguila mort en 956 fins a Fray José Sotelo 1713, amb 73 noms. *Bol. Arq. Com. Prov. de Monumentos de Orense* (1927) 53-67, 74-86.

[336a] -

CANUDAS, I. *El monastir de Sant Pere de la Portella*. Notes sobre aquest monestir benedictí poblat en 1007 per dos monjos de Ripoll i dades biogràfiques del darrer monjo Ramon Ballús i Tor, mort el 1867. *BCEC* (1927).

- [337] -

MENDES SIMÕES DE CASTRO, A. *O Mosteiro de Lorvão e as invasões francesas*. Transcriu una relació dels esdeveniments en aquest monestir amb motiu de la invasió francesa. *O Instituto* 73 (1927) 604-610.

- [338] -

LÓPEZ, A. *Apuntes históricos sobre el convento de Santa Clara de Alariz* (segles XIII-XIV). *Bol. Arq. Com. Prov. de Monumentos de Orense*, 8 (1927), 49-53 (conclusió).

- [339] -

AUGÉ, R. *Lletres reials referents al Monestir de Sant Joan de la Penya*. 190 documents (anys 1540-1777). Copiades de dos volums de paper procedents de les monges benedictines de Sta. Creu de Jaca. *Registro de las cartas Reales pertenecientes al Real Monasterio de San Juan de la Peña*. El Registre conté les lletres reials des de Carles I fins a Carles III incliusi. *Catalonia Monastica* (I. 1927) 146-240.

- [340] -

A. *Documentos inéditos del archivo de San Juan de la Peña*. Bol. Com. Mon. Navarra (1926).

- [340 a] -

Cistercienses

TODA I GÜELL, E. *Estudis pobletans*. Tarragona, 1925, 238 pàgs. Tracta els temes: D. Pere Anton d'Aragó, el benefactor més gran de Poblet. L'abat Feliu Genover. Lo procés de Vallbona. Manuscrits de Poblet a Escornalbou. Lo Pare Jaume Finestres. Lo campanar i les campanes de Poblet. Lo plet de Santes Creus. Qüestions pobletanes. Un negoci pobletà. Los comptes de Poblet. La gent de Poblet. Un frare miquelet. Entre els manuscrits descrits en el capítol quart hi ha una Bíblia del segle XIV, que sembla obra d'escrivà francès; un Breviari acabat en 1437 per un monjo del Monestir de Piedra; un Directorio perpetuo... del Oficio, misas... de F. Jordà (s. XVII); un *Index Oratorum* amb oracions pròpies per a Poblet; un *Collectaneum* juxta Breviarium Cisterciense.

- [341] -

TODA, E. *Més notícies del P. Bonaventura Borràs*. Monjo de Poblet, fill de Reus, nascut en 1783. *Rev. del Centre de Lectura de Reus* 6 (1925) 109-112.

- [341 a] -

TODA, E. *Monjos pobletans de Reus*. L'abat Pere Sararola. Nasqué a Reus en 1733 i encara vivia com abat en

1798. *Rev. del Centre de Lectura de Reus* 7 (1926) 290-297.

- [341 b] -

GUITART I FONTSERÉ. *Real Monasterio de Santas Creus*. Guia. Descripción. Fundación y destrucción del Monasterio. Privilegios, leyendas y tradiciones. Curiosidades. Barcelona, 1926.

- [342] -

Escoles Pies

LASALDE, CARLOS. *Historia literaria y Bibliográfica de las Escuelas Pías de España*. Publicada ya *La Historia literaria de las Escuelas Pías de España* empieza la Bibliografía, repitiendo corregido y aumentado el Catálogo bibliográfico por autores por orden alfabético, pág. 25-108, y después las biografías de cada autor con sus obras, p. 104-435. Forma el vol. II de la obra y abarca hasta García (P. Juan de la Concepción) en el número de enero de 1927. Vol. III. p. 1-151 P. Miracle (Juan de Concepción) seguirá. *Rev. Cal.* (1925) 19-48; y sigue como anejo en los demás números.

- [343] -

PICANYOL, L. *De re nostra*. Memorias históricas sobre fundación de los primeros colegios de Esc. Pías. Fundación del Colegio de Barbastro. Intento de fundación de un colegio escolapio en Benabarre. *Rev. Calasancia*. Septiembre 1926 (continúa).

- [344] -

VIDAL, A. *De re calasanciana*. Notas históricas. III-IV. Analitza dos documents de l'any 1566 per a fixar la situació de Peralta de la Sal al temps de Sant Josep de Calasanç. Aquest nasqué dins els termes del Senyoriu de la Casa Castro i no fou vassall dels Moncadass-Aytones com és corrent sostenir. Segueixen altres notes sobre el Sant i la seva pàtria. *Rev. Calasancia* (1925), 177-184. 404-411, 549-561.

- [344 a] -

PICANYOL, LL. *L'expansió calasància*. Dades sobre la rapidesa de l'expansió

calasància. *Acad. Calasancia* (1927), 373.

- [345] -

PICANYOL, L. *Memorias históricas sobre la fundación de los primeros Colegios de Escuelas Pías en España. Fundación de Barbastro. Intento de fundación de Benabarre. Fundación de Moyá, de Oliana, de Peralta de la Sal.* Diversos articles publicats en *Revista Calasancia*, 1926 i 1927.

- [346] -

PICANYOL, LL. *Una medalla històrica calasància.* En dona notícia un Ms. del P. Carles Caputi napolità, sagristà de Sant Pantaleó de Roma l'any 1648. Els primers exemplars foren encunyats als volts del 1617 per un argenter de la via dei Coronari per al P. Josep, prefecte de l'Escola Pia. Se'n reproduïxen en 1650. En una cara hi ha la Verge amb l'Infant beneïnt el P. Josep i al voltant la llegenda "Indissolubili votorum vinculo". El P. Josep porta en un paper la inscripció "Foedus perpetuae servitutis". A l'altre cara es llegeix: "Professus congreg. paulinae pauperum matris Dei scholarum" dessota l'escut calasanci. *Acad. Calas.* (1927), 199 ss.

- [347] - Vives

Ordre de Sant Francesc

LOPEZ, O. M., ATAXASI. *Notas de Biografía Franciscana.* L'A. anota les cites bibliogràfiques ja conegudes sobre els autors franciscans de què parla i hi buida les papeletes que ha recollit ell en les seves llargues recerques bibliogràfiques. Anotem Fr. Agustí Puchol, valencià (s. XVIII); Fr. Antoni Joan Andreu de Sant Josep, també valencià (s. XVII); Fr. Joan Salvador Tradós, català (s. XVI. *Arch. Ib. Am.* 26 (1928), 177-209; 27 (1927), 42-86; 324-58; 28 (1927), 197-238.

- [348] - Rius

SENDRA, O. M., PACÍFIC. *El testamento de la noble doña Saurina de Ensenza legando parte de sus bienes para*

fundar un convento de Clarisas en Játiva (Valencia). Després d'establir la genealogia de Na Saurina, publica el testament de 29 d'agost de 1325, tret de l'Arx. de Santa Clara de Xàtiva. *Arch. Ib. Am.*, 25 (1926), 250-61.

- [349] -

SENDRA, O. M., PACÍFIC. *Acta de donación entre vivos de la infanta Violante de Aragón con motivo de su ingreso en el Real Monasterio de Santa Clara de Játiva en 1403.* L'A. publica, traient-los dels Arx. del monestir de Xàtiva i del de la Corona d'Aragó, una donació al sobredit monestir i una carta del Rei Martí al seu oncle N'Alfons i a la mateixa Sor, perquè la seva filla, Sor Violant, accepti l'abadiat de Santa Clara de València, il·lustrant-los abans amb erudites notes. *Arch. Ib. Am.*, 28 (1927), 368-78.

- [350] -

SAURA, O. M., PASCUAL. *Inventario del Archivo de San Francisco el Grande de Madrid.* Treball pòstum del malaguanyat historiador P. Saura és aquest inventari fet en 25 de març de 1852 per el P. Fr. Joan Diaz. Tragué la còpia del Convent de aSnt Quaranta de Roma. *Arch. Ib. Am.*, 28 (1927), 93-100.

- [351] -

MARTIN, R. M. P. ANTONI, O. F. M. *Hierarchia tripartita venerabilium servorum ac famulorum Dei Provinciae Seraphicae Cartaginensis a R. P. Josepho Corbalan elaborata.* Vich, 1925. L'A. publica 4 mss. del P. Corbalan comprenent 53 biografies de franciscans de la Província Seràfica Cartaginesa, morts en olor de santedat des de 1550 a 1683.

- [352] -

IBARS, O. M., ANDREU. *Cronistas franciscanos de la Provincia de Valencia.* Descuidada aquesta branca de la història en els primers segles de la fundació de l'Orde Franciscana apareixen, en el s. XIV, molts cronistes, la major part anònims, i dels coneguts s'han perdut les obres. Estudia l'A. somerament

onze cronistes les obres dels quals es conserven; un és del s. XVI; quatre del XVII; dos del XVIII i dos del XIX. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927), 263-71.

- [353] -

CASTELLÀ RAICH, GABRIEL. *El pas de St. Francesc per Igualada*. Com a contribució al centenari franciscà ressenya l'A. la tradició d'Igualada que assenyalava el pas de Sant Francesc per aquella vila; de pas cap a Lleida? Camí de Poblet? i identifica la casa núm. 7 del carrer Nou com a lloc on sojornà el Sant. Amb aquest motiu fa història de les fundacions franciscanes d'Igualada; acolliment dels religiosos en 1537, intent de fundació d'un convent de franciscans en 1622, altar del Sant en l'església parroquial, contribució de la vila als gastos del capítol de Vilafranca de 1348 i la rebuda feta pel poble als caputxins a l'entrar-hi en 1609. *Estudis Franciscans*, 39 (1927), 250-4.

- [354] -

POU, O. M., JOSEF M. *Estado de la Orden Franciscana y de sus Misiones en América y Extremo Oriente* en 1635.

Publica l'A. la relació del P. Fr. Francesc d'Ocaña, exposant l'estat de l'evangelització de Mèxic i Amèrica central, Oceania i Japó en 1635. Encara que hi han altres relacions, aquesta les completa, essent de notar la puresa de les seves fonts. Il·lustra demés el P. Pou molts passatges de la relació amb notes preses d'altres fonts. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927), 196-250.

- [355] -

LLORENS PEREZ, O. M. *Registro de las Provincias de la Regular observancia de San Francisco sujetas a la inmediata filiación del Rmo. P. Fr. Manuel Malcampo, Vicario general en los dominios de España*. Continua publicant l'A. el registre de dites províncies comprenent els anys 1816-18, i hi ha les Províncies de Sant Miquel *supra* Ta-

gum i la valenciana. *Arch. Ib. Am.* 25 (1925), 112-119, 382-388.

- [356] -

SENDRA, O. M., PACÍFIC *Origen, fundadoras y vicisitudes del Real Monasterio de Santa Clara de Játiva*. Disposada la fundació del susdit monestir per testament de Na Saurina c'Entenza, els començaments foren molt accidentats perquè el Provincial volia que les fundadores fossin de Tortosa i el rei Pere sostenia que havien de ser de València, provocant un cisma, les vicissituds del qual estudia l'A. segons el Reg. 1054 de l'Arxiu de la Cor. Ar. i e. del Convent de Xàtiva. *Arch. Ib. Am.*, 26 (1926), 327-74; 27 (1927), 359-93.

- [357] -

SENDRA, O. M., PACÍFIC. *Sor Cilia o Cecília de Peralta, abadesa del monasterio de Santa Clara de Játiva* (1370-82). Relata l'A. els principals fets del pontificat de Sor Cecília a base de documentació, publicant la principal en els apèndixs. *Arch. Ib. Am.*, 28 (1927), 252-63.

- [358] -

RUBERT, O. M., CONRAD. *Dos diplomas de Jaime II de Aragón referentes al monasterio de Pedralbes*. L'A. aprofita l'oportunitat de celebrar Pedralbes el VI centenari de la seva fundació (1326-925) per fer-ne un breu historial i publicar dos diplomes de Jaume II: un de 6 de març de 1326, autoritzant la fundació, i altre de la mateixa data ordenant s'executi l'anterior. *Arch. Ib. Am.*, 26 (1925), 375-87.

- [359] - Rius

BRAVO, M. *El antiguo convento de Franciscanos delcalzos (de León)*. El edificio que ocupa hoy la Escuela de Veterinaria fué anteriormente convento de Franciscanos delcalzos y mucho antes hubo allí un Hospital llamado de San Froilán fundado por el Prior y canónigos de San Isidoro. En León, en el siglo XII, había a lo menos siete hospitales, destinados principalmente a los

peregrinos que iban a Santiago. El convento de Franciscanos fué fundado allí en 1596 por Fray Claudio de los Mártires natural de León, a quien el Cabildo dió el antiguo hospital de San Froilán. *Rev. del Clero Leonés* (1927), 488-491.

- [360] - Vives

EIJAN, O. M., SAMUEL. *La iglesia del convento franciscano de Puenteáreas (Pontevedra) durante el periodo de la exclaustación*. Publica l'A. l'inventari dels béns del convent de Puenteáreas fet en 1935 i la repartició que ordenà el bisbe de Tuy en diferents esglésies. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927), 244-51.

- [361] - Vives

AMBROS DE SALDES. *Documentació franciscana*. Publica l'A. un document del Lib. I, arxiu de la seu de Barcelona de 30 de maig de 1256 referent al monestir de Santa Clara de Barcelona, la confirmació de Pere III de 50 braçades de terra als framenors de València en 12 setembre de 1336, tres documents de Jaume II, un concedint mil sous de Jaca a les Clarisses de Lleida (19 setembre de 1291), altre reconeixent un deute d'Alfons II sots paraula del menoret Fr. Pere de Belfort, al ministre dels menors de Barcelona sobre el testament de la reina Constança (Lorca, 29 desembre 1300) i una butlla de Bonifaci VIII a la reina vídua donya Constança perquè deixi Sicília mentre duri la rebel·lió de l'illa contra la santa Seu. Comença *salutem tuam cupientes* i és datada a Roma, el 21 de gener de 1297. Els cinc últims documents són de l'Arx. de la Corona d'Aragó. *Est. Franc.*, 38 (1926), 426-32.

- [362] - Rius

AMBROS DE SALDES. *Documentació franciscana*. Publica el P. Salde dos cartes del general dels framenors Fr. Gonçal de Ballva al provincial d'Aragó Fr. Romeu Ortís. La primera datada a Pamplona el 22 de gener de 1310 és treta del ms. 645 de la Bib. de Catalu-

nya i l'altre de l'arxiu de Santa Clara, amb la data d'11 de gener de 1309. *Est. Franc.*, 38 (1926), 278-86.

- [363] -

AMBROS DE SALDES, O. M. C. *Notes i documents franciscans*. L'erudit investigador publica una lletra del primer provincial d'Aragó Fr. Vivà, de 23 de juny de 1246 que inclou una butlla d'Innocenci IV *Paci et saluti*, Lyon, 31 d'octubre de 1245, treta de l'arxiu de Santa Clara de Barcelona i la concòrdia haguda entre Dominicans i Franciscans de Barcelona l'any 1262, extreta del *Lumen domus* del convent de Santa Caterina de Barcelona, ara en la Bib. Universitària d'aquesta última ciutat. *Est. Franc.*, 37 (1926), 46-8.

- [364] -

AMBROS DE SALDES. *Notes i documents franciscans*. Exhuma l'autor una carta inèdita de Sant Bonaventura al provincial d'Aragó (Assís, 27 de setembre de 1263) treta d'un còdex de Pedralbes, del s. XIV i dues cartes, tretets del mateix còdex, del Card. Joan del títol de Sant Nicolau in Carceré Tulliano, l'una al provincial d'Aragó (11 de desembre de 1263) i l'altra al visitador de la mateixa província, de la mateixa data. *Est. Franc.* 37 (1926), 112-119.

- [365] -

AMBROS DE SALDES. *Notes i documents franciscans*. Publica l'A. una carta del provincial Fr. Francesc d'Alagon sobre uns drets de les monges de Santa Clara (Arx. Santa Clara, perg. 89), 12 de novembre 1425 i un tast de la *Summa Praedicalium* del P. Fr. Bernat de Déu, ms. del s. XIV, del qual anuncia una edició completa. *Est. Franc.* 37 (1926), 426-31.

- [366] - Rius

GUÍART, JOSEP, PREV. *Manresa i els Caputxins*. Comunicació del P. Guardà al Sr. Bisbe de Vich. Document del segle XVIII. *BCE de Bagès* (1923), 43.

- [367] - Vives

FAJARNÉS TOR, E. *Reconstrucción del*

monasterio de Santa Clara de Ciudadela, destruido por los turcos en 1558. Els turcs aquest any havien entrat al Convent, captivant les monjes, robant ornamentals de l'església i destruint l'edifici. Solament cinc monjes tornaren rescatades. El rei Felip amb un document de 8 nov. 1575 dóna permís perquè en les illes de Mallorca i Menorca durant dos anys puguin posar "en las sillas suertes de joyas en oro, plata o dinero o por vía de listas para ganar dinero para la reconstrucción". Altre document del conseller lloctinent i capità general D. Miquel de Moncada anunciant la disposició del rei (9 oct. 1577). Altre disposició del rei datada a Madrid 27 juliol 1579 prorrogant un any "las suertes" *Rev. de Menorca* (1927) 57-62.

- [368] -

SANTIBÀÑEZ, FR. S. *El antiguo Archivo de Montehano* (avui en l'Arch. Hist. Nacional, sign. 144-145, Santander, Haro). Monografia sobre el convent de franciscans de Hano, fundat segons tradició per Beltran de Guevara en 1421. *Bol. Bib. Men. Pelayo* (1925) 6-25, 164-180, 275-291; (1926) 50-58, 150-155.

- [369] -

ROYO VILANOVA, R. *El franciscanismo en medicina. Universidad Zaragoza*, oct. dic. (1926) 760-67. | *Ciudad de Dios*, 149, 152.

- [370] -

EIJAN, S. *Franciscanismo en Galicia*. I. El Santo en Compostela: sus fundaciones. II. Influencia popular. III. Influencia literaria. *Eco Franciscano*, 44 (1927) 425-30, 475-76, 523-525.

- [371] - Vives

POU MARTÍ, J. *Visionarios, beguinos y fratericelos catalanes* (s. XIII-XV). És l'últim article d'una llarga sèrie iniciada en el vol. XI de la mateixa Revista. És refereix aquest últim a Fra Anselm Turmeda, del qual dóna, després d'una biografia tan completa com és possible,

una bibliografia ben abundant. *Arch. Ib. Am.* (1926) 5-47.

- [372] - Rius

HUARTE, JOSÉ M. DE. *El capuchino español Fr. Francisco de Pamplona*. 1597-1651. Fué señor de Redín y barón de Riquezal. El libro sobre su vida del P. Anguiano (1704) es farragoso y parcial. Resumido en el s. XIX por el marqués del Amparo y en el presente por Julio Pujol, pero se debe reconstruir su vida. Nació en 1591, dándosele el nombre de Tiburcio de Redín. Noticias de sus padres y hermanos. De joven abrazó la carrera de las armas como los suyos haciéndose famoso y siendo llamado el "Júpiter de España". Herido mortalmente en Madrid de una pedrada en una reyerta ajena, sintiéndose malo hizo testamento, y poco después cambiando de vida entró en el noviciado de Tarragona. Por su rango se le encargaron varios asuntos de Roma y fué fundador de las misiones del Centro América, falleciendo de resultas de su trabajoso ministerio cerca de Caracas, en 1651. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1926) 336-414.

- [373] - Vives

SENDRA, O. M., PACÍFIC. *Observaciones de Pedro IV de Aragón a las constituciones Benedictinas o Caturcenses* (1337). El papa Benet XII donà el 28 de novembre de 1336 unes constitucions per als franciscans que pel nom de l'atorgant, es digueren benedictines. Al final n'hi afegí unes per les clarisses. Com que les últimes s'oposaven a les que regien a Aragó, el Rei En Pere exposà de part de les clarisses catalanes i després de diferents legacions a la Cúria papal hi envia les observacions que feia el rei a les constitucions benedictines. L'autor les publica tretes de l'Arx. Cor. Ar. Reg. 1054. *Arch. Ib. Am.*, 26 (1926), 255-61.

- [373a] - Rius

Jesuites

RODRIGUES, F. O Dr. *Gouveia e a*

entrada dos Jesuítas em Portugal (1540). El rei D. Joan havia manifestat que tenia tres desigs: "ser doutor de París e ver una fundaçem de theologos portugueses nelle e pregar e dizer missa na mesquita de Fez". Els dos primers els pogué satisfer. Per a satisfer el tercer en 1527 incitava al mateix rei a emprendre la conquesta de Fez. En una lletra que copia l'A., escrita des de París el 17 febrer de 1538, el Dr. Gouveia diu al rei que havia fet coneixença amb els fundadors de la companyia de Jesús i que seria una gran cosa d'invitar-los perquè anessin a convertir l'Índia. Que fóra suficient demanar-ho a Fabro i a Iñigo. *Broteria* 2 (1926) 267-274.

- [374] - Vives

MARCH, I. *Quién y de dónde era el monje manresano amigo de San Ignacio de Loyola*. En l'*Autobiografía de San Ignacio* es parla de que a Manresa tenia un frare "creo que de San Bernardo". No pocs comentaristes han suposat fos un benedictí del monestir de St. Benet de Bages, però no és possible. Ex realitat "era monje de San Bernardo o Cisterciense y moraba en el priorato de San Pablo, próximo a Manresa". *Est. Ecl.* 4 (1925) 185-193.

- [375] -

CABRAL, P. LLUÍS C. *Influencia dos Jesuítas. La legenda i la Historia*. Introducció a un llibre que serà publicat sobre la història dels Jesuítas al Brasil. *Broteria* 3 (1926), 24-47.

- [376] -

DE OLEZA Y DE ESPAÑA, J. *Historia del Colegio de Ntra. Sra. de Monte Sión de la Compañía de Jesús de la ciudad de Mallorca desde su principio con el orden de rectores y años*. Publicada en petites dosis en *Butll. Soc. Arq. Luliana* (1925-1927).

- [377] -

PRESTAGE, EDGAR. *A embaixada do padre-mestre Inácio Marcarenhas a Catalunha em 1641*. O Instituto (1926)

oct. nov. 575-603 | < *Ciencia tomista* (1927) 155.

- [378] -

RODRIGUES, F. *Os Jesuítas portugueses na Africa Oriental* (1560-1759 i 1890-1910). *A primeira missão na Cafraria sec. 16. Actividade missionaria no seculo 17 e 18. Expulsão violenta. Outra vez na Cafraria. Nova expulsão*. *Broteria* 3 (1926) 118-126.

- [379] -

Trappistes

ROUSSEAU, FRANÇOIS. *Les trappistes français en Espagne pendant la Revolution et l'Empire*. Uns monjos de la Val Sainte (Suïssa) passen a Espanya i s'estableixen amb no poques dificultats a Múrcia autoritzats per Carles IV. Altra expedició ha de desembarcar a Salou i són allotjats a Poblet (1794). Després passaren a Santa Susanna, Maella (Saragossa). *Rev. des Quest. Hist.* (1927) 118-133.

- [380] -

Ordres militars

MUNARRIZ URTASUN, P. DE. *El gran priorato de Navarra de la Orden de San Juan de Jerusalén*. Después de una consideración general sobre la Orden, cita los héroes navarros que murieron en las diferentes empresas contra los turcos y los caballeros navarros que aparecen con expediente en el Archivo Histórico Nacional, cuyos expedientes se hallan en 8 carpetas con curiosas noticias sobre las familias y con el escudo dibujado en color. Por fin cita los dos grandes maestros navarros Martín Garces (1595-1601) y Martín de Redin (1657-1660) y los priores de Navarra. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1925) n. 61, 47.

- [381] -

USÓN Y SESÉ, M. *Aportaciones al estudio de la caída de los Templarios en Aragón*. Estudi del procés dels templers, de les hostilitats i resistència en els castells, de la caiguda d'aquests, de la conducta de Jaume II amb els templers, dels béns, etc. *Fonts i bibliogra-*

fia. *Universidad*, (Zaragoza) 3 (1926) 479-523.

- [382] -

Capelles, Confraries

RIUS SERRA, J. *La capella de Sant Fructuós de Tarragona*. Publica l'A. una butlla de Calixte III de 24 de juliol de 1456 concedint indulgències a la sobredita capella. És interessant perquè diu la butlla que allí St. Fruitós amb Auguri i Eulogi hi va celebrar el sant sacrifici i allí també hi va sofrir el martiri. *Bol. Arq. Tarragona* (1926) 213-4.

- [383] - Vives

FULLANA MIRA, LL. *El palau del Real* (de Valencia) III. *Institució de noves capellanies i benifets en la real capella per lo rei en Pere lo cerimoniós*. En maig de 1346 instituï cinc capellanies, els obtentors devien tots els dies celebrar-hi missa, resar hores canòniques i alçar-se a mitja nit per a matines. Copia el document. *Cult. Valencia* 2 (1926) 74-76.

- [384] - Vives

VALLS I TABERNER, F. *L'hospital del Coll de Balaguer fundat per l'infant Fra Pere d'Aragó*. L'A. publica la documentació referent a aquesta institució hospitalària fundada en 1344 extreta de l'arxiu capitular de Tortosa, precedida d'unes notes sobre la importància d'aquesta mena d'institucions medievals, encara no ben estudiades. Sembla que l'A. vol identificar Coll Balaguer amb l'actual poble d'Hospitalet de l'Infant (partit de Falset, prov. Tarragona) dissentint de l'opinió de Morera que en la seva obra *Tarragona Cristiana* creia que *Hospitalet* portava el nom de la fundació d'un hospital que féu la reina Blanca d'Anjou († 1311) per aquells indrets, prop de la Font de Perelló. Els textos publicats a més dels documents referents a la seva fundació i dotació contenen també les seves constitucions. *Est. Franc.* (1927), vol. 39, 104-110 i 255-79.

- [385] - Rius

ALTISENT, J. B. *Llibre apellat "Speculum prioris" de la confraria de Sant Salvador de la seu de Lleida* (1483).

Notes històriques sobre la confraria, privilegis i transcripció del *Speculum Prioris* "en lo qual son scrites totes les coses, que lo Prior de la Confraria dels Clergues de Sant Salvador té a fer del dia, que novament es estat elet en Prior fins a la fi dels dos anys de son Regiment". Còdex de l'Arxiu de l'església de Santa Maria, en l'armari 3. *An. Sac. Tarrac.* I (1925) 353-380.

- [386] - Vives

RIUS SERRA, J. *La confraria de santa Eulàlia del Camp*. Un estudi sobre l'origen i transformacions de les nostres confraries encara no s'ha fet. Aquest treball del Dr. Rius retreu les més antigues que es coneixen i dona llur bibliografia, però principalment s'entreté a estudiar la de Santa Eulàlia del Camp, restaurada en 1156. *Est. Franciscans* 38 (1926) 174-186.

- [387] -

D'ALGAIDA, FRA SAMUEL. *Confraria del Santíssim nom de Jesús*. *BSAL* (1926) 4-6, 37-40.

- [387 a] -

ACAPITO Y REVILLA, S. *Las cofradías, las procesiones y los pasos de Semana Santa en Valladolid*. 138 pàgs. publicat com fulletó en *Bol. del Museo provincial de Valladolid* (1926).

- [388] -

GIMENO, H. *Antiquísima Cofradía de Santa María la Mayor* (Zaragoza). Datos para la historia. Curiosidades. Nombres de artistas zaragozanos en los siglos XIV-XVII. D'un manuscrit de l'any 1587. La confraria ja existia en 1297 amb l'objecte de socórrer els pobres vergonyants. *Bol. del Museo Prov. de Bellas Artes de Zaragoza* (1927), 13, 24-26.

- [389] -

VILASECA, S. *Dades sobre la Confraria dels Sants Metges a Reus*. Els cirurgians reusencs Joan Vilardell i Bar-

tomeu Vilella es presentaren al Consell ajustat el 19 juliol de 1471 i demanaren llicència de construir a l'església major de la vila una capella a honor dels Sants Metges Cosme i Damià en el lloc mateix on des de feia temps es venerava el retaule dels dits Sants. En 1538 existia una vertadera confraria de metges, després amb cirurgians, apotecaris i barbers. Se'n tenen notícies fins l'any 1695. *Rev. del Centre de Lectura de Reus* 7 (1926) 25-27.

- [390] -

VERGARA SEGOVIA, S. *Antecedentes madrileños de la Conferencia de San Vicente de Paul*. Els troba en el llibre "Libro primero | de Quentas Recivos y Acuerdos de la | Hermandad de el glorioso martir S. Lorenzo | para la limosna de los Pobres Vergonzantes de la Pa | rroquia de la Santa Cruz (1586-1621)." Precedeixen notícies sobre l'església de Santa Cruz que si no fou fundada en 614, com diu Asensio, és certament molt antiga i del temps dels mossàrabs. Reconstruïda tenia una magnífica capella de l'Assumpció. El Concejo Madrileño hi assistia a la processó de les palmes la diada de Rams. En 1620 i 1763 hagué de sofrir dos incendis i en 1868 fou atterrada. Transcriu els "acuerdos de la cofradía u ordenanzas aprobados por el Cardenal de Toledo (en 1615) y el Vicario General de Madrid". Carles III li concedí una llicència de demanar almoïna. Per ella sabem que aquesta associació des de 1615 tenia "médicos, cirujanos y amplia botica para la curación de los Pobres Vergonzantes... que los socorria con limosnas en sus enfermedades... que repartía otras limosnas por meses a viudas y personas vergonzantes de la parroquia. Que distribuía cédulas de pan y carne en las Pascuas de Navidad y Resurrección... Que daba anualmente bulas de la Santa Cruzada a los propios pobres... y a los que al administrarles el... Viático se hallaban sin ellas". *Rev. Bib.*

Arch. y Museo de Madrid 2 (1925) 69-82.

- [391] -

J. A. *Documentos inéditos. Primitivas Constituciones de la "Cofradía Mayor de San Cermín", que después se llamó de "Oculi Mei" que se remonta hasta la primera organización de la Parroquia, iglesia y cabildo. Año 1239. Bol. Com. Mon. Navarra* 65 (1926), 7-12.

- [392] -

HEREDIA, BELTRAN DE. *La academia, la Cofradía y la fiesta de Santo Tomás en Valencia*. La fiesta de Santo Tomás tenia en el reino de Aragón, y sobre todo en Valencia, un carácter más popular que en el resto de España. La academia o cofradía fué fundada en 1582 y duró hasta 1614. Noticias sobre la fiesta de Santo Tomás. *Ciencia Tomista* (1927, 1) 208-225.

- [393] -

Universitats

CAPDEVILA, SANG. *Les antigues institucions escolars de la Tarragona restaurada*. Com que ha de continuar, sols donem les capçaleres dels capítols. *Notes preliminars. Les primeres escoles. Les escoles dels infants. L'escola de Gramàtica i Arts. L'escola de Sagrada Escriptura. El Seminari tridentí. La Universitat. Est. Univ. Cat.* 12 (1927) 68-162.

- [394] -

JIMÉNEZ CATALÁN, M. *Memorias para la Historia de la Universidad literaria de Zaragoza*. Zaragoza 1926, 584 págs. "Comprenden desde 1583 en que el Dr. Cerbana fundó la Universidad hasta 1845 y es un estudio breve biobibliográfico de cuantos en la Univ. de Zaragoza obtuvieron los grados mayores en sus cinco facultades de Teología, Cánones, Leyes, Medicina y Artes con una manera de prólogo en cada facultad en que expone la génesis, desarrollo, progresos y norma que los catedráticos debían seguir para explicar sus asigna-

turas respectivas..." "Un índice alfabético al final del libro facilitará a los estudiosos al encuentro de datos" | < Cfr. *Esp. y Amer.* (1927) 221-222.

- [395] -

COTRINA, JOSÉ. *Un menorquín en la Universidad de Valencia*. A base de las notas recogidas por Juan Ramis Ramis († 1819) se cuenta la ceremonia celebrada en la Universidad de Valencia el 23 de abril de 1599 al tomar el grado de teólogo D. Bernardo Delgado con asistencia de Felipe III y de su hermana D.ª Isabel Clara Eugenia acompañados de D.ª Margarita de Austria, esposa del primero y del Archiduque Alberto, esposo de la segunda. Fiado en el apellido duda el A. de que Delgado fuese natural de Menorca. *Bol. S. Cast. Cult.* 7 (1928), 45-7.

- [396] -

ROS, SALVADOR. *Universidad Luliana. Distribución de cátedras en el año 1625*. 600 lliuras; 60 y 70 als professors; 30 al algozir i al vadell. Aquestes catedres amb les que ja hi havia eran 15, contenant la Gramma, Llogica y Philosophia, Theologia, Canones Lleys y Medicina. *Bol. Soc. Arq. Luliana* (1926) 187-189.

- [397] -

PEREZ GOYENA, A. *Episodio curioso en un acto teológico celebrado en Salamanca*. Acto de Teología del 12 marzo 1705. Contienda con motivo de ciertas afirmaciones del activante P. José Chanta Herrera, S. J. *Est. Ecl.* (1927) 213.

- [398] -

HEREDIA, BELTRÁN DE. *Los benedictinos en la Universidad de Santiago*. (Conclusión. *Bol. Real. Acad. Gallega* (1926), marzo.

- [399] -

Vària

ALCOCER, M. *Consejo Supremo de Inquisición*. Formación de este Consejo. Llista i dates biogràfiques dels inquisidors generals des de Fra Tomàs de Torquemada (1483-1494) fins a D.

Francisco Pérez Prado de la Cuesta, obispo de Teruel. *Rev. Hist. Valladolid* (1925) 65-74.

- [400] -

ALCOCER, M. *Consejo de Cruzada de Granada*. Llista i biografia dels Comisaris generals des de D. Pedro González de Mendoza (1428) fins al Dr. Fray Gaspar de Medina i Oviedo (s. XVIII). *Rev. Hist. Valladolid* (1927) 114-123.

- [402] -

LETURIA, S. J., PERE. *Un párrafo más sobre el Patronato de Indias*. El P. Cuevas dubtà de l'integritat d'una butlla de Juli II de 28 de juliol de 1508, que es té com a base de l'origen del Patronat d'Indies i el P. Leturia desfà les raons principals que fan dubtar al P. Cuevas, ja que Hispània nova no es pot referir a Mèxic (prengué aquest nom en 1511), sinó a l'illa L'Espanyola, a la qual convenen molt bé les expressions contingudes en la butlla de Juli II. I acaba explicant el per què no es troba en els butllaris i potser tampoc en els Registres del Vaticà per la manera que registren els documents. *Razón y Fe*, 78 (1927) 512-27.

- [403] - Vives

LETURIA, S. J., PERE. *El origen histórico del Patronato de Indias. Un problema de actualidad hispano-americano*. Els incidents ocorreguts en la provisió de l'arquebisbat de Buenos Aires donaven actualitat a aquest tema que l'A. planteja amb tota serenitat buscant els antecedents del Patronat en la concessió d'aquest dret feta a Ferran i Isabel i obtingut gràcies a la tenacitat del mateix rei del llavors pontifex Juli II en 1508, mitjançant un procés gradual amb vistes a la major facilitat de l'evangelització del Nou Món. *Razón y Fe*, 78 (1927) 20-36.

- [404] - Rius

LETURIA, S. J. PERE. *Alusiones en la Cámara Argentina al origen histórico del Patronato de Indias*. En la mateixa Revista el mateix A. recorda els antece-

dents de la qüestió i ara refuta les idees regalistes exposades en la Cambra de Buenos Aires pel Dr. Leopoldo Melo, en setembre de 1926, i refereix com a principis del s. XIX al deslligar-se de la Corona les repúbliques hispano-americanes busquen la solució als problemes que respecte al patronat es presenten, no fent prevaler el regalisme, sinó posant-se en contacte amb Roma. *Razón y Fe*, 78 (1927) 326-35.

- [405] -

LETURIA, S. J., PERE. *Novum Spagnole Nomen, o nuevas aclaraciones sobre la bula inicial del Patronato de Indias*. En articles anteriors l'A. argumentava a favor de la integritat de la butlla de Juli II de 28 de juliol de 1508 a base dels textos impresos. Una investigació més fonda a Simancas li ha proporcionat una còpia coetània de dita butlla, en la qual es llegeix no *Novam Hispaniam*, sinó *novum Spagnole nomen* molt més conforme al nom dat per Colom a l'illa d'Haití, explicant de passada la corrupció de *Spagnole* per *Novam Hispaniam* deguda a una còpia que hi ha a Sevilla de 1580. *Razón y Fe*, 80 (1927), 171-181.

- [406] - Rius

LLOMPART, DR. JOAN. *La imatge de Montserrat, presonera de guerra en 1822 y libre en 1824*. Transcripció de la relació de fets escrita en 1824 per Miquel Ràfols, Ecònom de (Martorell?) *An. Monts.* (1925) 357-362.

- [407] - Vives

Peregrinatges

VOLTAS, P. *Carta dels procuradors de Tortosa al Prior de Montserrat, de 2 febrer de 1445*. La ciutat de Tortosa flagel·lada per la pesta envia a Montserrat "cinc peregrins amb un ciri e cert nombre de cantes d'oli", per a demanar que cessi la dita pesta. *An. Monts.* 6 (1925) 355-356.

- [408] -

GÓMEZ, FREDERIC. *Documents refe-*

rents a pelegrinatges que la vila de Cervera féu a Madona de Montserrat per obtenir pluja. 4 doc. extrets de l'arxiu municipal de Cervera. Maig de 1672 i genr de 1575; maig de 1548 i abril de 1566. *An. Monts.* 6 (1925) 363-367.

- [409] - Vives

GUDIOL, JOSEP. *De peregrins i peregrinatges catalans*. L'autor presenta en un treball concís i documentat totes les notícies que a l'entorn d'aquest tema ha recollit pacientment en arxius i publicacions de casa nostra. Llevat del viatge d'Eterea en el segle IV i d'algunes poques dades dels rituals mossaràbics, res no es coneix fins a l'època de la reconquesta, quan per motius piadosos, abans d'empendre's les Croades, els pelegrins catalans començaren a visitar el Sant Sepulcre: aquests pelegrinatges s'intensificaren durant les èpoques de conquesta dels Sants Llocs, devenint usuals després de la caiguda de Trípoli i més encara quan hi hagueren les bones relacions comercials i polítiques que Catalunya sostingué amb l'Orient. Així mateix començaren aviat els pelegrinatges més fàcils a Roma, a Sant Jaume de Galícia i a altres santuaris famosos. Mn. Gudiol enumera i nomena els pelegrins dels quals es té coneixença en bona part pels documents d'última voluntat i de deixes pies; tracta, segons els documents, de les rutes que seguien, dels cerimonials litúrgics emprats per l'Església en la iniciació i aptació de pelegrins, de pelegrins tramesos pel comú de les poblacions o per llurs magistrats, dedicant una última part als objectes piadosos que trobaven en els santuaris i al vestuari dels romans. *An. Sac. Tarrac.* 3 (1927) 93-120.

- [410] - Junyent

ALVENTOSA, O. M., JOAN. *España y los Santos Lugares de la Palestina*. Resumeix l'A. la situació de Palestina des de 1630 a 1637 en què els Llocs sants eren disputats fortament pels cismàtics, i les generositats de Felip IV envers

els mateixos Llocs i publica dos executòries dels privilegis concedits als recapitadors d'almoines per Palestina, del mateix Felip IV, una de l'Arx. Cor. Arag.

i l'altra de l'Arxiu d'Indies, de 31 d'octubre de 1638 i de 4 del mateix mes de 1655. *Arch. Ib. Am.* (1927) 239-43.

- [411] - Rius

ARQUEOLOGIA, ART

Romana

GUDIOL, JOSEP. *Primeres manifestacions de l'art cristià en la província tarragonina*. Es un resum indicador de tot això que és conegut en la nostra terra com a pertanyent als seus primers segles de cristianisme. Comença amb un esguard general sobre les poques dades certes primitives quant al desenrotllament de la fe i constitució històrica, seguint una descripció sumària d'alguns monuments coneguts per altres publicacions. Mn. Gudiol, però, dedica una interpretació iconogràfica a l'edifici de Centcelles el qual reté com a cristià; presenta un per un els sarcòfags sortits de nostres cementiris i reserva una bona part de l'estudi a la descripció i interpretació de més d'una vintena d'inscripcions sepulcral aparegudes en la primera tongada de treballs a Tarragona quan es descobrí la Necròpolis cristiana en 1923, avui en plena activitat d'excavació. Arrodoneixen aquest capítol algunes altres inscripcions solteres i un estudi sobre les monedes d'aquella època. | *An. Sac. Tarrac.* I (1925), 301-330.

- [412] - Junyent

TULLA, JOSÉ; BELTRÁN, PÍO; OLIVA, COSME. *Excavaciones en la necrópolis romano-cristiana de Tarragona* (Junta Superior de Excavaciones y Antigüedades. Memoria núm. 5 de 1925-26). Madrid, 1927, 34 páginas. Un plan general, 17 láminas. — Relació dels objectes trobats en les excavacions de l'esmentada necròpolis des de 1923 a 1925. En unes notes preliminar suposen els autors que els terrenys de l'excavació

foren ja usats com cementiris des de 260 utilitzant indirectament o directa ruïnes de finques a'li existents. Dita necròpolis comença essent pagana i després s'hi enterraren cristians i pagans barrejats. Transcriuen 87 inscripcions, cristianes les 33 darreres. D'aquestes sols se'n troba una certament datada de l'any 393. Segueixen les estampilles sobre vasos de terra sigillata i un *Inventario de los objetos arqueológicos encontrados en la cimentación de la fábrica*, que dona 903 objectes.

- [413] - Vives

VIVES, JOSEP. *Damasus i Filocalus*. Ningú no s'havia ocupat encara d'un estudi de les inscripcions dictades pel Papa St. Damas (366-384) basat en la mateixa paleografia. Es sabut que la majoria d'elles fou dissenyada per Eusebius Dionisius Filocalus amb un caràcter de lletra especial, però els autors que n'havien tractat establien uns criteris massa rígids sobre l'època en què es desenrotllà aquest tipus de lletra filocaliana i la imitació d'ell que perdurava durant el pontificat següent, en temps del Papa Sirici (384-389). L'autor d'aquest treball examina i discuteix les hipòtesis emeses, valoritza els criteris establerts i fent un estudi aciençat sobre la mateixa paleografia epigràfica, filocaliana pura o filocaliana imitada, defineix més amplament i certa l'època en què ambdues es troben. Així conclou que és molt aventurat fixar la data precisa del començament de la lletra filocaliana pura: l'únic epitafi damasià datat és de l'any 383 que no sembla dissenyat de Filocalus; a més es troba un

espai de temps més o menys llarg en el qual s'usen indistintament els caràcters filocalià i semifilocalià i es troben epitafis certament damasians tractats amb aquest últim tipus, la qual cosa fa creure que Filocalus deixà de treballar o morí en l'any 383. Per altra part l'estudi de la paleografia ha revelat un ordre de perfecció en el disseny i progrés artístic d'aquest artista que es manifesta per primer cop en la inscripció *Cingebant*, la més imperfecta, avença en la de Sta. Agnès, es perfecciona en la de St. Eutiqui i en la de St. Gener, i més que tot en la *Hic congesta*, en la de St. Corneli i en la de St. Eusebi que porta la seva signatura. Si la inscripció de *Projecta* de l'any 383 fos dissenyada per ell seria en l'ordre ascensional de perfecció quant als nexos, abreuaments i tipus o almenys restaria en perfeccionament gradual, però com que de fet el caràcter és molt inferior i divers, fa suposar que Filocalus hauria mort ja en aquella data i això explica la presència d'epitafis damasians incisos en tipus semifilocalià que perdura encara en el pontificat de Sirici. | *Anal. Sac. Tarrac.* 2 (1926), 483-95.

- [414] - Junyent

PÉREZ DE URBEL, JUSTO. *Epigrafia burgalesa*. Ofrece dos inscripciones inéditas halladas en tierras de Burgos. Primera encontrada cerca de Silos en el Cerro de San Cristóbal:

✱ IN NOMINE DNI.
IC EST VIRTUS
DĪ IN ORE GHĪ XPI
VT FI... RTVRE

Siguen unos trazos de letra y abreviatura para indicar que la inscripción continuaba. La paleografía nos lleva al s. VI o VII. La *D* de forma griega nos lleva a este mismo tiempo. La fórmula *hic est virtus* indica que se trata de un arquitrabe de puertas y que no era una piedra tumbal (Cfr. Mercati, *Atti della*

Pont. Ac. Rom. di Arch., serie III, 1921-23). Recordaba la presencia especial de Dios en los templos consagrados, y por eso en los himnos de la iglesia mozárabe, cantados en la consagración de templos, se pedía para aquel lugar la virtud de Dios. *Flagret hic virtus... Hic tua virtus redundet.*

Vigila puso en su famoso códice, refiriéndose a la iglesia de San Martín de Albelda: "Virtus hunc locum summi Dei Filii mundat".

La fórmula *in ore Dei* hace, sin duda, referencia a un paso de la vida de San Cristóbal. Este Santo pidió al Señor protección en las enfermedades y accidentes atmosféricos para aquellos lugares donde se veneraran sus reliquias, y el Señor le dijo: "Secundum quod postulas, ita erit". (Vide: *Analecta Bollandiana*, X, pág. 405.) BRAH, 87 (1925), p. 87-92.

- [415] - Vives

Exercitatorium (1927), 144. Inscripción cristiana entrada al museo diocesano de Barcelona:

...T IN PACE *crismon*
...ER CRISTI
...ERES ME DV
creu *creu*

que potser podria llegir-se: ...quiesciT
IN PACE ...puER CRISTIANus...

- [416] -

NOVAL, FRANCISCO. *La supuesta lápida sepulcral de Osio*. En el folleto *La glorificación de Osio*, del Ilmo. A. Pueyo, se da el grabado de una lápida antigua hallada en Manacor (Cfr. *BSAL*, 1923, p. 204, 295, 257).

CresantI ANNorum
SOSSIUS
et ValeriUS FILi
paTRI CAR

La inscripción no dice en sí que sea cristiana, pero hallada en una basilica,

debe tenerse por tal; quizá del s. iv o del v-vi. | *BRAH* (1926), p. 389.

- [417] -

MÉLIDA, J. R. *Inscripción cristiana de la provincia de Huelva anterior al siglo V*. Es la de Hübner: *Corpus Inscript. latin.*, supl. n. 80 (Berlín, 1897), quien la hace del siglo i. *BRAH* (1926), 489.

- [418] -

MACÍAS, M. *Epigrafía romana de la ciudad de Astorga*. Publica el text de la següent inscripció cristiana per la creu dintre un cercle que l'encapsala:

+

D M
DATIVO
IVLIAN
AE · FILI
O MAT
ER PIEN
TISSIMA
VIXIT AN
III DIEBVS
* * *

Bol. Arq. Com. Prov. Monumentos de Orense 7 (1923-26), 80-81.

- [418a] -

CASTILLO, ANGEL DEL. *Un crismon del siglo v* (lámina y siete grabados). *Bol. Real Ac. Gallega* (1925) noviembre. | < *Bol. Arq. Tarragona* (1925) 112.

- [419] -

GARCIA ROMERO, C. *La inscripción de la Iglesia de Ceructis* (un grabado). *Bol. Real Ac. Gallega* (1926) enero.

- [420] -

CASTILLO, A. DEL. *Inscripciones inéditas de la Catedral de Santiago* (dos grabados). *Bol. Real Ac. Gallega* (1926) enero. | < *Bol. Arq. Tarragona* (1926) 160.

- [421] -

CARRIAZO, J. DE M. *El sarcófago cristiano de Berja*. Preceden unas notas sobre los sarcófagos cristiano-romanos de España con un mapa topográfico sobre su situación al ser hallados y un índice sistemático completo de to-

dos ellos. Deshace algunas de las equivocaciones del artículo *Espagne* de Lelclercq. El de Berja corresponde al tipo corriente de los figurativos sin *strigiles*, ni separación de ningún género entre los distintos asuntos. No es de tan buen arte como los de Zaragoza. Conserva rastros de policromía. Presenta 17 figuras grandes y 4 de pequeñas con los asuntos de izquierda a derecha: Resurrección de Lázaro — entrada de Cristo en Jerusalén — orante entre dos apóstoles — Jesús anunciando la negación de Pedro — prisión del apóstol y un grupo de tres personajes, el uno sentado. (Vide: WILPERT.) Siguen unas notas adicionales sobre la Historia de Berja y sobre la Misión de los Varones apostólicos, afirmando que este sarcófago viene a confirmar la historicidad de su misión en España. Berja sería el *Bergi* a donde fué destinado San Tesifonte. (1 lámina y 2 mapas.) *Arch. Esp. Art. y Arq.* (1925), 197-211.

- [422] -

Sarcòfags

WILPERT, G. *Cattura e comparsa dei principi degli apostoli davanti Nerone*. Dóna la justa explicació de la darrera escena del sarcòfag de Berja, no interpretada per Carriazo. S'ha volgut introduir un suposat conflicte doctrinal entre Sant Pere i Sant Pau, però tot l'art antic el desmenteix. En un fragment de sarcòfag de la catacumba de Pretextat veiem Sant Pere assegut en una càtedra ensenyant i en aqueix precís moment és arrestat per dos soldats. Ningú no havia observat que al costat de Sant Pere hi ha senyals d'altre personatge, qui no pot ésser sinó Sant Pau. L'artista, doncs, suposava que els dos apòstols foren arrestats junts. En el sarcòfag de Berja veiem confirmada aquesta creença en l'escena de sis figures: Sant Pere i Sant Pau entre dos soldats, Neró i guàrdia. Neró seu sobre la *sella curulis* vestit reialment, porta barba llarga i cabellera plegada amb la

diadema. Amb l'esquerra empunya el ceptre; amb la dreta fa signe de preguntar. Els apòstols porten el volum plegat. El sarcòfag és de la meitat del segle IV. *Arch. Esp. Art. y Arq.* 2 (1926), 1-9.

- [423] -

URANGA, J. E. *Un sarcòfago romano-cristiano en Castiliscar*. Sirviendo de frontal de un altar de la iglesia románica de aquel pueblo (prov. de Zaragoza) se halla una gran losa de mármol alabastro admirablemente esculpida. Mide la parte conservada 2'223 por 0'74 m. y en alto relieve hay esculpidas de izquierda a derecha: la resurrección de Lázaro, la curación de la hemorroisa, una orante, un personaje que presenta al Señor un plato con un pez, la conversión del agua en vino y la adoración de los Magos. Total 16 figuras distribuidas en seis asuntos. A la derecha de la orante hay un personaje con un rollo en la mano. Jesús está representado todas las veces imberbe. Los demás personajes excepto los Magos llevan barba cerrada. La orante y la hemorroisa llevan el velo. La pieza es toda bellísima y de muy buen arte. Será de la mitad del s. IV. En Castiliscar ya en el s. XVII fueron hallados restos romanos. *Bol. Com. Mon. de Navarra* (1927) 286-89.

- [424] -

Descubrimiento arqueológico. Al hacer excavaciones para sacar piedra entre Puente Mayorga y Guadarranque (Cádiz), en un cerro de arena cercano a la playa de La Línea a 1 1/2 metros de profundidad ha sido descubierto un sarcòfago de una sola pieza calcárea con una gruesa cubierta a doble pendiente que presenta un frontón en cada esquina. Contenía dos esqueletos. El frontal con *strigiles*. *Ibérica*, 14 (1927), 226-27.

- [425] -

HERNÁNDEZ MOZO, F. G. *Los mosaicos de Piedrahita de la Sierra* (en

Nuestra Señora de la Vega, valle de Graneja). La habitación descubierta con muros de mampostería 6'38 m. X 6'78. En el ángulo un hueco que ocuparía un sillar circular base de una columna empuotrada en parte en el muro. Los mosaicos se han hallado debajo de otro pavimento reciente. La cenefa general es de tradición romana. El piso dividido en siete rectángulos enmarcados por dicha cenefa teniendo 81 cm. cada uno de centro a centro. Sólo hay la parte superior de estos rectángulos. En el de la izquierda se ve un dibujo de carácter bizantino. En el último a derecha se ve una cruz negra en diagonal aureolada de rojo. Parecen de época visigoda. Otro mosaico fué hallado correspondiente a otra habitación. Este presenta el dibujo completo. Dimensiones 1'50 X 0'93 cm. *Arquitectura*, 1927, n. 94, p. 50-55.

- [426] -

URANGA, JOSÉ E. *El culto al Toro en Sos*. En esta villa han sido encontradas tres piedras con grabados del Toro, reproducidas en tres láminas. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1926), p. 415-21.

- [427] -

Visigòtic, aràbic, mudèixar

ARTIÑANO, P. M. DE. *Una patena de vidrio visigoda*. Hallada en 1922 en el término de Beas (Jaén) rota e incompleta, adquirida por el autor.

Bandeja rectangular de vidrio azul intenso, obtenida por moldeado, de unos 30 cm. largo X 12'5 cm. ancho y espesor variable hasta 65 mm. Una base rectangular de unas 24 X 12 cm. limita la superficie útil, hay unas especies de *asas* en volutas. La superficie no es lisa y en el centro se dibuja en bajo relieve un *pez*. La impresión es que se trata de una patena cristiano-romana poco distante del s. II y la figura del pez, símbolo eucarístico de Jesucristo, parece reforzar esta creencia.

El análisis minucioso de los componentes y de los colores del cristal y su

comparación con los vidrios romanos y con los posteriores, sobre todo con los objetos del Norte de Africa descritos por Dölger (*Der heilige Fisch*, Munster in W., 1922) hacen creer al autor que se trata de un objeto parecido visigótico anterior a la invasión árabe, y que bien pudo servir para el uso litúrgico, lo que tendría, si así pudiera demostrarse, grande importancia. *Arch. Esp. Art. y Arq.* 2 (1926), 143-152.

- [428] -

MERGLINA, C. DE. *La Iglesia rupestre de Barbastro* (provincia de Málaga). Construida por el caudillo mozárabe Omar, hijo de Hafsun, hacia el año 884. La Iglesia oriental al Este, de tipo basilical, a tres naves, crucero y tres capillas a la cabecera; la central de herradura y las laterales cuadradas. 16'50 m. largo $\times$ 10'50 m. ancho, muros de 50 a 60 cm. todo abierto en la peña. El lado derecho no fué acabado. Aberturas de la nave central a la izquierda en arcos de herradura y mozárabe. El ábside central de herradura con piso 0'17 m. más alto que la nave de 3'30 m. ancho. Fué construida no después del 917 y sin duda simultánea de la de Escalada consagrada en 913. La iglesia se construyó por excavación, procedimiento usado en otras iglesias de los siglos IX-X de España como San Juan de la Peña. En Capadocia existen varias por el estilo. (Cfr. Jerphanion: *Les églises rupestres de la Cappadoce*.) *Arch. Esp. Art. y Arq.* 1 (1925), 159-176.

- [429] -

CAMPS CAZORLA. *Puertas mudéjares con inscripción eucarística*. Son ocho puertas de un tamaño que oscila de 1'70 a 0'84 m. "Son de dos hojas, totalmente de madera, suelen ir doradas y pintadas, por lo general, con azul y rojo y su decoración está constituida por un recuadro en que llevan inscripción latina, y dentro de él por un trazado geo-

métrico de diversos tipos." Estos dibujos geométricos son llamados *lazos*. Estudio de su técnica. Las puertas son: 1. Procedente de Jaén (se ignora su paradero). 2. Estuvo en Baeza en la catedral en 1893, servía para la subida al sagrario. Desapareció por venta. Estas dos no tienen inscripción. 3. Puerta del archivo catedral de Jaén vendida en 1925. Su inscripción dice: "*O excellentissimum sacramentum et? adorandum venerandum, laudandum, glorificandum precipuis magnificandum laudibus dignis divinis | exaltandum atque administrandum viduis? devotis prosequendum obsequiis et sinceris mentibus retinendum salvator ait dominus |*" 4. De la capilla de la Concepción de San Andrés de Jaén. Está dorada y policromada. Lleva la inscripción: *O sacrum convivium*, etc. 5. Perteneció al antiguo sagrario de la iglesia del Castillo de Aracena, ahora en la parroquia de la Asunción de id. Inscripción: "*Ego sum panis vivus...*" (In. 6, 51-53). 6. Puerta de San Martín de Sevilla perteneciente al antiguo sagrario; mal conservada. Mide 2'015 $\times$ 97 m. Inscripción: *Ego sum panis vivus...* 7. Ahora en el Museo de Artes Decorativas de París, en donde consta como procedente de Siria del s. XVI. Inscripción: *Ego sum panis*. 8. Ahora, en el Museo Arqueológico de Madrid, es quizá el más bello ejemplar. Inscripción: *Ihesu nostra redemptio, amor et desiderium Deus creator omnium homo in fine temporum: Que te vincit elegi ut ferres nostr | a crimina et rrepeiam ferret in pe a crimina crudelem mortem pociens ut nos a morte solveres. Presta pater omnipotens*. Estas puertas serían todas seguramente de sagrario. Este estaría colocado a un lado del altar mayor. Entre otros argumentos lo prueba una cita del libro de Visitas pastorales de la parroquia de Frómista de 1530. en la cual se dice que se quite el sagrario del lugar que ocupaba al lado del altar mayor y se

ponga sobre el mismo. *Arch. Esp. Art. y Arq.* (1927), 197-220.

- [430] -

ZELSON, G. *Viga mudéjar con inscripción hebreaica en Toledo*. Estaba en el depósito de materiales de San Juan de los Reyes, ahora en el Museo arqueológico de Toledo. Se trata de un fragmento de inscripción conmemorativa fecha hebrea de 7940 que corresponde a nuestra era 1180; la preceden dos palabras de difícil interpretación. Probablemente es el ejemplar más antiguo de inscripción hebreaica tallada sobre madera, pero su valor está en que resuelve un punto discutible de la antigua historia judaica-toledana. Es muy probable perteneciera a la construcción de Santa María la Blanca. Traducción: "fué erigida sobre sus ruinas en el año cuatro mil novecientos cuarenta". *BRAH* (1925), p. 318-21.

- [431] -

TORMO, E. *Descubrimiento de un monumento árabe en Madrid*. La iglesia de San Nicolás (sita en la plaza del Biombo). La halló Elías Tormo haciendo ver sus partes árabes. Gómez Moreno prepara un estudio. *IP*, I (1927), p. 24.

- [432] -

GARCÍA Y GARRETA. *Asociación de Arquitectos de Cataluña. Anuario de 1926. Torres de Teruel*. Meravellous torres de Sant Martí i Sant Salvador de Teruel, monument d'excepcional vàlua, deguda als clàssics mudèixars, atribuïda al segle XIII durant el regnat de Jaume I. Fotos, plantes, seccions, alçats, etc. | < *BCEC* (1927), 77.

- [433] -

OLEZA, J. M. DE. *Inscripció hebreaica arqueològico-bíblica de Palma de Mallorca*. La inscripció fragmentada es troba en 8 plaques rectangulars d'argent posades en dos bordons de primitxer, primitivament "Rimmonim" dels jueus de Mallorca del s. XIV o XV. Les inscripcions han estat objecte de diferents

interpretacions no satisfactòries, entre elles la donada en 1907 per Moisés Schwab, conservador honorari a la Biblioteca Nacional de París. La solució es troba en què les plaques foren canviades d'ordre a l'adoptar-les al servei de la catedral catòlica. En l'ordre primitiva donen una cita abreujada dels versicles 8-10 del salm 19. *An. Sac. Tarrac.* 1927, p. 7-32.

- [434] -

FITA, FIDEL; HERNÁNDEZ SANAHUJA, B. *Les inscripcions funeràries hebrees de Tarragona*. Reproducció de l'antiga polèmica entre aquests dos autors sobre les inscripcions de Tarragona. Hernández Sanahuja volia que les inscripcions fossin del segle VII o VIII. El P. Fita les col·loca al XIII o XIV. *Bol. arq. Tarragona*, 1925, 10-12, 21-23.

- [435] - Vives

Monestirs

SERRANO, L. *El real Monasterio de Santo Domingo de Silos*. Su historia y tesoros artísticos. Burgos, 1926, 8.º, 196 p., 36 pl. | *CD*, 148, p. 229-30 | *RHE*, 1927, p. 60.

- [436] - Vives

TORRES BALBÁS, L. *Las ruinas de Santa María de la Vega* (Palencia). Monasterio cisterciense en ruinas, fundado por Rodrigo Rodríguez Girón, hermano de D. Gonzalo, mayordomo mayor de Alfonso VIII. La escritura de donación es de 1215. Tenía tres ábsides; se conserva el mayor y el del Evangelio en planta semicircular. Es en obra de ladrillo morisco. *AEAA*, I (1925), p. 319-320.

- [437] -

SARTHOU Y CARRERAS. *Las maravillas de Piedra*. Valencia, 1926, en 8.º, 77 p. 24 lám. *BCEC*, 1927, p. 80.

- [438] -

LAMPÉREZ ROMEA, V. *La iglesia de San Salvador de Leyre*. Este monasterio existía ya en el siglo IX, pasó después a la regla de Cluny con Sancho Ramírez. Teobaldo, hacia el 1236, in-

troudujo allí los cistercienses, si bien unos pocos años; hacia 1270 volvió a los benedictinos. Queda la iglesia con su cripta. Esta cripta, antiguo panteón regio de Navarra, es de tres naves. La iglesia es un magnífico monumento. Consagrada en 1098 es un fuerte ejemplar de la escuela poitevina en su más arcaica manifestación. *Bol. Com. Mon. Navarra*, 1925, n. 61, p. 67-70.

- [439] -

KROHN, J. M. *El monasterio de San Juan de Los Reyes. Revista de Arte*, Toledo, marzo 1927. | *Arq.* (1927), 184.

- [440] -

LARUMBE, ONOFRE. *La Comisión de Navarra y el Real Monasterio de Santa María de la Oliva*. Este monasterio, recuperado ahora por los cistercienses, fué fundado por el rey D. García Ramírez en 1134, siendo, por consiguiente, el más antiguo de España fundado por los cistercienses. El rey llamó de la Abadía de Scala Dei (entre Tarbes y Lourdes) dos monjes y el abad Bertrand, discípulo de San Bernardo. En 1140 ya había criado para Dios once monjes. Siguen los privilegios de los reyes de Navarra y Aragón (10 láminas). *Bol. Com. Mon. de Navarra* (1927). 290-299.

- [441] -

Rfos, T. *El monasterio de Santa María de Ovara, Ribagorza*. 7 fotografías. Ovara fué fundado en 813 por D. Bernardo, conde de Aragón, y dedicado a la Virgen, San Pedro, Pablo, Esteban, Santa Cruz. El actual monasterio, del siglo XI, se construyó poco después. Iglesia a tres naves, tres ábsides, las bóvedas, parte de arista, parte de cañón. *Arq.* (1927), 3-7.

- [442] -

DOMENECH Y MONTANER, LL. *Historia y arquitectura del Monestir de Poblet. Barcelona* (1925) 372 pàgs. Fundació i emplaçament. Organització general. Organització conventual. Les

construccions (darrerries del s. XII al s. XVIII). Il·lustrada i documentada.

- [443] -

OBERMAIER, HUGO. *El ex monasterio de Sobrado de los Monjes (La Co-ruña)*. *BRAH* 90 (1927) 294-297.

- [444] - Vives

Esglésies, capelles

CONDE DE CEDILLO. *La iglesia de San Juan de los Reyes; su claustro y edificio anexo en Toledo*. 7 láminas. *BRAH* (1926), 458-62.

- [445] -

PASSOS, CARLOS DE. *Porto*. Noticia historico-archeologica e artistica da cathedral e das egrejas de Santa Clara, San Francisco e Cedofeita. Porto, 1926, 69 p., 40 reprod. | *Bull. Hisp.*, 1927, p. 354. | *Cfr. Brotéria*, 2 (1926), 314-15.

- [445a] -

FIGUERA, LUIS DE LA. *El monasterio del Santo Sepulcro de Zaragoza*. Plana y 9 fotografías. Fundado en 1276 para convento de religiosas canonesas del Santo Sepulcro por la marquesa de Navarra y Gil López de Roda. Lo más notable conservado es el actual coro, que debió ser la sala capitular, con ventanas y bóveda gótica, ésta con una llave estalactítica árabe. Hay algunos capiteles raros, calificados por Lampérez de románico-mahometanos, una puerta árabe y dos interesantes retablos del siglo XIV. *Arq.* (1927), 83-90.

WEYLER, ANT. *La catedral de Orense* (consagrado en 1199 el altar mayor). Fotos del retablo de la capilla mayor, reja plateresca de dicha capilla, sepulcro del obispo fundador, pórtico del paraíso. La fachada se restauró en el siglo XVI y también en el siglo XV. *Raza Española*, 1926, n. 85-86, p. 80-99.

- [446] -

VIDAL, RODRÍGUEZ. *El Pórtico de la Gloria*. "El Sr. Vidal Rodríguez en su curioso libro, acompañado de un álbum de interesantes fotografías, pone a nuestro alcance y nos explica los versículos

de la Biblia, las profecías mesiánicas y las enseñanzas evangélicas esculpidas por el gran maestro Mateo". En 1168 estaban paradas las obras de la catedral; estuvo allí el rey de León, Fernando II, y con el arzobispo decidieron sustituir la fachada occidental por un pórtico digno de la gran basilica. El libro del profesor Vidal Rodríguez es otro argumento en pro de la tesis de Porter. | *Arte Español* (1927), 175.

- [447] -

LAMBER, E. *El pórtico octogonal de la iglesia de Eunate*. La iglesia de Eunate, de planta octogonal, está rodeada de un pórtico de esta misma forma que no está unido a la iglesia. Lo estudió ya Lampérez. Estudiado el pórtico hay que concluir que la arquería octogonal de Eunate es mucho más reciente que la iglesia. Perteneció al siglo XVII. Todos los capiteles de los siglos XII i XIV son los restos empleados en el XVII de una construcción más antigua, un claustro probablemente, cuya disposición de ningún modo pudo ser la del pórtico actual. Contra la creencia de Madrazo no hay en la cripta nada del siglo IX, a no ser los capiteles; lo demás es románico. La iglesia románica consagrada en 1098 subsistió hasta después de 1273 y anterior a esta fecha es la portada románica pura. Los cistercienses hicieron la nave a bóvedas de crucería del XIV. 2 planchas de la cripta y tres planos. | *Bol. Com. Mon. Navarra*, 1925, p. 219-23.

- [448] -

HUIDOBRO SERNA. *Santuario de Nuestra Señora la Real y Antigua de Gamoral* (Burgos), por el Dr. D. Luciano Huidobro, Pbno. Lérida, 1926. Ilustrada con fototipias. | Cfr. *BSEMa*, 25 (1927), 94; *RESilos*, 57 (1926), 494-95.

- [449] -

AGUILAR, A. DE. *Illescas, notas histórico-artísticas*. Catedral con partes y torre románico-mudéjar. Un San Ilde-

fonso del Greco. Otros objetos religiosos. *BSEMa* (1927), 121-157.

- [450] -

AGUILAR CUADRADO. *La catedral de Sigüenza*. (*El arte en España*, 7, XX). Barcelona, 1927, 32 p. | *RHE*, 1927, n. 6457.

- [451] -

BARREIROS AGUIAR, P. M. DE. *Igrejas e capelas românicas de Ribeira Lima*. Vol. de 96 pag., 71 estampas e 5 figuras no numeradas en el texto. Porto, 1926. Describe 23 monumentos situados a Igreja de S. Claridio de Nogueira e a de Santa Maria de Ermelo. | Cfr. *Broteria*, 4 (1927), p. 314-315.

- [452] - Vives

PUJOL, P. *L'església de la Pietat de la Seu d'Urgell*. És una monografia completa i documentada sobre la història artística de l'església de la Pietat aixecada vora els claustres de la Seu d'Urgell en l'antic refector capítular, i més tard casa dels beneficiats, per Mossèn Joan Pere Correa entre els anys 1530-1533: fou obrada pels mestres de cases de la Seu, Jaume Serra i son gendre Joar Vaxtier. L'imaginaire Jeroni Xanxo hi féu el retaule de la Pietat, que decorà en 1573 el mestre Antoni Peitavi, pintor de Tolosa i habitant de Perpinyà. L'autor completa les notícies que ha pogut trobar entorn d'aquests dos artistes, del naixement que tantes altres obres deixaren a la Seu d'Urgell per encàrrecs del Capítol. *An. Sac. Tarrac.* 1 (1925), 331-352.

- [453] - Junyent

GÓMEZ MORENO. *Documentos referentes a la Capilla real de Granada*. 23 documentos, la mayor parte de artistas que trabajaron en las obras de la gran Capilla. Reproduce en facsímil las sig-naturas de muchos de ellos. *AEAA*, 2 (1926), 99-128.

- [454] - Vives

SERRANO Y SANZ. *Los orígenes de la capilla de Santa Catalina de la catedral*

de Sigüenza y la estatua sepulcral de D. Martín Vázquez de Arce. Es de las obras más hermosas del Renacimiento. Como anónima se da y el archivo no resuelve la cuestión. Datos sobre el personaje. Murió en la conquista de Granada, en 1486, a los 25 años. Se logró fuera enterrado en la capilla de Santa Catalina fundando una capellanía. 2 láminas, 6 documentos. *BRAH*, 1926, p. 186-215.

- [455] -

ALBA, EL DUQUE DE. *El coro de la Iglesia de Turrillos* (Navarra). *BRAH* 90 (1927) 282-284.

- [456] -

SANCHEZ RIVERO, A. *Sobre el origen de la Iglesia de San Marcos* (Márid). Planta formada per la compenetració de tres el·lipses. És la primera obra de D. Ventura Rodríguez, el gran arquitecte del segle XVII. La començà en 1749 als 29 anys d'edat, influenciat pel barroc. Segons Schibert (*Hist del barroco en España*) fou construïda per a commemorar la batalla d'Almansa. Sembla confirmar aquesta hipòtesi la pintura de la volta (esfumada), en la qual podríem endevinar la representació d'una batalla amb el Duc de Berwick i la figura de Sant Marc. En la diada d'aquest Sant fou guanyada la batalla d'Almansa. Però en els Arxius no hi trovem el més mínim indici d'aquesta commemoració. Probablement es tracta d'una llegenda formada interpretant aquella pintura. *Rev BAM* 2 (1925) 180-183.

- [457] -

RIOS, T. *Algunos datos para la Historia de las obras del actual santo templo metropolitano de N. S. del Pilar de Zaragoza*. Discurs, acompanyat de 30 documents i plantes. *Bol. del Museo Prov. de Bellas Artes, Zaragoza* (1925) n. II, 1-79.

- [458] -

MARTINELL, C. *La seu nova de Lley-*

da. Valls (1926) 272 pàgs., plantes i nombrosos gravats.

- [459] -

BASSEGODA Y AMIGÓ, B. *Santa Maria de la Mar*. 2 vol. Barcelona (1925-1927) 460 i 664 pàgs. Descripció del monument precedida de notes històriques. Els tresors, les festes, les institucions, confraries, etc. Abundoses il·lustracions. Riquíssima documentació.

- [460] -

TORMO, E. *La Capilla de los Velez de la catedral de Murcia*. *BRAH* 90 (1927) 263-278.

- [461] -

TORMO, E. *Iglesia arciprestal de S. Maria de Morella*. *BRAH* 90 (1927) 28-36.

- [462] -

GARCIA ROMERO, C. *Los altares primitivos del Apóstol Santiago*. *Bol. Real Ac. Gallega* (1926) sept. [*< Bol. Arq. Tarragona* (1926) 226].

- [463] -

C. DE P. *Visita al palacio de la Condesa de Alcubierre* (Sástago). *Objetos: Tríptico atribuido a Van Eyck, La Dolorosa*. Dibujo para *El pasmo de Sicilia*, atribuido a Rafael. *BSEMa* (1927), p. 167-173.

- [464] -

TRAVER VIC. *La casa de Santa Teresa en Sevilla*. En ella moró la Santa en 1576 comprándola por 6.000 ducados. Se hicieron allí obras por su hermano Laurencio Cepeda. En 1882 fué muy cambiada, pero se conserva una foto de la fachada antigua. Hace tres años la adquirió D. Armando de Soto y la ha restaurado, volviéndola en su mayor parte al estado primitivo. 2 plantas, 1 alzado, 9 fotos. *Arq.* 1927, p. 150-157.

- [465-466] -

PUIG I CADAFAELCH, J. *A propos du portail de Ripoll*. *Extrait du Bulletin Monumental*, 3-4, 1925. "A propòsit d'un article de M. Sanoner en el *Bull. Mon.* (1923) sobre la famosa portada del

monestir de Ripoll." En P. i C. fa recalcar el rol importantíssim que exerciren els manuscrits catalans sobre el conjunt escultòric de Ripoll. Aprofita l'ocasió per a parlar sobre l'origen de l'escultura romànica. Segons ell, així com l'arquitectura romànica ens ve pel Nord, l'escultura ens ve pel Sud, a través l'Espanya i per l'Àfrica. | < *Est. Univ. Catalans* II (1926) 190-191.

- [467] - Vives

Escultura

TORRES BALBÁS, L. *La escultura romànica aragonesa y el crismón de las tímpanos de las iglesias de la región pirenaica*. Kingsley Porter, atendiendo a las influencias y relaciones del arte románico aragonés con el del Sud Languedoc, especialmente de Tolosa, aduce como ejemplo de que a ambos lados de los Pirineos actúen las mismas influencias, el monograma o crismón que se halla en los tímpanos aragoneses del siglo XI y XII y que sólo se halla en el Languedoc, en Oloron-Sainte Marie. Pero esto no es exacto; a más de Oloron figura en Morlaas, Gavarnie y la abadía de Flaran (Gers) y varios se conservan en el museo de Tolosa, uno que estuvo en Valcabrere (Haute-Garonne), otro de Mancieux y otros que seguramente se encontrarían. Los españoles tienen tres formas: a) el monograma constantiniano, b) la cruz monogramática, c) el monograma superpuesto a la cruz monogramática. Uno de los más antiguos en la catedral de Jaca, entre dos leones, está rodeado de la inscripción: *Haec in scriptura, lector, si cognoscere cura P pater est, A genitus duplex est et S spiritus almus. Hi tres in iure sunt unus et idem*. Demostrando que el crismón era un motivo arcaico cuya significación ya era desconocida. Otro crismón con modificaciones en las demás iglesias aragonesas. Alguno se encuentra en otras regiones, así en Sepúlveda (Segovia), San Cebrián (Zamora). Decir si el crismón

empezó a usarse primero en España o Francia sería cosa aventurada; lo único cierto es que los ejemplos conocidos más antiguos son los de Jaca (catedral), sepulcro de Doña Sancha y San Pedro el Viejo de Huesca. *AEAA*, 2 (1926), 287.

- [468] - Vives

SOLER Y MARCH, A. *L'escultura romànica a les esglésies de Manresa i Sampedor*. Del 888 és el primer document que parla de Santa Maria de Manresa. En 937 fou substituïda per una altra que seria d'estil mossàrab destruïda poc després pels alarbs d'Almansor. En 1020 el bisbe Oliva amb la comtessa Ermesinda anà a Manresa a bastir-la; s'hi posà una comunitat de canonges regulars en celles que ara es conserven. Al segle XIII altra reforma i al XIV l'actual. Una porta del XIII, encara que malmesa, és un joiell d'art, i és el millor timpà de Catalunya. Fotografies, detalls, explicació de les escenes. En un fris, de marcat origen bizanti, hi ha unes testes representant els mesos. *Ciutat* (1926), 7-14.

- [469] -

KINGSLEY PORTER. *La tumba de Doña Sancha y el arte románico en Aragón* (trad. de Maria Africa Ibarra. 7 láminas). Tumba existente en la sacristía del convento de monjas benedictinas de Jaca (data de los últimos años del siglo XI). *BRAH* (1925), 120-133.

- [470] -

DURÁN, FÉLIX. *La escultura medioeval catalana*. Con 81 reproducciones. Madrid, 237 p. | Cfr. *BSEMa*, 25, 1927, p. 93.

- [471] -

DURÁN, M. *Algunos capiteles historiados del claustro de la catedral de Oviedo*. Estudio, a seguir, de las representaciones de los capiteles. I. El entierro del zorro (las gallinas con el zorro muerto). *Art. Esp.* 8 (1926), 113-117.

- [472] -

PINEDO, RAMIRO DE, O. S. B. *El tímpano de Santa María de los Reyes, de Laguardia* (dos láminas). Se halla en él esculpida, dividida en tres registros, la vida de la Virgen. En el primer paño la Anunciación, la Visitación y la adoración de los Magos. En el registro del medio, el mejor, la muerte de la Virgen asistida de once apóstoles. En el centro hay la figura de la Virgen, encerrada en la nuez mística, llevada al cielo por los ángeles. En el tercer registro la Virgen es coronada por el Padre Eterno. *Del Claustro de Silos: Las langostas del Apocalipsis*, n. 92-93, p. 86-97. El Claustro de Silos, esta maravilla del arte románico bizantino, única en el mundo, seguramente fué la cuna de este arte en España, de donde pasó a Francia, fué levantado durante la vida del abad Domingo Manzo de Zúñiga. *Una lección del libro de Job*, n. 93-94, p. 86-94, en el más bello capitel maravilloso claustro. *Un capitel con perdices*, n. 97-98, p. 75-81. En este capitel hay perdices aprisionadas por los tallos del árbol de la vida; ellas quieren morder la flor central. En los antiguos, y ya en la Biblia, la perdiz era signo de engaño y robaba los huevos de otros, pero después los pollos lo reconocían. San Agustín dice: "Los herejes, al modo de las perdices, reúnen lo que no parieron, pues seducen con el nombre de Cristo a los cristianos". Item, *Halcones y liebres*, n. 99-100, p. 44. Las liebres son los hombres sensuales, ya que la liebre por los antiguos era considerada como animal de dos sexos; los halcones, el diablo que los come; el *Hom* = el árbol de la vida. Este capitel prueba la influencia oriental en nuestro arte. *Raza Española* (1925), n. 83-84, p. 49-58.

- [473] -

MARTINELL, CÈSAR. *Projecte de restauració del lavabo de Poblet*. La pica o vasca tenia 52 pams de circumferència amb 32 forats, sostinguda per un am-

ple pilar central i 8 columnes en círcol. Era fonda 15 cm. *Gasete de les Arts*, n. 73, p. 6, 15 maig 1927.

- [474] -

PÉREZ NIEVA, A. *Sepulcros antiguos*. Fototipias. Sepulcro del cardenal Tavera, Hospital de Afuera, Toledo; de los Reyes Católicos, Catedral de Granada; de Juan de Padilla, Burgos; de Juan II y Doña Isabel de Portugal, Cartuja de Burgos. *Art. Esp.* 8 (1927), 209.

- [475] -

STANLEY DE BYRA. *La escultura de los capiteles españoles*. Serie de modelos labrados del siglo VI al XVI con un breve estudio por M. Stanley de Byra y un prólogo por A. Kingsley Porter. Madrid, 1926, 40 p. + 261 láminas (25 X 17).

- [476] -

VEGUE Y GOLDONI. *El Cristo de la Buena Muerte* (escultura de Jacinto Higuera). *Raza Española*, mayo-abril 1927.

- [477] -

TORMO Y MONZÓ. *Los cuatro grandes Crucifijos de bronce dorado del Escorial* (de artistas italianos) del siglo XVII. *AEAA*, I (1925), 117-145.

- [478] -

ALTADILL, JULIO. *El Cristo de Alonso Cano en el Convento de Lecaroz*. Datos biográficos del artista. Este Cristo estuvo antes en la Academia de San Fernando de Madrid y procede del convento de Montserrat de la Corte. En cambio el Crucifijo de la Academia, que se creía el del Cano, es de Pompeyo Leoni. Tallado en madera es el mejor de Cano, pasó a Lecaroz hace 35 años. Presenta el Crucificado clavados sus pies con un solo clavo, como en la mayoría de sus contemporáneos. Láminas del conjunto y de la cabeza. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1925), 230-243; 1926, 132-140.

- [479] -

SÁNCHEZ CANTÓN. *San Francisco de*

Asís en la escultura española. Quizá sea osado aventurar una teoría según la cual, mientras la arquitectura gótica representa el último estadio de la románica, la escultura y la pintura, a partir del siglo XIII, se renuevan en su esencia quedando ésta inmutable hasta nuestros días. Si se acepta la idea el Renacimiento habíamos de verlo manifestado por una revolución arquitectónica y una modificación superficial en las demás artes... En las letras sucede algo similar. Después del Dante ¿hay algún hito divisor? No se puede dudar de la venida de Francisco a España. Las más antiguas representaciones de San Francisco en Italia son de pincel. La crítica cree que es la del *Sacro Speco* de Subiaco. En España son de talla las más antiguas; desde luego, todas las conservadas del siglo XIII si bien los documentos prueban que había también pinturas, como lo muestra un Breve de 1259 de Alejandro IV (habla de las pinturas del Santo con estigmas). La escultura más antigua son unos capiteles del exterior de la catedral de Ciudad Rodrigo, de principios del siglo XIII, y otra en el interior, tampoco posterior a 1250, y aun quizá hay otra pero dudosa. En Santiago, una o dos posteriores, pero del siglo XIII. Quizá coetáneas las de las puertas de las catedrales de León y Burgos. Otra en Olite del mismo siglo. *Raza Española*, 1926, sept.-octubre.

- [480] -

FARIÑAS WINDELL, M. L. *La Santísima Virgen y el arte religioso.* Ha entrado en el Museo una imagen sobre un plinto, mutilada y rota en diversos fragmentos; existía en la clausura del histórico convento de Madres Agustinas de Sancti Spiritus de Puente la Reina. Es toda ella de alabastro y mide 45 cm. de altura. Le faltan las coronas, el cetro y, con certeza, la paloma del brazo del Niño. Las túnicas decoradas lo mismo que los mantos con motivos

dorados; las cabelleras de guedejas doradas. Forma un conjunto exquisito. A nuestro juicio es obra del siglo XVI, influida ya por el pujante renacimiento italiano. Siguen unas consideraciones sobre el arte religioso y los retratos de la Virgen según la descripción de San Epifanio, María de Jesús de Agreda y Bernardetta Subirous. *Bol. Com. Mon. de Navarra* (1927), 275-288.

- [481] -

CARRIAZO, J. DE M. *Los relieves de la guerra de Granada en el coro de Toledo.* Siendo arzobispo de Toledo Pedro González de Mendoza, y durante la guerra de Granada, se labra el coro de dicha catedral, grabándose en los tableros de respaldo las escenas de rendición de plazas y fortalezas, a las que frecuentemente había asistido él en persona. Estaban ya acabadas en 1495. Se encargaron al maestro Rodrigo, entallador. Estudio histórico y artístico documentado de los 56 tableros. Reproducción fotográfica de todos ellos. *AEAA* (1927), p. 19-70.

- [482] -

GIMÉNEZ FAYOS, J. M. *La Mare de Déu grossa.* És la Mare de Déu de la Concòrdia, existent damunt la porta principal de l'església parroquial de Sant Bartomeu de València. És gegantina, de pedra i pintada de colors. Sembla deu ésser del segle XIV. *Cult. Valenciana* I (1926) 53-57.

- [483] -

IVARS, O. M., ANDREU. *El mausoleo de la Infanta D.ª Teresa de Entenza en el Convento de S. Francisco de Zaragoza por el escultor Pedro Moragues.* Anotades algunes noves sobre l'esposa d'Alf. IV, publica (tret del Reg. 1275 fol. 20.^r de l'Arx. Cor. Aragó) el contracte que feren el fill de D.ª Teresa, Pere IV i l'escultor Pere Moragues per fer dos sepultures en l'església de frame-nors de Saragossa: una per la difunta

Isabel, germans del mateix Pere IV. *Arch. Ib. Amer.* 25 (1926) 245-250.

- [484] -

AGAPITO Y REVILLA, J. *La obra de los Maestros de la Escultura Vallisole-tana*, publicat com fulletó en *Bol. del Museo Provincial de Valladolid* (1927) continua.

- [485] -

AGAPITO Y REVILLA, J. *Estatuas de alabastro de Berruete*. Sis estàtues: Sants Joan Baptista, Gregori, Miquel, Ambrós, Sebastià, Catarina (làmines). *Bol. Museo Prov. de Valladolid* (1927) 165-180 (continuarà).

- [486] -

GÜELL, COMTE DE. *La sculpture polychrome religieuse espagnole*. París, 1925 in fol. 130 pàgs. i 33 làmines (edició de luxe). Estudia l'escultura policroma, segles XVI-XVIII en les escoles castellana, andalusa, i alguns autors isolats mediterranis. L'autor reproduïx a més en magnífiques làmines les escultures de la seva col·lecció privada poc conegudes: un Sant Marc de Berruete; bust de la Verge de Juni; bust de Santa Teresa de G. Hernández; nen amb una petxina de Pereira, Sant Miquel de N. Fumo; Sants Sebastià, Joaquim, Caterina i Verge d'escola castellana; bust de la Verge de Jordan. De l'escola andalusa: nen adormit (anònim); cap d'apòstol de Turrigiano; Sant Joan Baptista, Sant Estanislau de Kotska, Assumpta i Nen Jesús de Montañés; Nen Jesús de l'escola de Montañés; Sant Ignasi d'Alonso Cano; Sant Feliu de Valois i cap d'apòstol de Roldan; Jesús infant i Naixement de la Roldana; Sant Pere d'Alcàntara i Ecce Homo de Pere de Mena; Ecce Homo, Mater Dolorosa i Crucifix de Ruiz Guixón. Dels mediterranis un Crist a l'agonia de Damià Forment; bust de Verge llegend, d'Amadeo i Sant Francesc d'Assís, Sant Domènec de Salzillo.

- [488] - Vives

GUDIOL, JOSEP. *Les escultures del*

Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses. En dos articles presenta l'autor estudiades les velles escultures que en nombre de set componen el grup conegut pel nom de Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses. El docte i erudit arqueòleg i historiador, el Conservador del Museu Episcopal de Vich, es val de la ciència arqueològica per fitar i estudiar les escultures de talla en fusta a mida natural, rellevant patrimoni artístic de la tretzena centúria que el temps i la devoció ens ha servat fins els nostres dies. Les recerques iconogràfiques referents a l'assumpte del davallament de la creu, són tretes i historiades per fer veure la importància iconològica diferencial de nostra terra amb la d'altres pobles i nacions, tot i reconeixent un suposat inici de temps provinent d'Orient, també estudia l'assumpte sota el punt de vista litúrgic i històric reconeixent la veracitat de la data de construcció com de 1251. *Butll. Centenari de la troballa del Santíssim Misteri* 1426-1926. (1926) n. 21 i 22.

- [489] - Cunill

GUDIOL, JOSEP. *Més sobre la iconografia del descendiment de la creu*. Unes notes sobre el tipus del Descendiment de la Creu existent a Sant Joan de les Abadesses, dona lloc a l'autor a parlar de l'origen i evolució dels corrents artístics i litúrgics d'aquesta representació que, ja del segle XI i XII, havia pres carta de naturalesa a Catalunya, en les il·luminacions dels còdexs, pintures i escultures, si bé amb qualques varietats locals. L'origen de la representació, apar a l'autor ésser oriental, grec, passant per Itàlia, d'on probablement la prengueren els nostres artistes occidentals. *Butll. Centenari de la Troballa del Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses* 1426-1926. Ripoll (1926), 12, 18.

- [490] -

Retaules

GUDIOL, JOSEP. *El retaule major i*

el monument de setmana Santa de la Iglésia de Santa Teresa de Vich. En una pàgina ens dóna l'autor resumides les dades més interessants sobre un dels altars barrocs més importants de Catalunya. No se sap res positiu sobre el nom de l'autor o autors del retaule de l'altar major barroc. Se sap que va començar-se en el trienni de 1698 i sembla que s'acabà pel mes de febrer de 1707. Referent a l'altar del *monument* de la Setmana Santa, es té la dada de compromís fet a 16 octubre 1751 entre parts de les religioses carmelites descalces i en Carles Morató, escultor i Josep Morató, mestre de cases. El primer feu la traça. Intervingueren entre els anys 1755-57 l'arquitecte Pau Galtayres, l'escultor Jaume Soler i el pintor Joan Real. Aquest altarcambriel és de factura o planta arrodonida i d'un efecte sorprenent els dies del Dijous i Divendres Sants. *Butll. del Centre Exc. de Vich* (1925), n. 52, 11-20 - [491] - Cuni11

ISASI, RAFAEL. *El retablo de la Anunciación del órgano de la Seo* (de Palma de Mallorca). Encontrado este año al restaurar el órgano. Representa la Anunciación, es un primor de ejecución, siglo xv. Fué agujereado, formando dibujos góticos en una reforma del órgano. Las cabezas de la Virgen y Angel se ven bien. El órgano había sido terminado en 1497, el retablo estaba ya hecho. *BSAL* (1926), 160-161 (una lámina).

- [492] - Vives

HUARTE, JOSÉ MARÍA DE. *Los retablos del convento de monjas jerónimas de Pamplona* (9 láminas). Se caracterizaron dentro el estilo barroco a que de lleno pertenecen, por la esbeltez y suntuosidad del asunto. El mayor sobre todo es por la arquitectura y armonía de sus líneas grandioso ejemplar de primer orden. Consta de tres cuerpos y mide 13'75×8'25 m. La fundación del convento data de 1624, habiéndose ben-

decido la iglesia en 1634. El altar de principios del siglo siguiente, según comprueban los documentos. El maestro fué Francisco Curea, maestro escultor y arquitecto de Tudela. La obra se tasó en 3.000 ducados. Sin embargo, algunas esculturas son de Juan de Peralta, también vecino de Tudela, como consta por otros documentos. El dorado y pintado se contrató en 1709 a Francisco de Aguirre (o Aguerre), maestro dorador y estofador de Tudela por 2.800 ducados; en 1713 estaba ya todo listo. *Bol. Com. Mon. de Navarra* (1927), 313-318 y 319-325 documentos.

- [493] -

GUINARD, P. *Le retable du Greco a Talavera la Vieja. Revue d'art ancien et moderne*, 50 (1926), 175-177. < *RHE*, (1927) 65*, n. 1.082.

- [494] -

GARCIA CHICO, E. *Documentos referentes al retablo mayor de Santa María de Rioseco. Entrega de la traza* 7 mayo de 1573 a Juan de Juni escultor ... "i tomo la traza para que conforme a ella aga el modelo". *Contrato para hacer el retablo*, 23 abril de 1573 a Juan de Juni de Valladolid; Francisco de Logroño y Pedro de Boldaque escultores y a Gaspar de Umaña ensamblador. *Renta del taller* (pág. 97). Alvaro Daza de Silva recibe tres mil mrs. por la casa del taller. 3 julio de 1581. *Carta de pago de Juni y Umaña*. 40.000 mrs. en reales y cuartillos y blancas en parte del pago, 21 enero de 1574. *Carta de pago de F. Logroño* 1611 mrs., 25-XI-1574. *Carta de pago (de los cuatro)*. 155.000 mrs. *Tasación del retablo*. Trabajo de Juni 253, 150 ducados; Umaña, 185; Balduque, 55; Logroño, 48 ducados. *Licencia para dorar el retablo* 11-IV-1801. *Rev. Hist. Valladolid* (1925) 89-93, 97-113.

- [495] -

GUEIOL, J. *Icones i retaulons*. Notes històriques sobre les icones a l'Orient.

Referències a les portades a la nostra terra. A Vich en 1405 es parla de *III posts d'imatges de Grècia*. Referències als retaulons imitant les icones en els documents i inventaris antics de Catalunya en esglésies i cases particulars. Segles XIII a XV. *Vida Cristiana*, 15 (1927) 63-67.

- [496] -

Pintura

COOK, W. S. *An early aragonese panel at Frankfurt am Mein*. Un frontal d'altar molt deteriorat pertanyent a l'escola romànica de pintura aragonesa-navarra es guarda al museu de Frankfurt. La part conservada mideix 54'2 per 54'2 cm. Els colors dels compartiments laterals són vius i ben conservats. En el compartiment central desaparegut hi hauria un diaca, Sant Esteve, Vicens o Llorenç. En el compartiment del costat, subdividit en dos, hi veiem en el inferior el Naixement. El nen embolcallat està damunt un altar de pedra, la Verge ajeguda i als peus Sant Josep dret. A l'altre costat un fragment d'àngel amb la inscripció ANU(N)CIO. En el superior la Presentació (fragmentària) amb diverses figures. Dividint els dos compartiments hi ha la inscripció: AQI YAZE PARIDA S. MARIA · AQI DEÑ... AQI OFRADA AL TEMPLO AL SUO FIJO SA(N)TA. L'autor creu que és en dialecte aragonès per la forma AQI. Per l'estil, és d'influència francesa i pot comparar-se a la brodada capa de Ramon de Bellerà (1532-1572) del Museu de Vich. *Festschrift Clemen*, Dusseldorf-Bonn (1926), 375-380.

- [497] - Vives

COOK, W. S. WALTER. *The earliest painted panels of Catalonia*. Estudia el frontal del altar de San Andrés de Sagarç; tres tablas hay en Museo de Vich y Solsona. Describe minuciosamente las escenas representadas y la vida del Santo. El antependio no es anterior al 1200, lo mismo que las otras dos tablas del Nuevo Testamento y de la San-

tísima Virgen. *The College Art. Association of America, New York University*. (IV). New York (1926), 40 pàgs.

- [498] -

GUDIOL, J. *Els primitius*. Barcelona (1927). Era una obra que es feia esperar, la que presentés un estudi complet de la nostra pintura primitiva tan abundant i rica de motius iconogràfics, justament en uns períodes en què la història de l'art ofereix amplies llacunes en això que pertoca a la decoració de les esglésies. Algunes publicacions eren aparegudes entorn d'aquest tema, però mancava encara una obra de conjunt, un *corpus* que, tot i presentant quiscuna de les pintures en detall, l'ambient de producció i els artistes, oferís ensem tot les lliçons que es desprenen d'aquesta manifestació d'art, continuadora de la tradició eclesiàstica, que es desenrotllà en els murs dels temples que, ça i enllà, s'aixecaren en nostre terror una vegada consolidada la reconquesta. Mn. Josep Gudiol ve a fruitar les esperances de tots amb aquest volum, dens de documentació i d'estudi profund, que acaba de donar a l'estampa, després d'haver escrit ja els altres dos que aviat el seguiran per a completar l'obra, malgrat la seva salut precària que no li ha llevat, però tota l'agilitat d'esperit i l'heroic esforç de la voluntat per a recèixer, amb el vertader amor a la ciència, a llegar-nos una obra cabdal. L'autor ha dedicat el primer volum dels *Primitius* a l'estudi de la pintura mural. Una primera part va assenyalada als pintors com a introducció general a tota l'obra i en ella es pot seguir a través dels monuments i dels textos tot això que es coneix amb anterioritat a l'època que es tracta, com formant un procés il·latiu, seguidor de la tradició que donà en la seva hora l'esplet artístic; ambient de l'artista i qualitat d'aquest en quant a la seva formació i exercici professional, acabant amb un catàleg d'autors, coneguts a base de les notes documentals.

La part dedicada a la pintura mural va precedida d'una informació detallada sobre la successió inestroncada en les figuracions cristianes en això que constitueix la tradició iconogràfica, i d'un estudi acurat sobre la tècnica dels frescos a base de les observacions constatades per tractadistes especials i per l'autor mateix en les nostres pintures. Així s'entra directament a la descripció menuda dels conjunts pictòrics i a la interpretació de les escenes figurades que va enriquida per una multitud de gravats que li donen tot el valor documental. Dos capítols finals són esmerçats en exposar els temes iconogràfics i ornamentals, respectivament, que es troben representats en les figuracions al fresc.

- [499] - Junyent

GUDIOL, JOSEP. *Els trecentistes*. 387 p. 112 gravats, Barcelona, 1925.

- [501] -

ÍÑIGUEZ, ANGEL. *El Maestro de la Virgo inter Virgines*. La tabla del primer Conde de Alba. La *Anunciación de la casa de Alba* ha sido considerada siempre como obra española, pero es de aquel maestro. *Arch. Esp. Art. Arq.* 1 (1925) 103 (dos láminas).

- [502] - Vives

LAFORA, J. *De Pedro Berruguete*. Apuntes para la catalogación de algunas de sus obras (con 13 reproducciones). Las obras pictóricas existentes en el Museo del Prado núm. 123, 124, 125. Adoración de los Magos, y los de S. Pablo y San Pedro, atribuidos hasta ahora a Francesco Cossa o su escuela, y por Mayer a Santa Cruz, son de Pedro Berruguete como lo prueba la comparación de otros lienzos de su mano. *Arte español* (1927), 163-169.

- [503] -

ORUETA, R. DE. *Notas sobre Alonso Berruguete*. *Arch. Esp. Art. Arq.* 2 (1926), 129-136.

- [504] -

GARCIA, BELLIDO. *Conferencias de arte Cristiano* (En el Museo del Padro).

Santa Inés, San Ildefonso primer arzobispo de Toledo, San Vicente Mártir. Aprovechables per donar les pintures referents a aquests sants existents als museus d'Espanya. |< *BSE Ma* (1927), 50-60.

- [505] -

HUIDOBRO, L. *La escuela alemana del siglo xv en Burgos*. Noticias sacadas de un manuscrito sobre Gil de Siloe, de origen judío, de Nuremberg, traído a España por el obispo Alonso de Cartagena después del Concilio de Basilea. Influencia grande de Juan de Colonia y Gil de Siloe en el arte español. *Gaceta de Munich del 15 dic.* 1926. |< *Cfr. Arch. Esp. Art. y Arq.* (1927) 112.

- [506] -

HUARTE, JOSÉ M. DE. *Un Bosco en Pamplona*. Es sabido que son abundantes en España las obras de Jerónimo Bosco (Van Acken) nacido en Bois le Duc. Hay que tener en cuenta que hay otros Boscos posteriores. En Pamplona se cita uno en 1438, un hijo suyo en 1478 y un sobrino de éste en 1556. En Pamplona hay una obra, el "Ecce Homo" del Bosco en casa de F. Ansaldo y de Vejarano, con la firma y fecha de 1503. Firma *Gc.^{mo} Bosco*. Hay fototipias, una del conjunto, otra del grupo de Jesús con Pilatos, otra del grupo del pueblo y la otra de la signatura del artista. *Bol. Com. Mon. Navarra* (1926), 422.

- [507] -

SÁNCHEZ CANTÓN, F. G. *Maestre Nicolás Francés, pintor*. Por la descripción de un paso caballeresco sabemos casualmente que este artista pintó el rico retablo de la iglesia de Santa María de Regla, antes de 1434. Vivía en León ya en 1424 en la calle de los Candiles, donde aun vive en 1466. Murió en 17 mayo de 1468. Obras: I) El retablo mayor de la catedral de León. Está perdido en gran parte. De una descripción de un curioso se deduce que quizás era el mayor de España. II) Vi-

drieras de la catedral dibujadas por él. III) Pinturas murales en la Capilla de la Virgen del Dardo. IV) Pinturas murales del Claustro. V) Una miniatura del Maestre Nicolás con la Natividad decora la inicial H del Cantoral del Oficio de la Natividad que se guarda en el Archivo. VI) El retablo de la capilla del Contador Saldaña en Santa Clara de Tordesillas. Varios grabados, 3 apéndices. *Arch. Esp. Art. y Arq.* (1925) 41-65.

- [508] -

TORMO, ELÍAS. *Bartolomé Bermejo el más rico de los primitivos españoles*. Resumen de su vida, de su obra y de su estudio. I. Bermejo entre los pintores del reinado de los reyes católicos. II. Lo que sabemos de Bermejo; lo que no sabemos. III. La pureza de lo que detallan los documentos. IV. Las obras absolutamente auténticas. V. La definición del estilo, escuela y filiación estética de Bermejo, etc. *Arch. Esp. Art. y Arq.* 2 (1926) 11-67. (Molts gravats, 14 apèndixs, bibliografia, 68 ss.)

- [509] -

TORMO, E. *Mateo Cerezo*. Biografía documentada y obra artística de este pintor (1626 ? - 1666). *Arch. Esp. Art. y Arq.*, 3 (1927), 113-116. (Continuará).

- [510] -

DOMÍNGUEZ BORBONA, S. *Federico Zuccaro en España*. En 1585 es llamado para encargarse de las obras del Escorial, cuyas pinturas son juzgadas muy desfavorablemente por el P. Sigüenza. Hubo de ser despedido. Carta inédita de este artista con impresiones sobre monumentos y cosas notables del Escorial. Aranjuez y Toledo. *Arch. Esp. Art. y Arq.*, 3 (1927), 77-89.

- [511] -

SÁNCHEZ CANTÓN. *Los Tiépolos de Aranjuez*. Construida en 1667 en Aranjuez la iglesia de San Pascual, Tiépolo es encargado de hacer para ella 7 pinturas que el autor sospecha no fueron nunca colocadas allí, por estorbarlo el

confesor del Rey P. Joaquín de Lleta. Las pinturas, algunas inéditas hasta ahora, eran San Pascual, la Inmaculada, San Francisco de Asís, San José, San Carlos B., San Pedro de Alcántara y San Antonio de Padua. Vicisitudes y estado actual de estos cuadros. Estudio de los mismos. Copiosa documentación gráfica. *Arch. Esp. Art. y Arq.*, 13 (1927), 1-18.

- [512] -

GARCÍA REY, V. *El Greco y la entrada de los restos de Santa Leocadia en Toledo*. En 26 abril de 1587 fecha memorable solemnidades grandiosas. Se hicieron varios arcos, en los cuales intervino, según un documento, el Greco. *Art. Esp.*, 8 (1927), 125-199.

- [513] - Vives

IVARS, O. M., ANDREU. *Segundo centenario de la muerte del terciario Franciscano Antonio Palomino (1726-926)*. L'A. resumeix la vida seva d'altres autors, i de les seves mateixes obres i exhuma diferents notícies, inèdites, referents al celebrat pintor com a membre de la Ven. O. Tercera de Madrid. *Arch. Ib. Am.*, 27 (1927), 81-101.

- [514] - Rius

G., S. J. *Curiosidades iconográficas (sobre San Luis Gonzaga)*. Publica tres dibujos originales e inéditos hasta ahora de la Sección de Bellas Artes de la Biblioteca Nacional. 1) San Estanislao de Kostka, un ángel, entre la Virgen y Santa Bárbara, le va a dar la Comunión. De Herrera Barnuevo (Madrid, 1619-1671) ideado para una pechina. 2) San Estanislao de pie, la mano al pecho y en la izquierda dos azucenas. En la parte superior el ángel con la Hostia. Hay escrito: "San Estanislao, 31 mayo 1639". Quizá sea de Alonso Cano. 3) Nuestra Señora y San Luis Gonzaga. El Santo arrodillado, vuelto al espectador, señalándole la Virgen, que con el Niño aparece sentada sobre nubes, de Pablo de Matteis. (Nápoles,

1662-1728). *Estrella del Mar* (1926), 228-229.

- [515] - Vives

GÁLVEZ, C., S. J. *Los cuadros de San Francisco Javier en el Colegio Imperial. Estrella del Mar* (1926), 670-673; 736-739.

- [516] -

Vària

FOLCH Y TORRES. Museo de la Ciudadela. Catálogo de la sección de arte románico. Barcelona. Junta de Museos, 143 p., 182 fig., 2 pl. < *RA* (1926), 300. | *RHE* (1927), 171.

- [517] -

Relación de los monumentos españoles declarados nacionales o arquitectónico-artísticos y de los que en uno u otro concepto considera merecedores de serlo la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. Cita com cristianes la basílica romano-cristiana d'Elx, la de Mérida, 5 esglésies visigodes, 14 monuments latino-bizantins i 16 mossaràbics entre els antics. *Bol. de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando* (1926), p. 103 ss.

- [518] -

GÓMEZ MORENO. *Sobre el Renacimiento en Castilla*. I. Hacia Lorenzo Vázquez: El Colegio de Santa Cruz en Valladolid. — El palacio de Cogolluda Sigüenza. — El Convento de Mondéjar, Guadalajara. — El Castillo de Calahorra (numerosas fototipias). II. En la capilla real de Granada. *AEAA*, 2 (1925), 7-40, 245-288.

- [519] -

SARTHOU I CARRERAS, C. *Els tresors d'art retrospectiu en els estats de l'antiga corona d'Aragó*. L'arquitectura del monestir de Santa Maria de Piedra. 19 fotos del monestir. 1 foto d'un retaule del segle xv, de València, venut a França ja fa anys. *BCEC*, 1927, p. 51-60.

- [520] - Vives

GUDIOL, JOSEP. *El Museu Arqueològic-Artístic-Episcopal de Vich en*

1925. *Memòria*. El conservador del Museu Ep. de Vich en sa tasca reglamentària de fer la *Memòria* anyal de les entrades d'objectes en la predita institució cultural-artística, assenyalant el nombre i donant la classificació i exposició corresponent dels exemplars més sobresortints, fa com una espècie de catàleg explicat i ordenat per matèries.

- [521] - Cunill

GUDIOL, JOSEP. *La Exposició iconogràfica de Sant Miquel dels Sants*. Patrocinada pel Centre Excursionista citat es féu durant el mes de juliol de 1925 la dita Exposició, que fou notable pel nombre i varietat de tipus, ja en pintura, escultura, gravat, dibuixos i altres llibres i objectes referents a la persona del dit Sant vigatà. L'autor estudia l'origen i desplegament d'aquesta iconografia miqueliana, historiant el tipus més primitiu i les variants que sofrí en el temps fins arribar als nostres en els quals ve dit Sant representat, ordinàriament, en actitud extàtica i pujant-se'n al cel per mans angèliques. És digna d'ésser llegida per les notícies que dona i els conceptes vertits en el treball. *Centre Excursionista de Vich*. Vich (1926).

- [522] - Cunill

PÉREZ, NAZARIO. *Peregrinación al Puig de Enesa*. (Santuario, Valencia). Estudio documentado. *Estrella del Mar* (1927), 137-38, 243-45, 377-78.

- [523] - Vives

SARTHOU CARRERAS, C. *El castillo de Montesa*. Declarat fa poc monument nacional. Entre els objectes d'art notables una pila gòtica i una creu gòtica del segle xiv (fotos). *Cult. Valenciana*, 2 (1926), 81-84.

- [524] -

WEISE, G. *Spanische Plastik aus sieben Jahrhunderten*. Amb la col·laboració d'H. Mehn i B. Conrades. Reutlingen, 1925-1927, 3 vol.; vol. II, 320 làmines. | *Deutsche Zeitung für Spanien*,

12 (1927), n. 265, p. 13; *Stimmen der Zeit*, 1927 (114), p. 237-38.

- [525] -

BETI, M. *El arte medioeval en Morra y San Mateo. Herreros y forjadores*. (Objectes d'església, fotos i documents). *BSCC*, 7, 1926, p. 273-286.

- [526] -

GONZÁLEZ MARTÍ, M. *Ceràmica valenciana. Sant Bernardí de Siena en un plat del segle xv*. I. El plat de les monges de Villarreal. D'aquest convent sortí per venda un plat famós, ara al Museu del Louvre, pintat per l'artista sienès Galgano de Belfrte. II. En excavacions executades a Paterna i Manisses han aparegut altres peces, la més interessant el *Plat de Sant Bernardí de Siena* pintat pel mateix artista. En la zona central hi ha la figura de Sant Bernardí de perfil, amb les mans en actitud de beneir, i entre elles, tancat en un còrcol, el monograma de Jesús. Segurament que aquests dos plats són obra d'una mateixa mà, un artista sienès o florentí, que anà a València i es traslladà a Manisses per a aprendre aquell esplèndid art i sorprendre el secret de sa tècnica. Per Tizio sabem que aquest devia ésser Galgano de Belforte. *Cult. Valenciana*, 1927, p. 52.

- [527] -

SANCHIS Y SIVERA. *La ceràmica valenciana*. Notas para su historia medieval. *BRAH*, 88 (1926), 638-661.

- [527 a] -

GÓMEZ MORENO. *Medallón de barro cocido y vidrado en las Trinitarias de Valencia*. | *BRAH*, 88, 1926, p. 474-76; *RHE*, 1927, p. 69.

- [528] -

VIDAL I GUITART, JOSEP M. *Sigillografia eclesiàstica a Catalunya*. Després d'unes consideracions generals sobre l'ús dels segells eclesiàstics a l'edat mitjana, passa a descriure el segell ara trobat a la Seu d'Urgell; és del bisbe Galceran de Vilanova (1388-1415). 9 × 6 1/2 cm., forma ogival amb capa de cera vermella. En la part central Santa Maria, titular d'Urgell; i a sota de la Verge, agenollat amb mitra i bàcul, el bisbe Galceran; als costats dos escuts, els de la família, i al voltant la llegenda *Sig[num] Galceran (di Dei) gratia episcopi Urgellensis*. El dors del qual penja és la confirmació de la donació que féu el bisbe Guillem Arnau, en 1364, als pares dominics de l'església parroquial de Sant Miquel per a edificar-hi llur convent. És datat de 1409 (foto del document i del segell). *Gaseta de les Arts*, n. 76, p. 4-6.

- [529] -

PUJOL I TUBAU, P. *L'urna d'argent de Sant Ermengol bisbe d'Urgell. Inst. d'Est. Catalans. Secció hist.-arqueològica. Memòries*, vol. I, fasc. 1. Barcelona (1927).

- [530] - Vives

LITURGIA

Mossaràbiga

PÉREZ DE URBEL. *Los himnos mossarabes*. Basant-se en un treball del mateix autor aparegut en *Bull. Hispanique*, 28 (1927), 5-21, fa aquestes conclusions. L'ús dels himnes en la litúrgia espanyola no va més enllà del segle vi. En la península hi havia una prevenció arrelada contra els himnes.

En aquest segle entren els himnes de Sant Ambrós, però troben l'oposició de Sant Martí de Dumio, qui en el Concili de Braga (563) fa decretar que "fóra dels Salms i de les Escriptures... no es canti res poètic a l'Església". La reacció contrària entra amb Sant Isidor, qui en el Concili IV de Toledo declara obligatoris els himnes (LABBÉ,

Concilia, V, 1909). Posseim uns 250 himnes conservats en diversos manuscrits mozàrabs. Del seu estudi se'n dedueix que: 1) l'himnari mozàrab seguí enriquint-se fins el segle XI; 2) no tots els himnes són d'origen espanyol; 3) dels estrangers: 4 de Sant Hilari, 5 de Seduli, 4 d'Ennodi, 20 de Sant Ambrós, etc.; 4) entre els d'origen espanyol 15 de Prudenci, un de Sant Damas, de Sant Eugeni, de Sant Ildefons, de Brauli i de Quiric de Barcelona; 5) n'hi ha uns 40 segurament del segle VII, d'autors no segurs; 6) de 30 a 40 són posteriors a la invasió dels sarraïns. *RESÍlos*, 58 (1927), 56-61.

- [531] - Vives

PRADO, G. *La liturgia toledana*. Si la restauració de la litúrgia mozàrab hagués estat feta al segle XX i no al XVI altre hauria estat el resultat. Cisneros era un eclèctic i per això el *Missale mixtum* de 1500 fou una vertadera mixtificació, confonent l'*Ordo peculiaris* que usaven els monjos amb l'*Ordo cathedralis* propi de la clerecia secular. Les afegidures del missal autèntic i primitiu mozaràbic provenen del missal de ritus romà usat en la metropolitana de Toledo, distint en alguns detalls del missal de les altres diòcesis espanyoles, fins que vingué la reforma de Sant Pius V. Aquest era el *Missale Mixtum Tolctanum* distint del *Missale mixtum mozarabicum*. En la Bib. Nacional havem examinat un *Missale Mixtum secundum ordinem primatis Ecclesiae Toletanae* imprès per Brocario a Alcalá en 1550 a dues tintes i en tipus gòtics, el qual és el missal romà amb les particularitats de l'església toledana usat allí des del segle XII. Les cerimònies de la Missa concorden amb les del Missal de la capella del *Corpus Christi* de Toledo. Segueix la comparació. *RESÍlos*, 57 (1926), 277-282.

- [532] -

PRADO, G. *Honras funerarias entre los mozárabes*. La liturgia fúnebre de

nuestros mozárabes es la más antigua de cuantas conocemos en los viejos rituales y también la más rica y teológica, la más sentida y dramática. Basant-se en el *Liber Ordinum* parla 1) del ritual de la sepultura, 2) de l'enterrament dels pàrvuls, 3) pregàries especials per a bisbes, preveres i verges, 4) misses de difunts especials (nens, bisbes, preveres), 5) ofici de difunts (un en singular i altre en plural amb Vespres i Maitines). (*RESÍlos*, 37 (1926), 347-380.)

- [533] -

TORMO, ELÍAS. *El resumen del santoral del culto mozárabe*. Interesaba para los estudios del arte español formar una lista completa de los santos que alcanzaron culto en la iglesia española. Las papeletas han sido formadas dando las indicaciones: 1.º, de los Kalendarios mozárabes según todos los manuscritos; 2.º, los leccionarios, sobre todo las copias de Buriel; 3.º, himnos mozárabes publicados en misales y breviarios; 4.º, despojo de la *España Sagrada* de Flórez y el *Viage* de Villanueva; 5.º, cifras toponomásticas sacadas del Diccionario de Madoz; 6.º, titulares de los templos principales. Página 537. De esta obra da un resumen dividiendo los santos en tres categorías: a) que lograron pleno culto mozárabe, en *versalita*; b) sin gran culto, en *negrita*; c) de culto tardío, en *cursiva*, divididas en varios grupos. A la primera categoría pertenecen: Grupo de inclasificables: Agacio m., Segundo y Martiniano o Marciano. Angeles. San Miguel. *Nuevo Testamento*: Salvador, Virgen, todos los apóstoles sin ninguna distinción, Inocentes, Esteban, Longinos. *Papas*: Clemente I y Sixto II. EPOCA ROMANA. *Mártires*: Servando y Germán; Eulalia, de Mérida; Justa y Rufina; Jeroncio, obispo de Itálica; Trapete, virgen; Crispín, obispo de Ecija; Torcuato, obispo de Guadix con sus seis compañeros en culto común; Acisclo y Victoria; Enero y Mar-

cial; Zoil; Verísimo, Máximo y Julia, de Lisboa; Mancio, de Evora; Víctor, de Praga; Marina?, de Limia; Marcelo, de León, y su hijo Luperco; Vicente, Sabina y Cristeta, de Avila; Emeterio y Celedonio, de Calahorra; Falcundo y Primitivo, de Sahagún; Justo y Pastor, de Alcalá; Leocadia (Toledo), Engracia (Zaragoza), Vicente (Valencia), Lorenzo (Roma), Fructuoso (Tarragona), Cucufate (Barcelona), Félix, africano. *De Francia*: Saturnino (Tolosa), Baudilio, de Nîmes; Privat, de Mendes; Genís, de Arlés; Columba, de Sens; Dionisio, de París. Mauricio (Agaunum, Suiza). *Roma*: María, esclava; Sofía y sus tres hijas Fe, Esperanza y Caridad; Ecuterio, Cecilia, Crisanto y Daria; Hipólito, Eugenia, Sebastián, Inés, Emerenciana; Cosme y Damián. *Italia*: Gervasio y Protasio; Felicitas y sus siete hijos de Tívoli (sic); Félix, de Nola; Lucía, Agueda. *África*: Cipriano, Alejandro, obispo; Teódulo, Cándida; Ciriaco y Paula; Esperato y Marina; Perpetua y Felicitas; Marciana, de Cesarea; Félix, obispo de Zupzac. *Mártires de la Iglesia Oriental*: Agape, Cione e Irene, de Tesalónica; Mucio, Crispín, de Constantinopla. *Asia*: Eufemia y compañeros (Calcedonia); Tirso (supuesto español); Cesarea (Bitinia); Adrián, esposa Natalia; Pantaleón, médico; Policarpo; Timoteo, apostólico; Teodoro de Amasea; cuarenta mártires de Sebaste; Dorotea, de Cesarea; Jorge, de Capadocia; Justina y Cipriano, mago; Tecla; Julita con Quirico; grupo Claudio, Asterio, Domnina, Teomila. *Palestina*: Román, monje; Julián y esposa Basilisa; Cristóbal, licio; Babiles, obispo; Nicéforo, Víctor y Corona; Sergio y Baco; Justo y Arcaudio; Teodosia, virgen, y Fabio. *Egipto*: Marina (supuesta española); Isidoro, de Alejandría. *Homenaje a Menéndez Pidal*, III, Madrid (1925), 532-43.

- [534] - Vives

Romana, vària

PRADO, G. *Textos inéditos de la liturgia mozárabe*. Rito solemne de la iniciación cristiana. Consagración de las iglesias. Unción de los enfermos. Transcripción y comentarios. Madrid, 1926, 200 pág. Un detenido estudio del *antifonario* de León y el hallazgo de un *Sacramentario* en Vich, así como la compulsación escrupulosa de importantes códices de Silos, han persuadido al autor que rendiría un gran servicio a la ciencia litúrgica rehacer esos capítulos de la *iniciación cristiana* (Bautismo, Confirmación, Eucaristía), la *dedicación y consagración* de iglesias y la *Extremaunción* no sólo a base de textos fragmentarios, sino ya documentada. | Cfr. < RESÍLOS, 57 (1926), 492.

- [535] - Vives

PRADO, G., O. S. B. *Una misa de rito mozárabe*. Descripción detallada d'una missa cantada tal com avui dia es celebra a la catedral de Toledo. RESÍLOS, 57 (1926), 208-218.

- [536] -

GUDIOL, JOSEP. *L'evolució litúrgica en la província eclesiàstica Tarragonense*. No s'ha explicat encara prou exactament la manera com la litúrgia franco-romana entrà a nostra terra. Villanueva, amb raó, creia que el canvi no es féu per decret conciliar sinó poc a poc. En el temps de reconquesta els documents ens parlen dels *hispani*, és a dir, els indígenes amb ritus visigot; al costat hi hauria els francs que els ajudaren a la reconquesta. Aquests portarien els elements de l'altra part del Pirineu. En el terreny eclesiàstic ens toquem amb una supremacia na-bonesa; per altra part nostres esglésies acudien fàcilment a Roma i nostres bisbes volien ésser consagrats pel Papa (document de l'any 947, *Marca Hispanica*, 906). La fundació de canòniques fou altre element d'intromissió franca. Nostres esglésies restaurades seguirien la regla canònica, la prescrita en 816 pels

dominis francs. A Urgell al segle ix, a Vich en 957, a Girona potser en 882, de cert al segle x. En 1009 es restaurava la canònica barcelonina "a Karolo imp. initiatam, deinde a Ludovico filio eius restauratam sub Frodoino pontifice". Els monjos tingueren també part en la importació litúrgica. A Banyoles hi havia benedictins en 822, en 913 a Ridaura i en 972 a Sant Benet de Bages. En les moltes notes sobre llibres i tractats de litúrgia que trobem anteriors al segle xii, són raríssimes les clarament al·lusives a la litúrgia visigòtica però nombroses les de sentit indeterminat que demostrin conformitat amb el franco-romanisme. La qüestió de l'adopcionisme podia també servir de prova. L'existència de llibres litúrgics anteriors a l'any 1160 o 1180 en que es pretén el canvi per decret de Concili prova el mateix: a Vich dos manuscrits missals, un de 1038, altre no pas posterior. A Tortosa hi ha un missal de 1055 franco-romà. A més dos cerimonials de Vich, altre de Lleida, un antifonari de Sant Feliu de Girona, un lliçoner de Lleida, l'antifonari d'Ager i dos cantorals de Vich, tots dels segles xi i xii. Ningú no ha vist les actes d'on dimani el pretès decret d'adopció de la litúrgia romana. Ja Villanueva (*Viage*, VI, 89) tenia per cert que a Vich ans de la meitat del segle xi estava ja en desús el ritus mozàrabe i introduït el romà. *Vida Cristiana*, 12 (1925), 273 ss.

- [537] -

GORDILLO CARRASCO, M. *Flores de la Liturgia Asuncionista*. L'autor ha despullat tots els volums publicats d'*Analecta Hymnica*, de Drewes i Blume, per a recollir i estudiar 164 peces referents especialment a l'Assumpció. Divideix el treball en tres parts: I. Los himnógrafos de la E. M. en la controversia asuncionista (Beda y Notkero el Búlbulo). II. Destellos de fe: a) Oficios de Seckau, abadía de S. Severino de Nápoles; b) Himnos; c) Sequentiae

(Parma, San Marcial de Limoges, Cap, Salisburgo, Ammer, Olinitz, Godescalco de Andreu); d) Canciones (Limoges, Ammer, San Florián). III. Arreboles. Sequentia de Tegernsee, tropario de San Marcial de Limoges. *Est. Ecles.* 5 (1926), 337-361.

- [538] -

GUDIOL, JOSEP. *Quelcom sobre els colors en la litúrgia*. En els primers temps no hi havia cap cosa fixada com es veu en els monuments, mosaics i còdex. Les pintures romàniques catalanes continuen aquest costum, busquen l'efecte decoratiu i no el simbolitzar alguna cosa. Els liturgistes anteriors al segle xiii sembla que fugin de donar una orientació determinada. El Papa Inocenci III és el primer que parla més precis, i segueixen els *Ordines Romani*. El gran ceremonier Pere III d'Aragó estableix uns intents de sistematització, explicant la raó de cada color. Festes de Nostre Senyor, vermell, el mateix que màrtirs. Verge, blanc, el mateix que verges. Verd, algunes festes del Senyor i altres confessors que han lluitat en defensa de l'Església. Blau, divendres i altres festes del Senyor i Sants. Negre, difunts (còdex de Perpinyà, 70, p. 32 r). Curiosa i notable una consuetud del segle xiv de Sant Feliu de Girona: Blanc, Pontífexs, confessors i verges. Vermell, màrtirs, Sant Rafael, Anna, Magdalena, Tots Sants. Verd, Sant Baptista, Sant Evangelista, Rams, Nativitat de la Verge, dedicació Església o octava Trinitat. Vestimenta crocea per Sant Silvestre, Antoni, Gregori, Ambrós, Jeroni, Agustí, Francesc, Martí i Nicolau. *El Bon Pastor*, 1 (1927), 484-90.

- [539] -

TRENS, MANUEL. *La taula de combregar*. Dóna unes notes sobre els precedents litúrgics històrics del que avui se'n diu taula de combregar, que considera monstruosa des del punt de vista estètic, gens litúrgica, d'estructura

deplorable i poc pràctica. *Vida Cristiana*, 14 (1927), 205-210.

- [540] -

FOLCH I TORRES, J. *La mesa romànica d'Encamp*. És l'única completa amb frontal i costats, que es conserva al museu de Barcelona. Té 1'12 m. d'alçària, 1'18 d'amplada i 0'92 de fons. La superfície destinada a pintura estava preparada amb tires de tela que cobreixen les juntures de les posts; una capa de guix cobria la totalitat. Colors: el vermelló, verd, groc i negre i les siluetes dels mantells resseguides amb una línia de groc. Les orles són en releu imitant orfebreria i els nimbos daurats. A la part central del frontal el Pantocrator, assegut beneïnt, a l'entorn de l'atmetlla els símbols dels evangelistes. En altres sis compartiments els apòstols i la Verge. La indumentària no presenta caràcters datables. El mantell de la Verge indica els segles XII o XIII. La lletra de les inscripcions la fi del XII. *Gaseta de les Arts*, 65 (1927), 1-2.

- [541] -

FOMENT DE PIETAT CATALANA. *Missal Romà per a ús dels fidels de les diòcesis de Catalunya*. Text complet en llatí i català a dues columnes. Precedeix cada volum una introducció, en la qual és donada la doctrina i la història del Sant Sacrifici. Explicacions litúrgiques, comentaris dels textos i biografies dels Sants. Il·lustracions de R. de Cramer, en paper indià a dues tintes. Index alfabètic, melodies gregorianes i vocabulari litúrgic.

- [542] -

GILI POL, C. *Un ritual gòtic del segle XVI*. És un "ordinarium sacramentorum secundum laudabilem ritum Diocesis Gerundensis... Lugduni excudebat Cornelius de Septemgrangiis: impensis J. Gordiole bibliopoli barchinonensis. Anno Dni. MDL". Transcriu l'absolució sacramental "Ego auctoritate omnipotentis Dei et eius apostolorum Petri et Pauli et sancte matris ecclesie..."

i el ritus de la comunió en el qual hi ha llargues exhortacions en català. *Exercitatorium* (927), 263-267.

- [543] -

Anuari dels Amics de l'Art Litúrgic. Barcelona, 1925, 202 pàgines de text amb il·lustracions i 51 làmines. JOSEP TARRÉ: *L'estructura litúrgica en la construcció dels temples*. Notes històriques, p. 11-29 Principals normes pràctiques. M. TRENS: *L'altar*, resum històric, 39-56; normes pràctiques, 57-62; la mensa, 63-65; cibori, 66-71; baldaquí, 77-78; antependi, 79-90; estovalles, 91-93; cortines d'altar, 94-98; la creu de l'altar, 99-104; el sagrari, 105-111; els candelers 112-115; l'altar portàtil, 116-119; simbolisme de l'altar, 120-21; el retaule, 122-124. JOSEP GUDIOL: *La indumentària litúrgica*. Resum històric, 127-134; vestits exteriors, 135-147; insígnies litúrgiques, 147-52; normes pràctiques, 152-155. A. TENAS: *Confecció d'ornaments litúrgics*, 158-204. *Art litúrgic contemporani a Catalunya*, 51 làmines.

- [544] -

PASTÉ. *Quis est auctor invocationis "Anima Christi"*. 1) Diverses fórmules. La més antiga la de l'arquitràu de la capella de l'Alcàzar de Sevilla del temps de Pere el Cruel († 1369): "Anima criste; sanctifica me corpus: criste salve me: sanguis criste; libra me: acalatas criste: lava me; pasos criste; conforta me: o bones Ihesus; saude me: i ni primita: separare: te: apostol: medino defende me:" La segona, donada pel llibre *Hortulus Animae*, és l'ara corrent. Alguna variació en la del Ms. de Harley i el d'Erfurt. Segueixen fórmules amplificades i en llengua vulgar. 2) Títols. En els missals des del manat per Pius V i Sixte V hi consta *Aspirationes Sancti Ignatii* o *Piae Aspirationes* i fórmules semblants. 3) Opiniions sobre l'autor. Uns l'atribueixen a Joan XII, altres a Sant Tonàs, a la Venerable Margarida, a Sant Bernardí de

Feltria i a Sant Ignasi. Del darrer és evident que no pot ser-ho, encara que li hagi estat atribuït tan sovint, puix com hem vist consta al palau de l'Alcàzar del 1369 i en moltes edicions de llibres i Mss. del segle XIV-XV. És cert que en les dues primeres edicions dels *Exercicis* no hi havia l'"Anima". El llibre *In Caelesti Palmeto* de Colònia (1667-69) deia: "Brevis et pia oratio S. Ignatii... olim familiaris", ço que després es canvià en "Oratio sancti Ignatii". *Ephem. Liturgicae*, 41 (1927), 306-13.

- [545] -

HIJARRUBIA LODARES, G. *Oratio... de pōesi latina seu de hymnis liturgicis ecclesiae Valentinae*. Valentiae, 1925, 134 p. | < *An. Bolland.* (1927), 221.

- [546] -

SUÑOL, G. M. *Belleza de la oración sacerdotal cantada*. *Rev. Eclesiástica* (1926), 3.

- [547] -

Rojo, A. *Instrucciones litúrgicas*. Bilbao, 1926, 600 p. | < Cfr. *RESilos*, 57 (1926), 412.

- [548] -

SORIANO, AGUSTÍN. *Funerales regioes en el s. XV*. De l'arxiu municipal de Castelló són les ordenacions per als funerals que es feren en dita vila del 8 al 16 d'abril de 1416 en honor de Ferran I, mort a Igualada el 2 del mateix mes i any. Abans de la publicació resumeix l'A. els trets principals i curiosos del document. *Bol. s. cast. cultura*, 7 (1926), 25-30.

- [549] -

RIPOLLÉS, V. *La liturgia de Setmana Santa a la catedral de Valencia en el segle XV*. Com a fonts empra l'autor l'incluable *Hores de la setmana Santa... Valentiae impensis d. Jacobi Villa* 1494, el ms. de l'arxiu capitular de Valencia codex 70 del segle XV i alguns missals i breviaris manuscrits.

I. Liturgia de la Dominica in Palmis (p. 129-34).

II. El Dijous Sant (p. 164-171).

III. La processó al monument (p. 211-213) i el Lavatori dels peus (p. 213-14). *Vida Cristiana*, 14 (1416-27) 129-134, etc.

- [550] -

CASTAÑEDA, V. *Ceremonial con que celebraba la ciudad de Valencia la fiesta de San Dionisio*. "De un curioso libro manuscrito... en el que se consiguan las ceremonias y manera de asistir los jurados de Valencia a diferentes festividades". Copia una pàgina referent a la festa de Sant Dionís. Com cosa curiosa diu "s'ha introduït portar en aquesta processó l'espasa del Rey en Jaume el Conquistador". Aquest ceremonial començà en 9 d'octubre de 1606. (*Cult. Valenciana* 2 (1927) 157-58.

- [551] - Vives

Música

WAGNER, P. *El canto mozàrabe* (d'una conferència llegida en el Congrés Eucarístic de Toledo). Pot provar-se que els manuscrits de ritus mozàrabe dels segles X i XI conservats a la Península representen l'art musical de l'Església espanyola dels temps remots. Les recents investigacions de musicologia palesen com a fonament del cant de l'Església llatina certs elements que podem atribuir a l'Església oriental. Aquests elements els trobem també en el ritus mozàrabe. Publicats ara els cants rituals de les Sinagogues de l'Orient, que no han tingut mai relacions científiques amb els cristians i europeus neix la sospita de què moltes expressions musicals del Cristianisme procedeixen del judaisme i de les sinagogues. D'aquelles melodies antiquíssimes quasi apostòliques en pren bona part el cant mozàrabe, el mateix que l'Església llatina. Podem suposar que en un temps aquests dos cants es conformaven. *Res. Eclesiástica* (1926), 701-704.

- [552] - Vives

FLEISCHER, O. *La música cristiana més antiga de l'Espanya*. L'autor pretén

que és l'antifonari del rei Wamba transcrit del ms. original en una còpia de 1069 existent a la catedral de Lleó. La música sagrada a Espanya seria d'origen visigot. Ho palesa el que els manuscrits del s. XI i XII encara porten l'antiga escriptura musical dels visigots, o sia les lletres, notació anomenada *neumes*, l'intima relació que hi havia entre els reis d'Espanya i d'Itàlia i el que pel testimoni de Sant Isidor sabem que l'església ortodoxa del seu temps no estava en condicions d'anotar per escrit els cants litúrgics. "Si els cants dels homes no fossin ben sabuts de memòria, s'esfumarien de pressa, car ells no podrien pas ésser anotats". Nisi enim ab homine memoria teneantur soni, pereunt, quia scribi non possunt. *Etym.* III, c. 15. *Revista musical catalana*, 23 (1926), 53-56.

- [553] -

ANGLÉS, H. *La música a veus anterior al segle XV dins l'Espanya*. Als ja coneguts mss. de Compostela i Madrid puc afegir trobats per mi: A l'arxiu de la Corona d'Aragó, codi 42 de Ripoll dels anys 1018-46 conté una sèrie de tractats musicals, algún desconegut I-II. A la Bib. de Cat. ms. 883 s. XIV; a la Catedral quadern en paper del s. XIV. A la Colombina de Sevilla el ms. 5-2-25 s. XIII, XIV. És una col·lecció de 30 tractats. A més ha trobat 13 mss. amb música de l'*Ars Antiqua* a Barcelona, Tortosa, Escorial, Madrid, París, Tarragona, Burgos, donant especialment detalls d'aquest darrer trobat al convent de Las Huelgas amb 191 composicions a una, a dues, a tres veus, per excepció a quatre. *Rev. Mus. Cat.* 24 (1927), 138-144.

- [554] -

RIBERA, J. *Historia de la Música árabe medieval y su influencia en la española*. Madrid, 1927, 12.º, 356 págs. Resum de les obres ya publicades per l'autor: *La Música de las Cántigas*, 1922 i *La Música andaluza medieval en las*

cunciones de trovadores, troveros y minnesinger, 1923-1925. Defensa la gran influencia de la música árabe en la medieval.

- [555] -

FONTANILLA, P. *Algunos comentarios a la obra de los polifonistas españoles del siglo XVI*. Nuestros músicos fueron los primeros que se apartaron de aquel género con que los contrapuntistas flamencos hubieron de estragar el gusto de todos los compositores de Europa. Morales y Guerrero treinta años antes que Palestrina cultivaron el nuevo género. Victoria marca el apogeo. Este músico sólo hizo siempre música religiosa y parece sentía el ideal místico de sus contemporáneos Santa Teresa, San Juan de la Cruz, Fray Luis de León, o de los lienzos del divino Morales. *Bol. R. Ac. de Bellas Artes de San Fernando*, 19 (1925), 194-98.

- [556] -

CARRERAS, JOSEP RAFAEL. *De Sant Pere de les Puelles*. — *Dues notes musicals seicentistes*. Una sobre la processó de Corpus de l'any 1708 i altre sobre nomenaments d'organistes al s. XVIII. *Rev. Mus. Cat.* (1925), 6.

- [557] -

SUBIRÁ, J. *Una nadalenca catalana*. Entre els mss. de la Bib. Nacional de Madrid n'hi ha un que porta a la coberta de paper el títol: "Divertimiento espiritual que | tributó al Niño Dios nacido en los | maytines de Nochebuena el Rndo. Dn. Antonio Mestres Pbro. organista | de la Real Capilla del Palao (sic) de la ciudad de Barcelona en el año | de 1784 con motivo del Feliz Arribo de sus Amados Patronos los Excelentísimos Señores Duques de Alba." El Palao era el Palau del mateix duc d'Alba a Barcelona. Dintre de la cuberta hi ha dotze peces de música. El n. II reproduïx la coneguda tonada popular "Quan el pare no té pa...". *Rev. Mus. Cat.* (1926), 16-18.

- [558] -

ANGLÈS, H. *Les "Cantigas" del rei N'Anfós el Savi*. I. (Pàg. 66-75). Són el monument més antic i preciós de la literatura galaico-portuguesa. Són unes 420. El text és sempre religiós i la música fa joc amb elles. El ms. més antic el que estava a Toledo catedral, caixó, 103, núm. 23, avui Bib. Nacional número 10.069; és posterior al 1257, sols conté 128 cantigas, editat per J. Ribera en 1922. El ms. més complet és el de l'Escorial J. C. 2 que en conté 417. La major part d'aquestes cantigas són fundades en fets del temps del rei, o en rondalles i anècdotes miraculoses. Altres són històries llegendàries de caràcter universal. Publica les càntigues 60 i 109 amb versió catalana (referents a Nadal i Reis). II. 112-113. Càntiga n. 7 (presentació al temple). III. 158-63. Càntiga 12 (del dia del judici). IV. 265-274. *Cantiga de como nostro Sennor subió aos ceos* (Ascensió). V. 302-310. Baixada de l'Esperit Sant — goigs de la Verge — dons que dona Déu a la Verge. VI. 344-354. Mort, Assumpció de Santa Maria. Naixement de la Verge. VII. 398-408. Crítica de l'obra d'En Ribera. Dona les càntigues Ressurrecció del Senyor, Virginitat de Santa Maria, Càntiga a Loor. *Vida Crist.* (1925-26).

- [559] - Vives

Folklore

AYMAR, A. *Contribution a l'étude du folklore de la Haute-Auvergne. Le sachet accoucheur et ses mystères*. Col·lecció de documents i fórmules mes o menys supersticiosos per a lliurar de tota mena perills. Hi ha unes oracions en castellà. *Ann. du Midi*, 38 (1926), 273-347.

- [560] - Vives

CAMP I PUJALS, J. *Els goigs com a manifestació de la religiositat popular*. *Rev. Calasancia* (1927), 177-81; 219-24.

- [561] -

SERRA I BOLDÚ, V. *Llibre d'or del Rosari a Catalunya*, Barcelona, 1925, fol. 370 pàg., abundosa i esplèndida il-

lustració gràfica: 20 composicions en color, 273 reproduccions fotogràfiques en làmines, 49 exemples musicals i 307 gravats intercalats al text. | Cfr. *Est. Franc.* (1926), 223-237; *La Paraula Cristiana*, 3 (1926).

- [562] - Vives

Culte dels Sants

Thesaurus spiritualis Ecclesiae Tarraconensis Reliquiae Santorum. Es publica com un fulletó en *Bol. of. ecles. del arzobispado de Tarragona* (1927), n. 13 i ss. I.*series. *Instrumenta super approbatione cultus Reliquiarum in dioecesi Tarraconensi ex regestis Vicariatus Ecclesiastici excerpta*. Els més antics documents: de 1401 *lignum Crucis* per a la Selva del Camp; de 1587 i 1588 relíquies de "ss. Crisantii, Dariae, Marcelli, Marcellini, Crispini et Crispiniani pro cathedrali Guatemalensi..." "ab ecclesia S. Sebastiani ad cathecumbas et ex cimiterio Priscillae sito in via Salaria nonnullas sanctorum martyrum... reliquias... extraxisse". Aquestes relíquies les donen a Joan Capata habitant de la ciutat de Mèxic perquè les posi "in ecclesia cathedrali sub innovatione sancte Ceciliae civitatis Guatemalensis".

- [563] - Vives

DE BRUYNE. *Le plus ancien Catalogue des reliques d'Oviedo*. Publica l'A. la llista de les relíquies de l'Arca Santa d'Oviedo, treta del ms. 99 de Valenciennes del s. ix, però copiada en un afegit del s. xi, que creu fou incorporat segons una llista portada per un peregrí francès. Compara la llista amb la que dona Pelai bisbe d'Oviedo i amb l'inscripció d'Alfons VI. Aquesta llista menciona el màrtir Sant Pelai treslladat en 985, això fa pensar a l'A. que la llista primitiva de la qual derivarien aquesta i les altres dos seria de finals del s. x o començaments del xi. *Analecta Bollandiana* 65 (1927), 93-96.

- [564] -

LIZARRALDE, A. DE. *Semblanza re-*

ligiosa de la província de Guipúzcoa. *Ensayo iconográfico, legendario e histórico*. Vol. I: *Andra Mari. Reseña histórica del culto de la Virgen Santísima en la provincia*. Bilbao, 1926 XXIX + 234 p., 72 láminas y 127 grabados. | < Cfr. *Estrella del Mar*, 1927, marzo. - [565] - Vives

MASDEU, JOSEP. *Latréutica veneració al Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses*. El modern cronista del Monestir santjoani ha desplegat la seva erudició històrica en aquelles planes del *Butlletí* de la commemoració de la troballa de les sagrades formes eucarístiques, ocorreguda l'any 1426. Amb gran competència ha anat recollint i relligant les dades i cerimònies i vicissituds en què ha transcorregut el culte amb què el poble de la Vila de Sant Joan ha reservat aqueix august misteri. Ningú com l'autor podia fer-ho amb el coneixement i amor amb el qual ens dona historiat un fet tan senyalat i insigne verificat en aquella vila pirenenca de Catalunya. No hi manquen documents comprovatius que testimonien el fet verídric de la conservació de les espècies sacramentals des de l'any 1251 en què foren colocades en el front de la imatge de Jesús crucificat. *Butlletí Centuari de la Troballa del Stm. Misteri*. Ripoll (1926), ns. 7-22. - [566] - Cunill

CARRERRAS I CANDI. *Introducció de la festa de Sant Jordi en la Corona d'Aragó*. Les més velles esglésies titulars de Sant Jordi són la de Montió en 1090 i la de Roqueres (prop d'Osca) en 1094. Al principat el primer document de 1421. Al reialme d'Aragó es fundà una cofradia de Sant Jordi en 1263 i l'ordre de cavallers instituida per Pere III BCEC (1926), 113-120. - [567] - Vives

GOMES DOS SANTOS, D. M. *O Infante Santo e a possibilidade do seu culto canonico*. (D. Fernando). Des del segle xv

al xvii ja tingué culte aquest infant a Batalha i potser a Lisboa. La heroicitat de les seves virtuts és provada històricament. *Broteriu*, 4 (1927), 134-142, 197-206.

- [568] -

CORRAL, OLEGARIO. *Santos, Beatos, Venerables y Siervos de Dios de la Compañía de Jesús*. 14 Santos, 124 beatos, 49 venerables, 103 siervos de Dios, cuyas causas están introducidas. *Sal Terrax* (1927), 849-852.

- [569] - Vives

Haglografia

MALVY, *Saint Jean de Dieu a-t-il simulé la folie?* Al s. xvi els "alienats" eren tractats cruelment en una part reservada dels hospitals. Joan a causa de les seves manifestacions públiques i exagerades de pietat hi fou fet presoner, i allí medità ell el crear hospitals de condicions més humanitàries. L'opinió de Granada abans del seu arrest creia que Joan era boig, després durant la vida admirable del Sant creia que havia simulat bogeria. Es podrà dubtar de les intencions de Joan abans de que fos tancat, però és cert que des d'aquest moment ell es conformà al parer del públic i de l'autoritat qui el creia *alienat*. Des d'aquest moment la simulació és cosa certa. Lluís de Granada digué per a defensar-lo: "Els qui blasmen Joan no consideren la força del penediment en algunes ànimes". L'autor fi-neix amb aquestes paraules: "Au repentir... se mêle souvent une sorte de griserie d'ebriété spirituelle, effet naturel et légèrement desordonné de l'indifference a l'égard de tous les biens créés... ce que Saint Paul appelle la plénitude de l'âge du Christ." *Études* 191 (1927) 427-438.

- [570] - Vives

UNE CARMELITE. *La Venerable Mère Marie de Jésus* (de Toledo) 1560-1640. Biografia detallada. D'ella s'ha introduït el procés de Beatificació. Cfr. *Acta*

Apost. Sedis, 2 març 1927. *Études Carmelitaines* (1927), 8-48.

- [571] -

UBRIQUE, S. DE. *Vida del beato Diego José de Cádiz misionero apostólico capuchino*. Sevilla, 1926, 2 vol. en 8.º XXIV+668, 544 p. Ilustracions. | < *An. Bollandiana* (1927), 224.

- [572] -

BAYLE CONST., S. J. *La loca del Sacramento. Doña Teresa Enríquez*. Madrid, 1926.

- [573] -

CERRAJERÍA, CONDESA DE. *Recopilaciones hagiográficas. Locuras de amor. Semblanza de Teresa Enríquez. Raza Española*. Nov. dic. 1926.

- [574] -

DELGADO, FR. JESÚS. *Historia de la Vida de Sor Melchora de los Sagrados Corazones* (cont.) *Arch. Hist. Hisp. Agostiniano*. Mayo-junio, 1926. | < *Ciudad de Dios*, 146 (1927), 303.

- [575] -

MARCH, J. M. *Memorias del culto a San Estanislao de Kostka en Roma, año 1610. Razón y Fe* (1926), 257-242.

- [576] -

CONNALLY. *Early lists of our spanish Fathers. The Downside Review* (1927), 52-63.

- [577] -

RÉPIDE, PEDRO DE. *Santos Madrileños. Caballeros no canonizados. Martín de Vargas en la conquista de África, en tiempo de Carlos V, prisionero y muerto por la fe; Pedro Navarro, renegado y después crucificado por la fe, por los moros; Sebastián Montañó, dominico, muerto en las Indias en 1616; Pedro Torres de Miranda, muerto en Argel en 1620, con el suplicio de la hoguera y otros. Rev. BAM* (1927), 194-208.

- [578] - Vives

PÉREZ, O. M., LLORENS. *Fr. Matías de S. Francisco, procurador de la Pro-*

vincia de S. Gregorio y compañero del beato Juan de Prado en las misiones de Marruecos. A base de 14 documents presos de l'A. d'Indias de Sevilla inicia l'A. la biografia d'aquest missioner franciscà, natural de la Província de Madrid i mort a Córdoba el 14 de maig de 1644. *Arch. Ib. Am.*, 26 (1926), 83-101.

- [579] - Rius

TORRES, O. M., LLUÍS M.ª *Los beatos franciscanos Carmelo Bolta y Francisco Pinazo*. L'A. pren peu de l'opunitat de la beatificació d'aquests dos franciscans (10 d'octubre de 1925), per exhumar les partides de naixement, algunes noves i algunes cartes dels dos beats. L'últim era valencià. *Arch. Ib. Am.*, 26 (1926), 261-67.

- [580] - Rius

MIQUEL D'ESPLUGUES. *La vera efígie del Poverello*. Assaig psicològic. Barcelona, Ed. franciscana, 1927, 294 p.; 4 làmines a la p. 254. "La vera efígie del Poverello. Sols l'ofuscador apassionament de la devoció... els sectarismes poden haver influït a falsejar el nu castíssim de l'espiritualitat del Sant d'Assís... Comença d'ésser hora de tornar al nu primitiu castíssim elegantíssim. El nu de l'altre Crist, com el del primer Crist. Aquest es troba en una dotzena mal comptada de capítols de les *Floretes* i en els escrits autèntics del Pobriçó. En segon terme... dos altres espills primaris de psicologia franciscana: Les llegendes de Celano, dels tres companys i de Sant Bonaventura".

- [581] - Vives

Un panegyrique de Saint François d'Assise prononcé du XVII siècle. Predicat a l'església dels PP. Cordeliers de Clermont el dia 4 d'octubre de 1667 per Nicolau d'Hauteville, canonge de la catedral de Ginebra. *Est. Franciscans* 36 (1925), 172-291.

- [582] - Vives

TEOLOGIA, FILOSOFIA

ROMUALD DE PALMA DE MALLORCA. *Les causes de transmissió del pecat original. Est. Franc.*, 1927, 210-219.

- [583] -

PUIG DE LA BELLACASA, J. *La bula "Sacrae religionis" de Bonifacio IX. Discussió sobre el caràcter d'aquesta butlla que concedeix a l'abat de Santa Asyth (Essex, Anglaterra) de l'Ordre de Sant Agustí el privilegi de donar totes les ordres, fins la del presbiterat, als professors del susdit monestir. Est. Ecl.* 4 (1925), 3-19, 113-137.

- [584] - Vives

ELORRIAGA, A. M. *¿Es divina la autoridad de la Iglesia en sus definiciones infalibles. Est. Ecl.*, 15 (1926), 113-137; 225-243. | *Schol.*, 2 (1927), 306.

- [585] -

FERREIRA FONTES, J. I. *Maria Santíssima medianera de todas las gracias. II. Fundamentos teológicos da Mediação universal de Maria. Broteria*, 3 (1926), 215-222; 4 (1927), 30-35 i 65-72.

- [586] -

OGARA, F. *Los justos de la última generación. ¿Morirán o no morirán? Est. Ecl.* 1925, 154-177. | *Schol.* 1926, 625.

- [587] -

PALMA, R. DE. *Les causes de la transmissió del pecat original. Est. Franc.*, 39 (1927), 210-219. | *Scholastik*, 1927, 608.

- [588] -

BÄUERLE, MICHAEL. *Harmonia ac concordia quinque systematum de concursu gratiae actualis cum libero arbitrio. Est. Franc.* (1927) 201-209.

- [589] -

BOVER, J. *Maria Maris Stella, universalis gratiarum mediatrix. Oratio habita in Collegio maximo Sarrianensi S.*

Ignatii in sollemni studiorum exordio 1927-28.

- [590] -

BOVER, J. *De cultu S. Josephi amplificando*, 68 p., Barcelona, 1926. | *Schol.*, 2 (1927), 295; *Greg.* (1927), 142.

- [591] -

SEGARRA, F. *Identidad del cuerpo mortal y resucitado. Est. Ecl.* (1922), 19-40; 162-183; (1923) 113-133; (1924) 73-85; 282-304; (1925) 20-42. | *Schol.* (1926) 625.

- [592] -

SEGARRA. *Definiciones "Ex cathedra" olvidadas? Est. Ecl.*, 5 (1926), 438-442. | *Schol.* 2 (1927), 311.

- [593] -

SUREDA BLANES, F. *Theologumena. Investigaciones acerca de Dios y de las cosas divinas. Tratado primero: De la revelación cristiana. Mallorca*, 1926, 105 p., 4.º | < BGEIA (1927), n. 196.

- [594] -

QUERA, M. *El decreto de Eugenio IV para los armenios y el sacramento del Orden. L'autor fa un estudi de la part del decret de 6 de juliol de 1439 contingut en la butlla Laetentur coeli referent al sacrament de l'Orde "Sextum sacramentum est Ordinis, cuius materia est illud per cuius traditionem conferitur ordo..." La seva conclusió és; parecen no encerrar sólida probabilidad las dos opiniones que defienden que el decreto de Eugenio IV, en su parte sacramental, es una declaración doctrinal, ya se admita que es un acto de la Iglesia infalible, ya se diga que es un acto del magisterio ordinario falible. De donde se concluye la verdad de la tercera sentencia expuesta... que declara Otten con las siguientes palabras: "multi contendunt Pontificem nihil aliud intendisse nisi practicam instructionem, qua Ar-*

meni dirigerentur ad conformandos se Ecclesiae Romanae, ita ut neque de materia et de forma essentiali neque de ratione sacramentali singulorum ordinum quidquam determinaverit". *Est. Ecl.*, 4 (1925), 138-157; 237-250; 6 (1927) 157-170).

- [595] - Vives

MATARÓ, P. RAFAEL, DE. *La idea de Déu en la prehistòria de la filosofia*. La base humana d'aquest assaig és la reflexió, que fa la història, que troba que la idea de Déu és la més gran idea de la història del pensament i de la vida... que abocant-nos en el vast horitzó dels orígens i dels destins ultraterrens, ens relliga amb el si de l'Eternitat. Segueix una breu visió històrica de la idea de Déu: Panteisme oriental, llevat del monoteisme judaïc, politeisme occidental, Cristianisme, Mahometisme. En els pobles, que la Història de la Filosofia col·loca en la Prehistòria, o que malgrat contemporanis han romàs extramurs de la civilització, la Idea de Déu es conserva més simple. Com ha aparegut, doncs, la Idea de Déu en la història humana? La tesi catòlica és: Revelació primitiva de la banda divina i de l'altra dels humans, la Intelligència exigeix i la Voluntat aspira a la Divinitat. Els racionalistes diuen que la Idea de Déu ha sorgit de la raó espantada, admirada, o visionària, en la ignorància dels primitius humans. La raó humana és moralment incapaç d'arribar a una idea perfecta de la divinitat amb totes les conseqüències d'ordre moral que comporta. La necessitat moral de la Revelació s'imposa. *Est. Franc.* 232 (1927), 28-37.

- [596] - Roquer

IBEAS, B. *Movimiento filosófico*. Breu recensió de les obres i orientacions filosòfiques modernes. *Esp. y Amer.* (1926) 270 ss.; (1927, 1), 36-48; (1927, 2), 52-64.

- [597] - Vives

MARTÍ, F. *Notes i documents per a la història de la Filosofia a Catalunya*.

Fra Joan Jaume. Biografia de Francesc Bacó. Fr. Didac Mas. Una Acadèmia de St. Tomàs a Barcelona. El Mestre Tomàs de Vallgornera. Fr. Joan Fort. Guiu Terré. Cristòfor Ramoneda, etc. *Criterion* (1925), 367-371; (1926), 74-90; 203-226; v (1926) 203-226; v (1926) 320-338; 470-473.

- [598] - Roquer

MARTÍ, F. *Documents per a la història de la Filosofia a Catalunya*. El Col·legi de Filosofia del monestir de Sant Pau de Barcelona. El P. Abat J. de Zafont. El P. Domènec Vinyes, O. C. *Criterion* (1927), 89-96.

- [599] -

ARNAIZ-ALCALDE. *Diccionario manual de filosofia*. Madrid (1927). | < *Ciencia Tomista*, 36 (1927, 115).

- [600] -

MARCH, J. M. *Cuestiones quolibéticas de la Biblioteca Capitular de Tortosa*. Otros códices de Juan de Nápoles. Durando Sto. Tomás. I (*Joannis de Napoli Quolibeta duo*). II (*Durandi Quolibeta quattuor*). Denifle-Chatelain registra molt incompletament el quolibet de S. de Nàpols en *Inventarium Codicum Manuscriptorum Capituli dertusensis* (París, 1896) i O'Callaghan, *Los Códices de la Catedral de Tortosa* (Tortosa, 1897). En altre còdex no inventariat es contenen XII quolib. de J. de Nàpols. *Est. Ecl.*, 5 (1926), 17-25, 150-163.

- [601] - Roquer

VILATIMÓ, M. *La Filosofia en el Concili de Nicea*. "La gran controvèrsia nicena fou una topada violentíssima entre la fe ortodoxa i el racionalisme herètic; d'una banda, doncs, la fe revelada i aplicada a un fet concret i històric: l'Encarnació... D'altra banda hi topava el racionalisme greco-judaïc, infidel amb tots els seus matisos religiosos. Podia fer certament una teodicea i àdhuc una moral merament naturalistes, però no informar uns dogmes sobrenaturals...

Hi havia un defecte comú de filosofia. Als ortodoxos els en mancava per a la indicació, expressió i vindicació racional de la fe i als heterodoxos els

mancaven les noves bases i els nous horitzons amb què la Fe enlaira i ennobleix la Filosofia." *An Sac. Tarac.* 2 (1926) 169-96.

- [602] - Vives

SUPLEMENT - VÀRIA

BORDOY-TORRENTS, P. M. *Les escolles Dominicana i franciscanes en "Lo Somni" de Bernat Metge. Criterion I* (1925), 60-94.

- [603] -

URBANO, Fr. Luis, O. P. — *Einstein y Santo Tomás. Estudio de las teorías relativistas. Fasc. I. Espacio - Tiempo - Movimiento.* (Biblioteca de Tomistas Españoles, vol. II), Madrid. *La Ciencia Tomista*, 1926, 4.º, xxxi+236 pp.

- [604] -

CALLEBANT, P. A. *Le voyage de B. Gregoire X et de S. Bonaventure au Concile de Lyon. Est. Franciscans*, 35 (1925), 296-299.

- [605] - Roquer

GRUMEL, V. *Marc d'Ephese. Vie. - Ecrits. - Doctrine. Est. Franciscans*, 36 (1925), 425-448.

- [606] -

REYSENBERG, P. *Une monographie sur la théorie de la connaissance selon S. Bonaventure. Sobre l'obra "Die Erkenntnislehre Bonaventuras", d'A. Liujchx. Est. Franciscans*, 35 (1925), 132-11, 195 ss.

- [607] -

AMÉDÉE DE ZEDELGHEM. *L'Attritionisme d'Abelard. Est. Franciscans*, 35 (1925), 178, 333.

- [608] -

AMÉDÉE DE ZEDELGHEM. *Doctrine d'Abelard au sujet de la valeur morale de la crainte des peines. Est. Franc.*, 36 (1925), 108-126.

- [609] -

OREJÓN, A. *La Historia Evangélica de Juvenco. Comentari a alguns exà-*

metres de l'esmentat poema. *Rev. Esp. de Est. Bíblicos* (1926), n. 7, p. 1-19.

- [610] - Vives

FUSTÉ VILA, J. I. *El Musco Arqueológico diocesano. II. Riquezas prehistóricas.* Breu resum històric de la fundació i successiu desenrotllament del Museo Arqueològic del Seminari de Lleyda i descripció, molt breu també de la secció prehistòrica. *Esperanza* (1927), 330.

- [611] - Reñé

ATZFELD, ELMUT. *Italienische Renaissance.* Considerando la diversidad juicios emitidos por los críticos sobre la existencia y el carácter del renacimiento en España, opina hallar una vía de solución en la comparación de las nuevas modalidades espirituales que se presentan en Italia del 14 al 16, con las de España en el 15 al 17. Así va recorriendo y examinando la posición de ambas naciones ante los problemas de Religión, Antigüedad, Personalidad, Nación, Sociedad, Naturaleza y Arte.

Y resume, tras finos análisis, su pensamiento en varias fórmulas atinadas, como la siguiente: "Las reacciones ante el problema de la vida y el arte son en Italia racionalístico-hedonísticas, en España místico-activísticas, allí estéticas, aquí éticas, allí antiquísticas, aquí católicas". *Literaturwissenschaftliches Jahrbuch der Görres-Gesellschaft*, 1 (1926), 24-46.

- [612] - Iriarte

KLEMPERER, VÍCTOR. *Gibt es eine spanische Renaissance?* Explicanse al principio, como causa del interés de esta cuestión para los alemanes, las tres

épocas en que el clasicismo español ha influido en la literatura alemana, siglos XVI, XIX y XX. El autor, que parte de la definición preconcebida del Renacimiento, como "una liberación del espíritu humano de las cadenas dogmáticas", niega que el siglo de oro español se pueda llamar renacentista.

Así combate a cuantos sostienen esa realidad, sea porque presuponen otra definición como Pfandl y Hatzfeld y generalmente los españoles, sea porque, admitiendo la suya, como Américo Castro se ven y se desean para hacer de Cervantes un intelectual de la generación del 98. Ama y admira Klemperer

el clasicismo español, pero su posición y sus juicios quedan debilitados por prejuicios protestantes y liberales. *Logos*, 16 (1927), 129-161.

- [613] - Iriarte

MORÍN, G. *Le Commentaire sur Nahum du Pseudo-Julien une œuvre de Richard de Saint Victor?* Com ja prova Wilmar (en Bull. de Litt. eccl. de Toulouse [1922] 253-279), Morin creu que el tractat publicat en Migne, *PL*, 96, 703-758 no es de Julià de Toledo, sinó que és d'autor incert, o probablement de Ricard de Sant Víctor. *Rev. Benedictine* (1925), 404-405.

- [614] - Vives

NOTA. — Per no retardar més l'aparició del present fascicle i per ultrapassar aquest les 500 pàgines, no ha pogut ésser inclosa en la Bibliografia la part bíblica, que anirà, mitjançant Déu, en el pròxim volum.

LLISTA D'AUTORS MODERNS

- A. 340a
 Agapito y Revilla 388.485.
 486
 Aguado, Fr. J. M. 160
 Aguilar, A. de 450
 Aguilar Cuadrado 451
 Alba, El Duque de 456
 Albareda, Dom A. 248.286.
 331
 Albizu, J. 246
 Alcocer M. 325.400.402
 Alcocer, R. 324
 Alonso, B. F. 306
 Aloysius ab Imm. Conc. 86
 Altadill, J. 479
 Altauer, B. 36
 Altisent, J. B. 386
 Álvarez, L. 3a
 Alventosa, J. 316.411
 Alzfeld, E. 612
 Ambrós de Saldes 362.364.
 365.366
 Ambrosius a S. Theresia
 69.78
 Amedée de Zedelghem 608.
 609
 Anglés, H. 554.559
 Anselmi, A. 200
 Aramon i Serra, R. 261
 Arias Prieto 279
 Arnáez, P. M. 175
 Arnáez-Alcalde 600
 Artigas, M. 210
 Artiñano, P. M. 428
 Asín Palacios, M. 1.201
 Avinyó, J. 111.113
 Augé, R. 340
 Aymar, A. 500

 B. C. 218
 Bach, P. 291
 Barbado 182
 Barreiros Aguiar 452
 Bassegoda, B. 460.
 Bäuerle, Michael. 589
 Baumgarten, P. M. 99
 Bayle, C. 573
 Bell, A. F. G. 101
 Beltrán, P. 413

 Beneyto Perez, J. 194.317
 Bergman, J. 136.138
 Bernoville, G. 55
 Bertomeu, A. 172
 Beti, M. 526
 Bihlmeyer, K. 264
 Blazquez, A. 206
 Boemingaus, E. 52
 Bofarull, J. 236
 Boix, J. 259
 Bordoy Torrents, P. M.
 176.603
 Bover, J. 13.60.590.591
 Bozzo, R. M. 327
 Bravo, M. 360
 Bremond, H. 57
 Brion, M. 30
 Bruyne, Dom de, 252.259.
 564
 Bülov, G. 47

 C. D. 72
 C. de P. 464
 Cabral, Ll. C. 376
 Callebant, P. A. 605
 Calvo, J. 294
 Camp i Pujals, J. 561
 Camps Cazorla 430
 Canal, M. 153
 Canto Blasco, F. 130
 Canudas, I. 337
 Capanaga, V. 4.5
 Capdevila, S. 240.394
 Une Carmelite 571
 Carreras y Arañó, J. 180
 Carreras Artau, J. 150.155
 Carreras i Candi 567
 Carreras, J. R. 557
 Carreras Zacaes, S. 215
 Carriazo, J. de M. 422.482
 Carro, V. 154
 Carvalho, A. P. 127
 Casanovas, I. 16
 Castañeda, V. 551
 Castellá Raich, R. 354
 Castillo, A. del 419.421
 Cazes, F. M. 73
 Cerejeira, M. G. 309
 Cerrajería, Condesa de 574

 Chevalier, P. 81
 Claudio de Jesús 84
 Clement J. du Precieux
 Sang 79
 Codina, A. 51.239
 Colombo, 133
 Comella, J. 18
 Connolly 577
 Conde de Cedillo 445
 Cook, W. S. 497.498
 Contreras, F. 165
 Corral, O. 569
 Corro del Rosario 26
 Coster, A. 103
 Cotrina, J. 396
 Cuadrado Mareda 169
 Cunill, S. 17.121

 Da Rocha 220
 Dallière, L. 80
 Dalmau, J. M. 156.183
 Daniel de Molins de Rey 38
 De Azevedo 307
 De Buck 66.67
 Delgado, J. 162.575
 Díaz-Giménez 322
 Domènech i Montaner 443
 Domínguez Borbona 199.
 231.511
 Dorer, M. 145
 Driessen, D. 158
 Durán, F. 471
 Durán, M. 472

 Eiján, S. 361.371
 Elorriaga, A. M. 585
 Enwistle, W. J. 102
 Escagedo Salmón, M. 230
 Espinosa Maero, R. 147
 Eugenio de S. José 83

 Fajarnés, E. 237.368
 Fariñas Windell 481
 Feliu, P. 329
 Ferrer, E. 241
 Ferreira, J. A. 310
 Ferreira Fontes, J. 586
 Ferretti, L. 35
 Finke, E. 283

- Finkel, J. 50
 Figuera, L. 4382
 Figueres, G. 326
 Fita, F. 435
 Fleischer, O. 553
 Florí, M. 21
 Folch i Torres, J. 517.541
 Foment de Pietat Catalana 542
 Fontanilla, P. 556
 Forster Watson 194
 Fullana, Ll. 384
 Fusté Vila 611

 G., S. J. 515
 Galmés, S. 105.112
 Gálvez, C. 516
 Galzu, J. 161
 García, E. 184
 García Bellido 505
 García Chico, E. 495
 García García, R. 37
 García y Garreta 433
 García de Concellón, E. 226
 García Rey, V. 513
 García Romero 420.463
 García Villada, Z. 207.251.
 280
 Garrido, A. 179
 Garrigós, F. 64
 Gautier, J. 85
 Gazulla, F. 313
 Getino, L. 104
 Giebens, A. 22
 Gil y Calpe, J. 194
 Gili Pol, C. 543
 Gillet, J. 209
 Giménez Fayos, J. 483
 Giménez Soler, A. 273
 Gimeno, H. 389
 Gomes dos Santos 568
 Gómez, F. 409
 Gómez Moreno 454.519.528
 González, J. 191.301
 González Marti, M. 527
 González Carrasco, M. 538
 Gorosterratzu, J. 144
 Grau, R. 90.328
 Griera, A. 214
 Grumel V. 276.604
 Gudíol, J. 410.412.489.490.
 491.496.498.501.521.522.537.
 539.
 Guell, Comte de 488
 Guinard, P. 494

 Guitart, J. 333.367
 Guitart i Fontseré 342

 Hämel, A. 25
 Hatheyer, F. 139
 Hector, J. 77
 Hellin, J. M. 157
 Heredia, Beltrán de 23.98.
 166a.192.393
 Hergueta, D. 204
 Hernández Mozo 426
 Hernández Sanz, F. 312
 Hijarrubia Lodaes 546
 Suñol G. 547
 Huarte, J. M. de 373.493.507
 Huertas, A. 9.89
 Huidobro, L. 499.506

 Ibeas, B. 197.597
 Iñiguez, A. 502
 Iriarte, I. 54
 Iriarte, M. de 223
 Isasi, R. 492
 Ivars, A. 284.353.484.514.40

 J. A. 392
 J. D. F. 221
 Jiménez Catalán 395
 Juliá Martínez, E. 189

 Kany, C. E. 211
 Kehr, P. 228.282
 Kingsley Porter 470
 Klempner, V. 613
 Klug, H. 149
 Kneller, C. A. 7
 Kock, K. 76
 Konetzke, R. 216
 Krohn, J. M. 440

 La Madrid 285
 Lafora, J. 503
 Lamber, E. 448
 Lampérez Romea, V. 439
 Lang, A. 29
 Lange, H. 24
 Larumbe, O. 441
 Lasalde, C. 343
 Le Blas, G. 203
 Lebreton, J. 59
 Lejarza F. 141
 Leturia, P. 403-406
 Lizarralde, A. de 565
 Llabrés, G. 107
 Lladó, J. 19.

 Llana, M. 100.125.
 Llauro, J. 255
 Llobera, J. M. 40
 Llompard, J. 407
 Longpré, E. 46.114
 Lopera, F. 295
 López, A. 140.250.300.339.
 348
 Louis de la Trinité 75
 Luna, J. A. 6
 Luño Peña, E. 142
 Luzaide, J. M. 202

 Macías, A. 336.418a
 Mager, A. 87
 Mallon, A. 267
 Malvy, 570
 March, J. 238.242.314.375.
 576.601
 Marcos del Rio 171.178
 Marqués del Saltillo 97
 Martí, F. 119.598.599
 Martí, R. 265
 Martí de Barcelona 28.39.
 129
 Martin, J. 132
 Martin, A. 352
 Martinell, C. 459.474
 Martínez, G. 163
 Martorell, F. 244
 Marxuac, F. 173.174
 Masdeu, J. 334.566
 Mérida, J. 418
 Mendes Simoes de Castro
 338
 Mengis, P. 134
 Mergelina, C. 429
 Millares, C. A. 256-258
 Minguijón, S. 181
 Miquel d'Esplugues 581
 Mollat, G. 274
 Monasterio, J. 196
 Montserrat, C. 146
 Monti, U. 137
 Moragas, F. de 245
 Morin, G. 614
 Muniz Pablos, T. 281
 Munarriz Urtasun, P. 381
 Muro García, M. 232

 Nolker, W. 159
 Noval, . 417
 Novoa 320
 Nunes, J. 308

- Obermaier, H. 444
 Ogara F. 587
 Oleza, J. M. de 434
 De Oleza y de España, J. 377
 Oliva, C. 413
 Oliver, M. 105
 Olmos Ganalda, E. 227
 Orejón, A. 610
 Oruea, R. 504
 Passos, C. de 445a
 Pasté, R. 545
 Pedro del Rosario 58
 Peláez, P. G. 177
 Peláez, M. 208
 Pelzer, A. 45
 Pérez, Fr. L. 126.315.356.579
 Pérez Bustamante 311
 Pérez de Guzmán 243
 Pérez de Urbel 205.415.531
 Pérez Goyena 2.117.186.195.213.222.398
 Pérez Nazario 523
 Pérez Nieva, A. 474
 Picanyol, L. 344-347
 Pinaga, E. de 116.229.234
 Pinedo, R. de 473
 Pons, J. 27
 Pont, A. 268
 Portaluppi, A. 74
 Postius, J. 20
 Pou, J. 355.372
 Prado, G. 532.533.535.536
 Prestage, E. 378
 Probst, S. H. 109
 Puig de la Bellacasa 167.584
 Puig i Cadafalch, J. 467
 Puigdessens, J. 11.44
 Pujol, P. 453.530
 Pujol, J. 95
 Quera, M. 595
 Rafel de Mataró 596
 Ramon i Arrufat, A. 122.323
 Rambaud, J. 34
 Renedo, M. 198
 Reparaz, G. de 31
 Répide, P. de 578
 Restori, A. 224
 Restrepo, F. 3
 Revest, L. 217
 Revilla, A. 170
 Revilla, M. 166
 Rey, A. 214a
 Reysenberg, P. 607
 Riba y García, C. 194
 Ribera, J. 555
 Riera, J. M. 332
 Rijswlick, A. v. 158
 Rios, T. 442.458
 Ripollés, V. 550
 Rius i Serra, J. 269.275.276.288.289.383.387
 Rivera Manescau, S. 253
 Rodrigues, F. 374.379
 Rodríguez, R. 302.304
 Rodríguez, A. 319
 Rojo, A. 548
 Romuald de Palma 583.588
 Ros, S. 397
 Rosa, E. 98
 Rousseau, F. 380
 Royo Vilanova, R. 370
 Rufert, C. 359
 Rubio y Moreno, L. 297
 Ruillan, J. 293
 Salvador, A. 212
 Samuel d'Algaida 290.387a
 Sanabre, J. 272.285
 Sánchez Albornoz, C. 236
 Sánchez Alonso, B. 145
 Sánchez Cantón, 480.508.512
 Sánchez Rivero, A. 457
 Sanchis Sivera, J. 187.188.527a
 Santamaria, J. 225
 Santibáñez, S. 369
 Santos, B. 63
 Santos Alvarez 303
 Sarret y Arbós, J. 287
 Sarthou Carreras, C. 438.520.524
 Saura, P. 351
 Scheeben, W. D. 33
 Scio, M. de 148
 Segarra, F. 266.592.593
 Sendra, P. 349.350.357.358.373a
 Sentandreu, J. B. 194
 Serra i Boldú, V. 562
 Serrano, L. 254.335.436
 Serrano y Sanz 465
 Sesma, L. 151
 Sierp, W. 53
 Sinthern, P. 43
 Sisters of N. Dame 70
 Soler i March, A. 469
 Soriano, A. 549
 Stanley de Byra 476
 Stoeckius, H. 56
 Subirà, J. 558
 Sureda Blanes, F. 594
 Theodose de St. Joseph 71
 Teixidor, L. 168
 Tobella, A. M. 330
 Toda i Güell, E. 318.341.341a.341b
 Tormo E. 432.461.478.509.510.534
 Torre Revello, J. 247
 Torres, L. M. 580
 Torres Balbás, L. 437.468
 Torres Lanzas 249
 Traver, V. 465.466
 Trens, M. 540
 Tulla, J. 413
 Turró, Fr. A. 194
 Tusquets, J. 108.152
 Ubrique, S. de 572
 Uranga, J. E. 572
 Urbano, Fr. L. 604
 Usón y Sesé, M. 382
 Valls i Taberner, F. 124.292.385
 Vega, C. 5a.41.185
 Vegue y Goldoni 477
 Vélez, P. U. 321
 Vergara, S. 391
 Vidal, A. 344a
 Vidal i Guitart, J. 529
 Vidal Rodríguez 447
 Vilaseca, S. 390
 Vilatornó, M. 602
 Villegas, C. 12
 Vives, J. 49.263.414
 Voltas, P. 408
 Wagner, P. 552
 Webb Wheeler 271
 Weise, G. 525
 Weyler, A. 445
 Werner 277
 Weyman, C. 32.62.93.135
 Whatmough, J. 61

Vilaseca, S. 390	Wraile, O. 194	Yela, J. F. 8
Willemsen, C. 278		
Wilpert, G. 423	Xiberta, B. 14.15.120.128.	Zarco, J. 190.200.201
Wilmart, D. A. 123	164	Zelson, G. 431

LLISTA DE REVISTES

Les revistes estan col·locades en ordre alfabètic atenent solament a les inicials dels mots i deixant de banda les particulars (articles, prepcions, etc.). La llista no és del tot completa. Les lletres cursives sovint manquen en les cites.

- Angelicum. — Roma.
- Arq. = *Arquitectura*. — Madrid.
- Analecta Bollandiana*. — Brusselles.
- Academia Calasancia*. — Barcelona.
- Arte Español*. — Madrid.
- AEAA = *Archivo Español de Arte y Arqueología*. — Madrid.
- Archivo Histórico Ibero Agustiniiano*. — Madrid.
- AIA = *Archivo Ibero Americano*. — Madrid.
- Annales du Midi*. — Toulouse.
- Analecta Montserratensia*. — Monestir de Montserrat.
- Analecta Ordinis Praedicatorum*. — Roma.
- Archives de Philosophie*. — París.
- Analecta Sacra Tarraconensia*. — Barcelona.
- Archivalische Zeitschrift*. — Stuttgart.
- Bylichnis*. — Roma.
- Brotéria*. — Caminha.
- La Bibliofilia*. — Florencia.
- Bulletin Monumentale*. — París.
- Boletín Arqueológico*. — Tarragona.
- Boletín Arqueológico de la Comisión Provincial de Monumentos de Orense*. — Orense.
- BBMP = *Boletín de la Biblioteca Menéndez y Pelayo*. — Santander.
- BCEBages = *Butlletí del Centre Excursionista de Bages*. — Manresa.
- BCEC = *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. — Barcelona.
- Butlletí del Centre Excursionista de Vich*. — Vich.
- Boletín de la Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos de Navarra*. — Pamplona.
- Bulletin Du Cange*. — París.
- BCEHA = *Bibliografía General Española Hispano-Americana*. Madrid-Barcelona.
- Bulletin Hispanique*. — Bordeaux.
- Benedictinische Monatschrift*. — Beuron.
- Bulletin Monumentale*. — París.
- Boletín del Museo Provincial de Bellas Artes de Valladolid*. — Valladolid.
- Boletín del Museo Provincial de Bellas Artes de Zaragoza*. — Zaragoza.
- El Bon Pastor*. — Barcelona.
- Boletín de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando*. — Madrid.
- Boletín de la Real Academia de Córdoba*. — Córdoba.

- BRAE = Boletín de la Real Academia Española. — Madrid.
Boletín de la Real Academia Gallega.
- BRAH = Boletín de la Real Academia de la Historia. — Madrid.
- BSAL = *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana.* — Palma de Mallorca.
Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura. — Castellón.
- BSEMa = *Boletín de la Sociedad de Excursiones.* — Madrid.
Bulletin of Spanish Studies. — Liverpool.
Ciutat. — Manresa.
Criterion. — Barcelona.
- CD = *La Ciudad de Dios.* — El Escorial.
Catalonia Monastica. — Monestir de Montserrat.
Catalunya Social. — Barcelona.
La Ciencia Tomista. — Madrid.
Cultura Valenciana. — Valencia.
Didaskaleion. — Torino.
The Downside Review. — Downside.
Deutsche Zeitung für Spanien. — Madrid.
Esperanza. — Lleida.
Études. — Paris.
Exercitatorium. — Barcelona.
España y América. — Madrid.
Études Carmelitaines. — Tarascon.
Estudios Eclesiásticos. — Madrid.
Estudis Franciscans. — Barcelona.
El Eco Franciscano. — La Coruña.
La Estrella del Mar. — Madrid.
Ephemerides Liturgicae. — Roma.
Estudis Universitaris Catalans. — Barcelona.
Gregorianum. — Roma.
Gaseta de les Arts. — Barcelona.
Hochland. — Munich.
Historisches Jahrbuch. — Munich.
Historische Zeitschrift.
Iberica. — Barcelona.
O Instituto. — Coimbra.
- IP = *Investigación y Progreso.* — Madrid.
The Jewish Quarterly Review. — London.
Logos. — Tübingen.
Manresa. — Bilbao.
Missatger del Sagrat Cor. — Barcelona.
Mensajero de Santa Teresa. — Burgos.
Neues Archiv. — Berlín.
Nouvelle Revue Theologique. — Louvain.
Philologus. — Göttingen.
La Paraula Cristiana. — Barcelona.
Philosophisches Jahrbuch. — Fulda.
Revue Apologetique. — Paris.
Revue d'Art Ancien et Moderne. — Paris.
Revue d'Ascetique et Mystique. — Toulouse.

RABM = Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. — Madrid.

Revue Bénédictine. — Maredsous.

Revue Biblique. — Jerusalem.

RevBAM = Revista de la Biblioteca, Archivo y Museo del Ayuntamiento de Madrid.
— Madrid.

Revista Calasancia. — Madrid.

Revista del Clero Leonés. — León.

Revista del Centre de Lectura de Reus. — Reus.

REc = *Reseña Eclesiástica*. — Barcelona.

Raza Española. — Madrid.

Revista Española de Estudios Bíblicos. — Málaga.

RESilos = *Revista Eclesiástica*. — S. Domingo de Silos.

Razón y Fe. — Madrid.

Revista de Filología Española. — Madrid.

Revue Hispanique. — New York-Paris.

RHE = *Revue d'Histoire Ecclésiastique*. — Louvain.

Revista Histórica. — Valladolid.

Revue d'Histoire et Philosophie Religieuses. — Paris.

Revista Jurídica de Catalunya. — Barcelona.

Revista de Menorca. — Mahón.

Revista Musical Catalana. — Barcelona.

Revue Neo-scholastique de Philosophie. — Louvain.

Revue des Questions Historiques. — Paris.

Revue des Sciences Religieuses. — Strasbourg.

La Scuola Cattolica. — Milano.

Sal Terrae. — Santander.

Scholastik. — Valkenberg.

Stimmen der Zeit. — Freiburg im Br.

Toledo. — Toledo.

Theologie und Glaube. — Paderborn.

Theologisch-praktische Quartalschrift. — Linz.

Universidad. — Zaragoza.

Vida Cristiana. — Barcelona.

La Vie Spirituelle. — Paris.

Zeitschrift für Kirchengeschichte. — Gotha.

Zeitschrift für Ascese und Mystik. — Innsbruck.

Zeitschrift für katholische Theologie. — Innsbruck.